

E-PORADNIK PRAWNY DLA ORGANIZACJI OBYWATELSKICH PROWADZĄCYCH KLUBY SPORTOWE

Przygotowany przez Instytut Prawa Sportowego

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. KLUB SPORTOWY	4
3. TENIS ZIEMNY	17
4. SIATKÓWKA	52
5. KOSZYKÓWKA	87
6. PIŁKA NOŻNA	118
7. AUTORZY	155

1. WSTĘP

Sport to nie tylko rywalizacja na boisku, hali czy korcie. To także cały proces organizacyjny zawodów sportowych, obejmujący m.in. umowy, licencje oraz regulaminy. Z tym wiąże się również odpowiedzialność za bezpieczeństwo uczestników zajęć, ochrona danych osobowych i wizerunku, a także relacje ze sponsorami oraz rodzicami młodych zawodników. Wszystko to wymaga nie tylko sportowej pasji, lecz także znajomości podstawowych zasad prawa, które – jeśli są świadomie stosowane – stają się realnym wsparciem w codziennym funkcjonowaniu klubu czy akademii sportowej.

Niniejszy poradnik powstał z myślą o osobach, które na co dzień biorą odpowiedzialność za prowadzenie organizacji sportowych: działaczach, trenerach, koordynatorach szkółek i akademii, a także przedstawicielach władz stowarzyszeń, fundacji i spółek prowadzących kluby.

Jako poradnik dla organizacji obywatelskich prowadzących lokalne kluby sportowe szczegółowo przedstawia on najczęściej pojawiające się w trakcie (S)prawnych Czwartków pytania i problemy.

Jest to wyjątkowa publikacja, która w sposób kompleksowy omawia specyfikę czterech dyscyplin: piłki nożnej, koszykówki, siatkówki oraz tenisa ziemnego.

Życzę Państwu, aby lektura tego podręcznika ułatwiła codzienną pracę, pozwoliła uniknąć niepotrzebnych sporów i dała więcej spokoju – tak, aby jak najwięcej energii można było poświęcić temu, co w sporcie najważniejsze: rozwojowi i radości z rywalizacji.

adw. Grzegorz Knap

Redaktor Naczelny Podręcznika

2. KLUB SPORTOWY

2.1. Wstęp

Zgodnie z ustawą o sporcie działalność sportowa jest prowadzona w szczególności w formie **klubu sportowego**. W praktyce oznacza to, że jeśli chcemy w sposób zorganizowany prowadzić szkolenie sportowe, trenować dzieci, młodzież lub dorosłych, startować w rozgrywkach ligowych czy turniejach – najlepiej robić to właśnie poprzez klub sportowy. Klub sportowy działa jako osoba prawna, czyli jako zorganizowana forma działalności tj. ma własną nazwę, siedzibę, organy (zarząd lub inne organy) i co najważniejsze może zawierać umowy, posiadać majątek i zaciągać zobowiązania. To klub, a nie jego pracownicy czy współpracownicy, jest stroną umów związanych z działalnością sportową (np. ze sponsorami, trenerami czy właścicielami obiektów).

2.2. Działalność sportowa

W przepisach pojawia się pojęcie „działalność sportowa”, ale nigdzie nie wyjaśniono wprost, co dokładnie ono oznacza. To budzi sporo wątpliwości, bo samo słowo „sport” jest już bardzo szerokie. Sport to nie tylko udział w oficjalnych rozgrywkach i walka o medale. To wszelkie formy aktywności fizycznej, które poprawiają kondycję, zdrowie, samopoczucie, pomagają budować relacje z innymi albo prowadzą do rywalizacji i wyniku sportowego. Do sportu zalicza się zarówno treningi i mecze w ligach, jak i zajęcia rekreacyjne poza zorganizowanym systemem rozgrywek. W tym ujęciu sportem jest też e-sport – rywalizacja oparta na aktywności intelektualnej, ale ułożona w formę zawodów.

Można więc powiedzieć, że działalność sportowa to: tworzenie, organizowanie i wspieranie sportu oraz stwarzanie innym warunków do jego uprawiania. Nie jest to najszcześliwsze pojęcie, bo brzmi podobnie do „działalności bankowej” czy „działalności zawodowej”, ale w praktyce chodzi po prostu o działalność w sporcie lub na rzecz sportu.

Działalność sportową mogą prowadzić zarówno organizacje (np. kluby, związki), jak i osoby fizyczne. Organizacje – to przede wszystkim: kluby sportowe, związki

sportowe i inne podmioty zrzeszające kluby, fundacje, stowarzyszenia, spółki i inne instytucje, które w statucie lub umowie mają wpisany sport i faktycznie coś w tym obszarze robią. Osoby fizyczne – czyli głównie: zawodnicy, trenerzy, instruktorzy, fizjoterapeuci, menedżerowie sportu, mogą prowadzić jednoosobową działalność gospodarczą i w tej formie świadczyć usługi sportowe (np. treningi indywidualne, konsultacje, przygotowanie motoryczne).

2.3. Forma prawna – klubu sportowego

Obecnie przyjmuje się, że klub sportowy powinien działać w formie organizacji posiadającej osobowość prawną (np. stowarzyszenie, fundacja, spółka kapitałowa). Samo „działalność gospodarcza Jana Kowalskiego – Klub Sportowy XYZ” nie powinna być traktowana jako klub sportowy w pełnym znaczeniu tego słowa, choć Jan Kowalski może oczywiście prowadzić działalność sportową.

Klub sportowy może przyjąć różne formy prawne. Najczęściej spotykane to: stowarzyszenie – popularne zwłaszcza w sporcie amatorskim i młodzieżowym, stosunkowo proste w założeniu, niewymagające kapitału zakładowego, uczelniany lub uczniowski klub sportowy – szczególny rodzaj stowarzyszenia z uproszczoną procedurą rejestracji (wpis do ewidencji prowadzonej przez starostę), spółka z ograniczoną odpowiedzialnością albo spółka akcyjna – częściej stosowane w sporcie zawodowym, gdzie w grę wchodzi większe budżety, inwestorzy, wymagania licencyjne i biznesowe, fundacja – gdy głównym celem jest rozwój określonego sportu lub wspieranie konkretnej grupy (np. dzieci, osób z niepełnosprawnościami). W każdym z tych przypadków klub zachowuje wspólną cechę: ma osobowość prawną i realnie działa w obszarze sportu.

W praktyce klub sportowy może między innymi działać w formie stowarzyszenia, fundacji jak również w formie spółki kapitałowej (np. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością).

Klub sportowy może przyjąć różne formy prawne. Najczęściej spotykane to: stowarzyszenie – popularne zwłaszcza w sporcie amatorskim i młodzieżowym, stosunkowo proste w założeniu, niewymagające kapitału zakładowego, uczelniany lub uczniowski klub sportowy – szczególny rodzaj stowarzyszenia z uproszczoną procedurą rejestracji (wpis do ewidencji prowadzonej przez starostę), spółka z ograniczoną odpowiedzialnością albo spółka akcyjna – częściej stosowane w sporcie zawodowym, gdzie w grę wchodzi większe budżety, inwestorzy, wymagania licencyjne i biznesowe, fundacja – gdy głównym celem jest rozwój określonego sportu lub wspieranie konkretnej grupy (np. dzieci, osób z niepełnosprawnościami). W każdym z tych przypadków klub zachowuje wspólną cechę: ma osobowość prawną i realnie działa w obszarze sportu.

Założenie klubu sportowego – co do zasady – nie wymaga specjalnej zgody władz publicznych. Konieczne jest natomiast dopełnienie wymogów rejestracyjnych przewidzianych dla danej formy (np. rejestracja w KRS albo w ewidencji prowadzonej przez starostę) i przygotowanie statutu lub umowy, które jasno pokażą, że głównym celem organizacji jest działalność w sporcie.

Klub sportowy to nie tylko drużyna, barwy i herb, ale przede wszystkim organizacja, która szkoli zawodników, zgłasza zespoły do rozgrywek, współpracuje z trenerami, prowadzi budżet, rozmawia ze sponsorami i dba o rozwój swojej społeczności. Żeby to wszystko miało ręce i nogi, klub musi działać w jakiejś konkretnej formie – nie może być „zlepkiem ludzi”, tylko uporządkowaną strukturą. W praktyce oznacza to, że klub funkcjonuje jako określony podmiot: spółka, stowarzyszenie, fundacja. Wybór tej formy wpływa na to, kto formalnie odpowiada za zobowiązania, jak podejmowane są decyzje, skąd można pozyskiwać środki i jak klub wygląda „na papierze” wobec ligi, związku sportowego czy miasta.

Na samym dole systemu sportu, w tym także w sporcie zawodowym, stoją właśnie kluby. To one organizują treningi, prowadzą drużyny, utrzymują obiekty, podpisują kontrakty z trenerami i zawodnikami. Wyżej są związki, które organizują rozgrywki i ustalają regulaminy, a jeszcze wyżej krajowe władze danej dyscypliny. Czasem w indywidualnych dyscyplinach można startować bez klubu, jako zawodnik niezrzeszony, ale zdecydowana większość szkolenia i współzawodnictwa odbywa się właśnie poprzez kluby. Dlatego tak ważne jest, jak klub jest zorganizowany – od tego zależy jego wiarygodność i stabilność.

W przypadku największych klubów, szczególnie tych grających na najwyższych poziomach lig zawodowych, stosuje się czasem formę spółki akcyjnej. Jest to rozwiązanie zarezerwowane raczej dla projektów o bardzo dużej skali. Spółka akcyjna pozwala na pozyskiwanie inwestorów poprzez emisję akcji, wprowadza też bardziej rozbudowaną strukturę zarządzania – oprócz zarządu funkcjonuje rada nadzorcza, a najważniejsze decyzje zapadają na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy. Taki model wymaga większej przejrzystości finansowej, lepszych procedur i bardziej „korporacyjnego” podejścia do prowadzenia klubu, ale w zamian otwiera drzwi do współpracy z poważnymi partnerami biznesowymi, sponsorami i instytucjami finansowymi. Nieprzypadkowo to właśnie ta forma jest naturalna dla najpotężniejszych marek sportowych, zwłaszcza w grach zespołowych.

Zupełnie inny charakter ma klub prowadzony jako stowarzyszenie. To klasyczna formuła dla klubów amatorskich, młodzieżowych i lokalnych inicjatyw. Stowarzyszenie tworzy grupa osób – mogą to być rodzice dzieci trenujących w klubie,

lokalni pasjonaci czy byli zawodnicy, którzy chcą oddolnie zorganizować działalność sportową. Przyjmują statut, wybierają zarząd i ustalają zasady funkcjonowania. Najwyższą władzą jest walne zebranie członków, które decyduje o najważniejszych sprawach, takich jak wybór władz czy kierunki rozwoju klubu. Taki model sprzyja poczuciu współodpowiedzialności: członkowie nie są tylko „klientami”, ale współtwórcami klubu. Finansowanie stowarzyszenia opiera się najczęściej na składkach członkowskich, dotacjach samorządowych, darowiznach i mniejszych umowach sponsorskich. To bardzo dobra forma tam, gdzie celem jest rozwój sportu w społeczności, a nie maksymalizacja zysków.

Odmianą tego rozwiązania są uczniowskie kluby i inne uproszczone formy stowarzyszeniowe, oparte na współpracy ze szkołami czy lokalnymi instytucjami. Są szczególnie przyjazne wtedy, gdy chcemy szybko i sprawnie zorganizować sport dziecięcy lub młodzieżowy: w szkole podstawowej, liceum czy małej gminie. Procedura powołania takiego klubu jest uproszczona, a jednocześnie organizacja zyskuje osobowość prawną. Może zawierać umowy, ubiegać się o dotacje, zgłaszać zawodników do rozgrywek i formalnie współpracować z samorządem. To dobre rozwiązanie dla środowisk, które chcą działać, ale nie potrzebują od razu pełnego, rozbudowanego modelu stowarzyszenia czy spółki.

W niektórych przypadkach klub może przybrać formę fundacji. Dzieje się tak zwłaszcza wtedy, gdy głównym celem nie jest rywalizacja na jak najwyższym poziomie, lecz szersza misja społeczna: popularyzacja aktywności fizycznej, praca z dziećmi z trudnych środowisk, wsparcie osób z niepełnosprawnościami, łączenie sportu z edukacją i profilaktyką. Fundację powołuje fundator, przekazując na start pewien majątek, a dalsze działania opierają się na realizacji celów statutowych. Fundacja może prowadzić projekty społeczne, szkolić, organizować turnieje, obozy i wydarzenia, a także – w rozsądnym zakresie – działalność gospodarczą, która pomaga finansować jej zadania. Kluby w formie fundacji są często atrakcyjne dla darczyńców, sponsorów i partnerów, którzy chcą wspierać coś więcej niż sam wynik sportowy: interesuje ich wpływ na społeczność i pozytywna zmiana.

Wybór formy organizacyjnej klubu nie jest czysto teoretyczną decyzją. W praktyce zależy od skali działania, źródeł finansowania, preferowanego sposobu zarządzania i wymagań rozgrywek. Mały klub osiedlowy, oparty na pracy społecznej i

niewielkich dotacjach, najczęściej najlepiej odnajdzie się jako stowarzyszenie albo uczniowski klub sportowy. Kluby, które celują w rozgrywki szczebla centralnego i opierają działalność na poważnych budżetach, prędzej czy później rozważają spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółkę akcyjną. Organizacje o wyraźnej misji społecznej chętnie wybierają formę fundacji, a tam, gdzie siłą napędową jest lokalna społeczność kibiców i mieszkańców.

Niezależnie od wybranej formy, wspólny mianownik jest jeden: klub sportowy powinien być realnym, działającym podmiotem, który potrafi połączyć sportową pasję z odpowiedzialnym zarządzaniem. Forma organizacyjna ma temu służyć – nie komplikować życia, ale umożliwiać rozwój, dawać zaufanie partnerom i stabilność zawodnikom, trenerom oraz całemu środowisku.

2.3.1. Uczniowski klub sportowy

Ustawa o sporcie wskazuje, że uczniowski klub sportowy (UKS) jest szczególnym rodzajem klubu sportowego, który ma służyć rozwojowi aktywności fizycznej dzieci i młodzieży. W praktyce takie kluby są zakładane przy szkole lub w ścisłej współpracy ze środowiskiem szkolnym. Warto wskazać, iż członkami uczniowskiego klubu sportowego mogą być w szczególności: uczniowie, rodzice, nauczyciele i tym samym kluby te opierają się na działalności młodych zawodników, ich rodziców oraz kadry pedagogicznej. Niemniej jednak UKS przyjmuje formę zorganizowaną tj. ma statut, działa poprzez organy stowarzyszenia np. walne zebranie członków, zarząd. Różnica między uczniowskim klubem sportowym (UKS) a „zwykłym” stowarzyszeniem dotyczy głównie trybu rejestracji i organu prowadzącego ewidencję.

UKS wpisuje się nie do KRS, lecz do ewidencji starosty właściwego ze względu na siedzibę klubu, który decyzją administracyjną dokonuje wpisu, odmowy lub wykreślenia. Do wniosku o wpis do ewidencji dołącza się statut, listę założycieli oraz informację o adresie siedziby klubu, a osobowość prawną UKS uzyskuje z chwilą wpisu. Od tego momentu klub może zawierać umowy, ubiegać się o dotacje, nabywać prawa i zaciągać zobowiązania. Do postępowania w sprawie wpisu stosuje się Kodeks postępowania administracyjnego, w tym instytucję milczącego załatwienia sprawy, co oznacza, że brak decyzji starosty w ciągu 30 dni oznacza milczące, pozytywne załatwienie wniosku. Rozwiązanie to ma przyspieszać rejestrację, choć w praktyce warto pozostawać w kontakcie z urzędem i dopilnować dokumentów. Te same zasady ewidencji stosuje się odpowiednio do innych klubów sportowych w formie stowarzyszenia, które nie prowadzą działalności gospodarczej, zamiast ich rejestracji w KRS.

Nowelizacja przepisów umożliwia jednak UKS-om wpis do KRS (bez zatwierdzania zmienionego statutu przez starostę), przy zachowaniu dotychczasowych praw i obowiązków oraz – jeżeli przewiduje to statut – możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, co często stanowi etap dalszego rozwoju klubu.

2.3.2. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Klub sportowy prowadzony w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością działa jak normalna firma, ale z jasno określonym celem sportowym. Ma swój zarząd, właścicieli (wspólników) i majątek, którym obraca. To dobra forma wszędzie tam, gdzie działalność klubu ma większą skalę: są płatne kontrakty zawodników i trenerów, funkcjonuje akademia, prowadzone są działania marketingowe, sprzedaż biletów, a miejsce na stadionie czy w hali jest wykorzystywane komercyjnie (skyboxy, reklamy, eventy).

Od strony prawnej spółka z o.o. ma kilka podstawowych cech, o których warto pamiętać: może być założona przez jedną lub więcej osób – wspólnikami mogą być zarówno osoby fizyczne (np. inwestor prywatny, były zawodnik, lokalny przedsiębiorca), jak i osoby prawne (np. stowarzyszenie, fundacja, inna spółka, a nawet gmina), działa na podstawie umowy spółki, która musi mieć formę aktu notarialnego (chyba że korzystamy z prostszego wzorca online, ale w sporcie zwykle i tak kończy się u notariusza, bo są niestandardowe ustalenia), posiada kapitał zakładowy – w Polsce jego minimalna wysokość to 5 000 zł, podzielona na udziały (udziały mogą mieć różną wartość, ale razem muszą dać co najmniej tę kwotę), zanim spółka zostanie wpisana do KRS, wspólnicy muszą objąć udziały i zadeklarować, czym je pokrywają (pieniędzmi lub wkładem niepieniężnym – np. sprzętem, prawami, udziałami w innym podmiocie).

Wspólnicy wnoszą do spółki środki – pieniądze lub inne składniki majątku – i w zamian otrzymują udziały. W praktyce oznacza to, że klub ma swój „kapitał startowy”, a właściciele mogą w przyszłości podnosić kapitał, żeby sfinansować rozwój: modernizację obiektu, budowę zaplecza treningowego, rozbudowę akademii czy poprawę infrastruktury medialnej. Bardzo istotnym elementem jest odpowiedzialność. Spółka z o.o. posiada własny majątek i to ona – jako osoba prawna – odpowiada za swoje zobowiązania.

Co do zasady: za długi wobec trenerów, zawodników, kontrahentów czy właścicieli obiektów odpowiada spółka swoim majątkiem, majątki prywatne wspólników są oddzielone od majątku spółki – stąd nazwa „ograniczona odpowiedzialność”. To oddzielenie daje większe poczucie bezpieczeństwa w relacjach z

partnerami i ułatwia podejmowanie poważniejszych decyzji finansowych.

Spółka z o.o. ma też określoną strukturę organów: zgromadzenie wspólników – najwyższy organ, gdzie właściciele podejmują najważniejsze decyzje (np. zatwierdzenie sprawozdań, zmiana umowy spółki, powołanie i odwołanie członków zarządu), zarząd – prowadzi sprawy spółki na co dzień, podpisuje umowy, reprezentuje klub na zewnątrz, opcjonalnie rada nadzorcza lub komisja rewizyjna – w niektórych przypadkach obowiązkowa (np. przy większej liczbie wspólników, określonej wysokości kapitału), w innych – powoływana dobrowolnie, by lepiej kontrolować zarząd. Spółka z o.o. sprawdza się szczególnie dobrze tam, gdzie w klubie pojawiają się inwestorzy lub większy sponsor, który nie chce tylko „dawać pieniędzy”, ale także współdecydować o kierunku rozwoju. Możliwe jest wtedy objęcie udziałów w spółce w zamian za określony wkład finansowy lub rzeczowy – co jasno ustala prawa i obowiązki stron.

Ten model dobrze pasuje do klubów z ambicjami profesjonalnymi, które myślą o: stabilnym budżecie, planowaniu w horyzoncie kilku sezonów, świadomym budowaniu marki w swojej dyscyplinie, ściąganiu partnerów, którzy chcą mieć formalny wpływ na to, jak klub jest prowadzony.

2.3.3. Spółka akcyjna

Spółka akcyjna to forma zarezerwowana dla klubów o największych aspiracjach i skali działania – zwłaszcza dla tych, które funkcjonują w ligach zawodowych, mają rozbudowaną strukturę organizacyjną i obracają dużymi budżetami. Klub w formie spółki akcyjnej przypomina duże przedsiębiorstwo: ma zarząd, radę nadzorczą oraz właścicieli w postaci akcjonariuszy. Z punktu widzenia zarządzania oznacza to konieczność prowadzenia bardzo przejrzystej polityki finansowej, raportowania i myślenia o klubie jak o dużej organizacji.

Od strony prawnej spółka akcyjna ma kilka istotnych cech, które warto znać: może być założona przez jedną lub więcej osób – akcjonariuszami mogą być zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne (np. miasto, spółka miejska, sponsor strategiczny, fundacja czy inna spółka), działa na podstawie statutu spółki, który musi być sporządzony w formie aktu notarialnego, posiada kapitał zakładowy, którego minimalna wysokość to 100 000 zł, podzielony na akcje, akcje mogą być obejmowane za wkłady pieniężne (gotówka) albo wkłady niepieniężne (np. prawo do znaku towarowego klubu, nieruchomości, sprzęt, wierzytelności) – ważne jest, żeby statut i dokumenty założycielskie jasno określały, co kto wnosi.

Zanim spółka akcyjna stanie się „pełnoprawnym” klubem na rynku, musi przejść kilka kroków:

- a) Zawiązanie spółki – podpisanie statutu przez założycieli.

- b) Objęcie akcji – inwestorzy (akcjonariusze) deklarują, ile akcji obejmują i jak je opłacają.
- c) Wniesienie wkładów – zgodnie z zasadami (część wkładów musi być opłacona przed rejestracją, a wkłady niepieniężne dokładnie opisane).
- d) Powołanie organów – zarządu i rady nadzorczej.

Wpis do KRS – dopiero od tego momentu spółka akcyjna „żyje” jako osoba prawna i może formalnie działać jako klub. Struktura organów jest w spółce akcyjnej rozbudowana: walne zgromadzenie akcjonariuszy – najwyższy organ, w którym spotykają się właściciele (akcjonariusze) i podejmują kluczowe decyzje, rada nadzorcza – organ kontrolny, który nadzoruje pracę zarządu i pilnuje interesu spółki oraz akcjonariuszy, zarząd – prowadzi sprawy spółki na co dzień, podpisuje umowy, reprezentuje klub na zewnątrz (np. wobec ligi, sponsorów, miast, zawodników). Największą zaletą spółki akcyjnej jest łatwość pozyskiwania kapitału od wielu inwestorów.

Klub może emitować akcje, a więc zapraszać do współwłasności różne podmioty – samorząd, firmy prywatne, inwestorów branżowych, a czasem nawet kibiców. Dzięki temu możliwe jest finansowanie dużych projektów: budowy lub modernizacji stadionu, inwestycji w akademię, rozwinięcia całego „ekosystemu” komercyjnego wokół klubu (sklepy, gastronomia, wydarzenia, projekty biznesowe).

Klub może emitować akcje, a więc zapraszać do współwłasności różne podmioty – samorząd, firmy prywatne, inwestorów branżowych, a czasem nawet kibiców. Dzięki temu możliwe jest finansowanie dużych projektów: budowy lub modernizacji stadionu, inwestycji w akademię, rozwinięcia całego „ekosystemu” komercyjnego wokół klubu (sklepy, gastronomia, wydarzenia, projekty biznesowe).

Zaletą jest też to, że: odpowiedzialność akcjonariuszy jest ograniczona do wartości wniesionych wkładów, za zobowiązania klubu odpowiada przede wszystkim spółka swoim majątkiem, struktura spółki akcyjnej wymusza większą przejrzystość – co jest istotne dla ligi, sponsorów, instytucji finansowych. Taka forma wymaga jednak dużej dyscypliny organizacyjnej. Struktura decyzyjna jest bardziej złożona niż w spółce z o.o., a oczekiwania akcjonariuszy dotyczą nie tylko wyników sportowych, ale też sposobu zarządzania klubem, stabilności finansowej i długofalowej strategii.

Spółka akcyjna jest zatem rozwiązaniem dla klubów, które są gotowe funkcjonować jak poważny podmiot gospodarczy, a jednocześnie chcą zachować sport jako główną oś swojej działalności. Dla rozgrywek zawodowych to często

wyraźny sygnał, że klub jest stabilnie zorganizowany, ma uporządkowaną strukturę własności i jest zdolny do udźwignięcia wymogów finansowych ligi.

2.3.4. Spółka kapitałowa non-profit

Coraz częściej zdarza się, że klub sportowy działa w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością albo spółki akcyjnej, a jednocześnie nie jest nastawiony na klasyczny zysk właścicieli. W języku potocznym mówi się wtedy o spółce „non profit” lub „not for profit”. Warto uporządkować te pojęcia, bo za hasłami marketingowymi kryje się konkretna treść.

W najprostszym ujęciu działalność non profit rozumie się jako działalność niedochodową – taką, w której nie chodzi o generowanie zysku i w ogóle nie prowadzi się typowej działalności gospodarczej nastawionej na przychód. Działalność not for profit oznacza natomiast działalność „nie dla zysku”: zysk może się pojawić, ale nie jest celem samym w sobie i nie służy wzbogaceniu udziałowców czy akcjonariuszy. Ewentualna nadwyżka finansowa jest przeznaczana na cele statutowe organizacji – w przypadku klubu sportowego będzie to np. szkolenie, infrastruktura, program społeczny, akademia, szkolenie trenerów.

W praktyce te dwa określenia bardzo często się miesza i najczęściej używa się po prostu sformułowania „non profit”. Także spółki, które mają społeczny charakter i działają na rzecz określonej wspólnoty (zawodników, dzieci, mieszkańców gminy), chętnie posługują się nazwą „spółka non profit”, nawet jeśli w rzeczywistości prowadzą działalność gospodarczą, sprzedają bilety, mają sponsorów, prawa medialne i inne źródła przychodu. Kluczowe nie jest więc to, czy spółka zarabia, ale co robi z wypracowanym wynikiem.

Z punktu widzenia prawa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna nie muszą być tworzone wyłącznie w celu osiągnięcia zysku. Mogą być powołane także po to, aby realizować określony cel społeczny. W przypadku klubu sportowego takim celem będzie na przykład rozwój sportu w danym mieście, praca z młodzieżą, promocja aktywności fizycznej, organizacja współzawodnictwa czy działalność na rzecz włączenia społecznego poprzez sport. O tym, jaki charakter ma spółka, przesądzają przede wszystkim postanowienia umowy spółki (w sp. z o.o.) albo statutu (w spółce akcyjnej) oraz praktyka działania. Spółkę sportową typu non profit można rozpoznać po kilku cechach. Po pierwsze, w jej dokumentach założycielskich jako główny cel wskazuje się cele społeczne, sportowe lub pożytku publicznego, a nie maksymalizację zysku. Po drugie, zapisuje się wyraźnie, że ewentualny zysk nie jest przeznaczony do podziału między udziałowców, akcjonariuszy czy pracowników, lecz w całości wraca do

klubu i służy finansowaniu jego zadań – na przykład utrzymaniu obiektów, szkoleniu, sprzętowi, wynagrodzeniom trenerów czy programom społecznym. Po trzecie, w praktyce działania klub nie funkcjonuje jak typowa „maszyna do zarabiania”, tylko jak podmiot, który łączy elementy profesjonalnego zarządzania z misją społeczną. Nie oznacza to jednak, że spółka non profit nie może zatrudniać pracowników, płacić normalnych wynagrodzeń czy korzystać z odpłatnej pracy trenerów i menedżerów. Wręcz przeciwnie – profesjonalne prowadzenie klubu wymaga często rozbudowanego zaplecza organizacyjnego. Istotne jest to, że wynagrodzenie jest zapłatą za pracę, a nie udziałem w zysku. Klub może więc generować przychody z biletów, praw transmisyjnych, sponsoringu, działalności marketingowej czy transferów zawodników, ale to, co pozostaje po pokryciu kosztów, nie trafia do kieszeni właścicieli jako dywidenda, tylko jest inwestowane z powrotem w klub. Spółki z o.o. i spółki akcyjne typu non profit mogą – pod pewnymi warunkami – zostać uznane za podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, a nawet za organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów. Wymaga to spełnienia określonych wymogów, w szczególności braku celu osiągania zysku i przeznaczania całego dochodu na realizację celów statutowych, bez prawa do dzielenia zysku między wspólników czy akcjonariuszy. Dla klubu sportowego może to mieć praktyczne znaczenie: otwiera drogę do części konkursów grantowych i projektów kierowanych do tzw. trzeciego sektora, a jednocześnie pozwala zachować przejrzystą, dobrze znaną inwestorom strukturę spółki kapitałowej. W sporcie zawodowym spotyka się coraz więcej klubów, które formalnie są spółkami z o.o. lub spółkami akcyjnymi, a jednocześnie odwołują się do wartości non profit. Miasto, lokalna społeczność czy sponsor strategiczny mogą wówczas pełnić rolę udziałowca lub akcjonariusza, ale z góry przyjmują, że ich celem nie jest pobieranie dywidendy, lecz rozwój klubu i środowiska wokół niego. W praktyce takie rozwiązanie bywa atrakcyjne zwłaszcza tam, gdzie trzeba pogodzić profesjonalne zarządzanie dużym budżetem z oczekiwaniem mieszkańców, że klub będzie pełnił rolę ważnej instytucji społecznej, a nie wyłącznie biznesowego projektu.

2.3.5. Stowarzyszenie

Stowarzyszenie to naturalna forma dla klubów, które wyrastają z pasji i potrzeb lokalnej społeczności. Zakłada je grupa osób – rodzice młodych zawodników, byli sportowcy, kibice, nauczyciele – które chcą zorganizować sport w sposób bardziej uporządkowany niż „luźna grupa treningowa”. W stowarzyszeniu najważniejszą rolę odgrywają członkowie. To oni przyjmują statut, wybierają zarząd i decydują na walnym zebraniu o najważniejszych sprawach klubu: kierunkach rozwoju, wyborze władz, najważniejszych przedsięwzięciach.

Od strony prawnej wygląda to tak: kto może założyć stowarzyszenie? Do założenia tzw. stowarzyszenia rejestrowego (czyli takiego, które wpisuje się do KRS i ma osobowość prawną) potrzeba co najmniej 7 osób. Muszą to być osoby pełnoletnie, z pełną zdolnością do czynności prawnych i niepozbawione praw

publicznych. Cudzoziemcy mieszkający w Polsce mogą być założycielami i członkami stowarzyszeń na takich samych zasadach jak obywatele polscy.

Kluczowym dokumentem jest statut – opisuje nazwę klubu, siedzibę, cele (np. szkolenie dzieci i młodzieży, udział w rozgrywkach), sposób przyjmowania i wykluczania członków, organy (zarząd, komisja rewizyjna), zasady reprezentacji, sposób zwoływania walnego zebrania, zasady finansowania, itd. Statut uchwała zebranie założycielskie.

Grupa co najmniej 7 osób: zbiera się na zebraniu założycielskim, podejmuje uchwałę o powołaniu stowarzyszenia, uchwała statut, wybiera pierwsze władze (zarząd, komisję rewizyjną), następnie składa wniosek o rejestrację w KRS wraz z wymaganymi załącznikami (statut, lista założycieli, protokół z zebrania, uchwały). Z chwilą wpisu do KRS stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną – od tego momentu może zawierać umowy, posiadać majątek, ubiegać się o dotacje i występować jako klub sportowy w pełnym znaczeniu.

W przeciwieństwie do spółki z o.o. czy S.A. stowarzyszenie nie ma ustawowo określonego minimalnego kapitału zakładowego. Nie trzeba „na start” wносить kilku czy kilkunastu tysięcy złotych. To ogromne ułatwienie przy zakładaniu klubów oddolnych – jedynym „kapitałem obowiązkowym” jest tak naprawdę grupa zaangażowanych osób i statut. Finansowanie działania odbywa się później poprzez: składki członkowskie, dotacje (gmina, powiat, województwo, ministerstwa), darowizny, sponsoring, a jeśli statut na to pozwala – także działalność gospodarczą (np. sprzedaż gadżetów, organizacja półkolonii, obozów).

W praktyce taka forma bardzo dobrze pasuje do klubów młodzieżowych, amatorskich i środowiskowych. Klub może prowadzić sekcje w różnych kategoriach wiekowych, organizować treningi, turnieje, obozy, współpracować ze szkołami i samorządem. Wiele stowarzyszeń opiera się na pracy społecznej działaczy i rodziców, co dodatkowo wzmacnia więź z otoczeniem. Stowarzyszenie daje poczucie, że klub należy do ludzi, którzy go tworzą. Nie ma jednego „właściciela” – są członkowie, którzy współdecydują, wybierają władze, zatwierdzają sprawozdania, mogą zmienić kierunek rozwoju klubu. To sprzyja silnemu zaangażowaniu i poczuciu wspólnoty. Jednocześnie taka forma nie wymaga na starcie dużych nakładów finansowych, co ułatwia powołanie klubu do życia. Dobrze prowadzony klub w formie stowarzyszenia potrafi łączyć pasję, wychowanie, rozwój sportowy i budowanie lokalnej tożsamości, stając się ważnym punktem na mapie swojej dzielnicy, gminy czy miasta – a dzięki osobowości prawnej może też w pełni uczestniczyć w systemie dotacji, projektów i rozgrywek sportowych.

2.3.6. Fundacja

Fundacja jako forma prowadzenia klubu sprawdza się szczególnie wtedy, gdy sport jest narzędziem do realizacji szerszej misji, a nie celem samym w sobie. Chodzi tu o sytuacje, w których priorytetem jest na przykład praca z dziećmi z trudnych środowisk, wspieranie osób z niepełnosprawnościami, łączenie treningu z edukacją i wychowaniem, prowadzenie działań profilaktycznych takich jak przeciwdziałanie uzależnieniom, otyłości czy wykluczeniu społecznemu, a także integrowanie lokalnej społeczności wokół zdrowego, wartościowego stylu życia. W takim modelu sport jest środkiem, dzięki któremu można docierać do ludzi, budować relacje i wprowadzać realną zmianę w ich codzienności.

Fundację powołuje fundator lub kilku fundatorów, którymi mogą być zarówno osoby fizyczne (na przykład byli zawodnicy, trenerzy czy przedsiębiorcy), jak i osoby prawne, takie jak miasto, spółka czy stowarzyszenie. Fundator składa oświadczenie o ustanowieniu fundacji, najczęściej w formie aktu notarialnego, w którym wskazuje, w jakim celu fundacja powstaje. Może to być między innymi rozwój sportu dzieci i młodzieży, rehabilitacja poprzez sport, integracja społeczna oparta na aktywności fizycznej czy wspieranie określonych grup społecznych za pomocą zajęć sportowych.

Fundator określa również majątek, który przeznacza na realizację tych celów – może to być konkretna kwota pieniędzy, sprzęt sportowy, nieruchomość lub inne prawa majątkowe. Ten „startowy” majątek nie może być fikcyjny; musi mieć realną wartość i stanowić podstawę działania fundacji. Na bazie oświadczenia fundatora przygotowywany jest statut fundacji. Jest to kluczowy dokument określający zasady jej funkcjonowania. Statut wskazuje nazwę fundacji, jej siedzibę oraz szczegółowe cele, takie jak na przykład prowadzenie klubowych sekcji sportowych, organizacja obozów i turniejów, realizacja programów społecznych i edukacyjnych. Określa też zasady gospodarowania majątkiem fundacji, a więc to, w jaki sposób środki są pozyskiwane, wydatkowane i rozliczane. W statucie opisuje się również strukturę organów fundacji – czyli kto nią zarządza, kto ją nadzoruje i w jaki sposób reprezentuje się ją na zewnątrz w kontaktach z partnerami, instytucjami i uczestnikami.

Fundacja uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Od tego momentu staje się odrębnym podmiotem, który może samodzielnie zawierać umowy – na przykład z trenerami, zawodnikami, sponsorami czy jednostkami samorządu terytorialnego. Może posiadać majątek, taki jak sprzęt sportowy, środki finansowe czy prawa majątkowe, może zgłaszać drużyny do rozgrywek, ubiegać się o dotacje i granty, a także ponosić

odpowiedzialność za swoje zobowiązania. To fundacja, a nie konkretna osoba fizyczna, staje się stroną relacji prawnych, co porządkuje odpowiedzialność i buduje zaufanie partnerów.

W porównaniu ze stowarzyszeniem fundacja ma kilka istotnych odrębności. Przede wszystkim nie ma członków w klasycznym rozumieniu – nie funkcjonuje tu walne zebranie członków ani rejestr członkowski, który decydowałby o tym, kto „należy” do organizacji. U podstaw fundacji leży majątek i wola fundatora, a nie grupa ludzi zrzeszonych jako członkowie. Najważniejszym organem jest zarząd fundacji, który prowadzi jej sprawy na co dzień i reprezentuje ją na zewnątrz. Statut może przewidywać również dodatkowy organ nadzoru, na przykład radę fundacji czy radę programową, co jest szczególnie częste wtedy, gdy fundacja stara się o status organizacji pożytku publicznego albo prowadzi działania na dużą skalę i chce zapewnić większą przejrzystość. Od strony majątkowej prawo wymaga, aby fundator przeznaczył na fundację konkretny majątek. Choć nie ma jednego ogólnego ustawowego minimum, nie może to być majątek „na papierze”; musi nadawać się do realnego wykorzystania. Jeżeli fundacja zamierza prowadzić działalność gospodarczą, część majątku powinna zostać wyraźnie przeznaczona właśnie na tę działalność, zazwyczaj z określeniem konkretnej kwoty w statucie jako funduszu na działalność gospodarczą. Niezależnie od źródeł finansowania, całość dochodu fundacji – zarówno pochodzącego z dotacji i darowizn, jak i z ewentualnej działalności gospodarczej – musi być przeznaczona na realizację celów statutowych. Fundacja nie ma właścicieli w sensie spółki kapitałowej, a więc nie służy do wypłacania zysku fundatorowi czy innym osobom.

3. TENIS ZIEMNY

3.1. Wstęp

Prowadzenie klubu tenisowego to nie tylko realizacja pasji do sportu. To także codzienne decyzje organizacyjne, finansowe i prawne, które wymagają odpowiedzialności oraz podstawowej znajomości przepisów.

Trudno sobie wyobrazić prowadzenie klubu tenisowego bez entuzjazmu do tenisa oraz bez podstawowej wiedzy prawnej w tym zakresie. Na każdym etapie działalności prawo odgrywa tutaj istotną rolę - od rejestracji zawodnika, przez jego udział w turnieju, aż po podpisanie umowy sponsorskiej czy współpracę z rodzicami młodych sportowców. Brak odpowiedniej wiedzy prawnej lub pozornie drobne błędy w dokumentach mogą prowadzić do poważnych konsekwencji - zarówno dla klubu, jak i dla samych zawodników. Ten poradnik ma pomóc klubom tenisowym działać bezpiecznie, świadomie i profesjonalnie, pokazując, jak prawo może być narzędziem rozwoju, a nie przeszkodą w budowaniu stabilnej i wiarygodnej organizacji sportowej.

W porównaniu do dyscyplin takich jak piłka nożna, koszykówka czy siatkówka, tenis ziemny ma zupełnie inny charakter. Po pierwsze nie jest sportem drużynowym - co oznacza, że nie obowiązuje tu tak rozbudowany system przepisów wewnętrznych tworzonych przez federacje sportowe. W piłce nożnej istnieją szczegółowe regulacje dotyczące transferów zawodników czy zasad współpracy z agentami. W tenisie natomiast wiele z tych kwestii nie jest opisanych w żadnych regulaminach sportowych. Dlatego prowadzący kluby tenisowe powinni poznać prawo powszechnie obowiązujące, aby odpowiednio dostosować je do realiów sportowych ułatwiających codzienną praktykę klubu.

W tenisie nie istnieją jednolite regulacje dotyczące kontraktów zawodniczych. To klub decyduje, jak opisać obowiązki zawodnika, jakie wprowadzić warunki wykorzystania wizerunku zawodnika

czy zasady nawiązywania współprac sponsorskich. Dlatego dobrze przygotowane umowy to najpewniejsze zabezpieczenie interesów klubu.

Każdy klub, nawet ten niewielki, działający na rynku lokalnym działa w określonym otoczeniu prawnym: zawiera umowy z zawodnikami lub sponsorami, organizuje zajęcia, zawody i eventy, czy korzysta z wizerunku zawodników.

Wszystkie te działania wymagają świadomego podejścia do prawa, aby uniknąć nieporozumień i sporów. Często to nie zła wola, ale brak wiedzy prowadzi do błędów — np. do opublikowania zdjęcia zawodnika bez zgody, błędnie sformułowanej umowy sponsorskiej czy niezgłoszenia zawodnika do rozgrywek.

W tym rozdziale omówimy w prosty i praktyczny sposób kwestie, które najczęściej pojawiają się w działalności klubów tenisowych. Skupimy się na tym, co naprawdę ma znaczenie w codziennej pracy klubu, czyli:

- jak prawidłowo zgłosić zawodnika i potwierdzić jego uprawnienia do gry,
- jak korzystać z wizerunku zawodników w ramach działalności klubu tenisowego,
- jak zawierać umowy z zawodnikami,
- jakich błędów unikać w codziennym zarządzaniu klubem.

W dalszej części znajdziesz praktyczne wskazówki, dobre praktyki i propozycje gotowych postanowień umownych, które można dostosować do potrzeb swojego klubu.

3.2. Zgłoszenie zawodnika

Aby zawodnik mógł brać udział w oficjalnych rozgrywkach i turniejach, musi zostać zgłoszony do systemu Polskiego Związku Tenisowego (PZT) i uzyskać licencję zawodniczą. To licencja potwierdza, że zawodnik jest uprawniony do udziału we współzawodnictwie organizowanym przez PZT, Wojewódzkie Związki Tenisowe (WZT) i kluby.

(a) Kto jest zawodnikiem w rozumieniu przepisów PZT?

Zgodnie z regulacjami Polskiego Związku Tenisowego tenisistą jest każda osoba, która systematycznie uprawia tenis i bierze udział w rozgrywkach organizowanych przez PZT, WZT lub kluby sportowe.

PZT posiada wyłączne prawo do przyznawania i cofania licencji zawodniczych. Oznacza to, że żaden inny podmiot (np. klub czy trener) nie może samodzielnie nadać zawodnikowi prawa do startów w oficjalnych zawodach.

Zawodnik może przystąpić do rywalizacji sportowej tylko wtedy, gdy spełni oba poniższe warunki:

- aktykuje profil w systemie Tenis Polski On-line (TPO) - jest to elektroniczna baza zawodników dostępna na stronie portal.pzt.pl. Rejestracji dokonuje zawodnik lub – w przypadku osoby niepełnoletniej – jej ustawowy przedstawiciel (najczęściej rodzic), wypełniając formularz zgłoszeniowy online.
- wniesie opłatę za licencję zawodniczą na dany sezon klasyfikacyjny, przy czym licencja dla zawodników do 10 roku życia jest bezpłatna, a formularz dostępny jest na stronie: www.tenis10.pl/rejestracja. Dla starszych zawodników opłata jest wymagana co sezon i stanowi warunek ważności licencji.
-

Po przesłaniu formularza system wysyła na podany adres e-mail wiadomość z linkiem aktywacyjnym – kliknięcie w niego kończy proces rejestracji. Numer licencji jest jednocześnie loginem do systemu TPO.

(b) Proces rejestracji

Polski Związek Tenisowy przyznaje następujące rodzaje licencji:

- Zawodniczą (Zawodnik Wyczynowy);
- Zawodniczą Seniorzy i Amatorzy (Zawodnik TOP),
- Tenis10 (przeznaczona dla dzieci do lat 10).

Przebieg rejestracji w systemie TPO

Wybór licencji

Aby uzyskać licencję dla dziecka powyżej 10 lat należy wybrać opcję: „Zawodnik Wyczynowy”. W przypadku dziecka od 5 do 10 lat konieczne będzie uzyskanie licencji „Tenis10”.

Rejestracja Krok 1: wybierz grupę do której należysz

 ZAWODNIK WYCZYNOWY Zawodnik wyczynowy PZT	 ZAWODNIK TENIS NA WÓZKACH Zawodnik Tenis na wózkach	 ZAWODNIK TOP Zawodnik TOP - Amator i/lub Senior
 Tenis 10 - dziecko od 5 do 10 lat	 ZAWODNIK TENIS PLAŻOWY Beach Tenis - Tenis Piłzowy	 LICENCJONOWANI TRENERZY TENISA Trener tenisa

Uzupełnienie danych dla licencji zawodniczej

Rejestracja Krok 2: Zawodnik wyczynowy PZT

Uwaga: Zgodnie z Regulaminem Licencjonowania Zawodników - w przypadku osób powyżej 26 roku życia, ubiegających się po raz pierwszy o licencję zawodniczą wymagane jest zaświadczenie lekarskie od polskiego lekarza medycyny sportowej lub lekarza podstawowej opieki zdrowotnej o braku przeciwwskazań do uprawiania tenisa. Na zaświadczeniu powinna być wskazana data ważności badań oraz dyscyplina tenis. Skan zaświadczenia prosimy przesyłać, po wypełnieniu i wysłaniu zgłoszenia, na adres stawka@pzt.pl

Imię
Nazwisko
Adres e-mail
Płeć ☐ K ☐ M Data urodzenia

Zarejestruj

Licencja zawodnicza przyznawana jest zawodnikom zrzeszonym i niezrzeszonym w klubach PZT na czas trwania okresu klasyfikacyjnego PZT tj. od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku. Upoważnia ona do korzystania z systemu Tenis Polski Online.

Uzupełnienie danych dla licencji Tenis 10

The screenshot shows a registration form for Tennis10. It includes fields for: Imię (Name), Nazwisko (Surname), Adres e-mail (Email), Rok urodzenia (Year of birth), Data urodzenia (Date of birth), Obywatelstwo (Citizenship), Klub (Club), Płeć (Gender), Długość PZT (Length of PZT), and three checkboxes for insurance: 'Czy jest ubezpieczony NNW?', 'Czy jest ubezpieczony OC?', and 'Czy jest ubezpieczony AC?'. Each field has a corresponding dropdown menu or checkbox.

Licencja Tennis10 przyznawana jest zawodnikom zrzeszonym i niezrzeszonym w klubach PZT z ważnością do 31 grudnia roku, w którym dziecko kończy 10 lat. Uprawnia ona jedynie do udziału w turniejach dla dzieci do 10 lat. Licencja nie uprawnia do udziału w turniejach WTK, OTK i MP.

(c) Program Tennis10 – dla najmłodszych zawodników

Licencje w kategorii wiekowej 5–10 lat są częścią programu edukacyjnego Międzynarodowej Federacji Tenisowej (ITF) pod nazwą „Play and Stay”. Celem programu jest pokazanie, że tenis może być sportem atrakcyjnym i dostępnym dla dzieci, dzięki odpowiednio dopasowanemu sprzętowi: (i) wolniejszemu piłkom, (ii) mniejszym rakietom, (iii) niższym siatkom i kortom.

Wskazówka dla klubów:

Uczestnictwo w programie „Play and Stay” i faktyczne realizowanie jego założeń zwiększa atrakcyjność klubu z perspektywy rodziców — to gwarancja lepszego startu dla dziecka i bezpiecznego szkolenia.

(d) Ubezpieczenie

Licencja PZT nie obejmuje ubezpieczenia NNW (następstw nieszczęśliwych wypadków). Każdy zawodnik powinien posiadać indywidualną polisę NNW, a klub – w miarę możliwości – powinien przypominać o tym zawodnikom i rodzicom.

Wskazówka dla klubów:

W ramach klubu warto wprowadzić obowiązek posiadania polisy jako warunek uczestnictwa w zajęciach lub startów w zawodach.

(e) Odpowiedzialność za prawdziwość danych

W formularzu licencyjnym zawodnik (lub jego przedstawiciel) składa oświadczenia, m.in. dotyczące danych osobowych i stanu zdrowia.

Uwaga:

Złożenie nieprawdziwych oświadczeń może skutkować zawieszeniem lub odebraniem licencji do czasu wyjaśnienia sprawy.

(f) Dobre praktyki przy rejestracji zawodników

Lista zadań klubu tenisowego w związku z rejestracją zawodnika

Pomóż zawodnikom (lub rodzicom) w prawidłowym wypełnieniu formularza TPO.

Upewnij się, że opłata licencyjna została wniesiona (lub potwierdź bezpłatną licencję Tennis10).

Zweryfikuj, czy zawodnik posiada aktualną polisę NNW.

Przechowuj kopie zgłoszeń i potwierdzeń licencji w dokumentacji klubowej.

Pamiętaj!

Własny, uporządkowany rejestr zawodników w klubie ułatwia późniejsze kwestie formalne – np. zgłoszenia do turniejów, rozliczenia związkowe czy komunikację z rodzicami.

3.3. Przynależność do klubu tenisowego

W tenisie przynależność zawodnika do klubu wygląda inaczej niż w sportach drużynowych. Nie ma tu transferów w klasycznym rozumieniu, jak w piłce nożnej. Co więcej, zawodnik może brać udział w rywalizacji sportowej nawet bez formalnej przynależności do klubu, o ile spełnia wymagania dotyczące licencji zawodniczej.

W praktyce jednak większość zawodników jest związana z klubami, które zapewniają im trening, opiekę szkoleniową, sprzęt i wsparcie w startach turniejowych. Klub tenisowy to każdy podmiot prowadzący działalność sportowo-szkoleniową w tenisie ziemnym — niezależnie od tego, czy działa w formie stowarzyszenia, fundacji czy spółki.

(a) Umowa z zawodnikiem

Klub może (i powinien) podpisać z zawodnikiem lub jego rodzicami lub opiekunami – jeśli zawodnik jest niepełnoletni - umowę cywilnoprawną, w której określa się świadczenia klubu wobec zawodnika (np. treningi, udział w zawodach, sprzęt), obowiązki zawodnika czy zasady ewentualnego ekwiwalentu (czyli rekompensaty) w razie zmiany klubu.

Taka umowa nie jest obowiązkowa, ale daje klubowi poczucie bezpieczeństwa — reguluje kwestie, które w innych sportach są opisane w regulaminach związkowych.

Warto pamiętać:

W tenisie nie istnieje centralny system transferów, więc to właśnie umowa między klubem a zawodnikiem (lub jego opiekunem) decyduje o tym, kiedy i na jakich zasadach zawodnik może zmienić klub.

Jeśli chcesz wiedzieć na co zwrócić uwagę przygotowując taką umowę zobacz wytyczne opisane w dalszej części poradnika.

(b) Zgłoszenie zawodnika do klubu i zmiana barw klubowych

Zawodnik nie może reprezentować więcej niż jednego klubu w tym samym sezonie klasyfikacyjnym — chyba że zachodzą następujące wyjątki:

- a) przeniesienie do innego klubu następuje z urzędu (administracyjnie);
- b) zawodnik uzyskał zwolnienie z klubu na skutek likwidacji sekcji tenisowej;
- c) klub, który zawodnik reprezentował, utracił licencję klubową (nie dotyczy przypadku umowy cywilno-prawnej);
- d) w sytuacji, gdy występuje jako zawodnik wypożyczony do innego klubu do rozgrywek drużynowych;
- e) uzyskał taką możliwość na podstawie decyzji Zarządu PZT;
- f) rodzice (ustawowi przedstawiciele) zawodnika niepełnoletniego zmienili miejsce stałego zamieszkania;
- g) podjął naukę poza miejscem zamieszkania w systemie stacjonarnym;
- h) w innych uzasadnionych przypadkach.

Warto pamiętać:

W sytuacji zmiany przynależności klubowej przez zawodnika niepełnoletniego, jego opiekun prawny musi: (i) powiadomić PZT o zmianie (pisemnie) oraz (ii) dołączyć odpowiednie dokumenty (np. zaświadczenie o przeprowadzce czy nauce poza miejscem zamieszkania).

(c) Procedura zmiany klubu w praktyce

Zmiana barw klubowych odbywa się poprzez złożenie wniosku o nową licencję zawodniczą, w którym wskazuje się nowy klub. Warunkiem skutecznej zmiany jest jednak uprzednie rozwiązanie umowy z dotychczasowym klubem – na zasadach określonych w tej umowie.

Oznacza to, że:

- jeśli zawodnik miał podpisaną umowę z klubem, nie może po prostu zapisać się do innego klubu,
- zawodnik musi najpierw rozwiązać poprzednią umowę i złożyć oświadczenie o braku zobowiązań wobec poprzedniego klubu.

Wskazówka dla klubów:

Warto w umowie wyraźnie opisać procedurę rozwiązania współpracy i warunki zmiany barw klubowych – np. obowiązek wcześniejszego powiadomienia, zwrot sprzętu, czy uregulowanie ewentualnych zaległych opłat.

(d) Dlaczego postanowienia w umowie mają kluczowe znaczenie przy zmianie przynależności klubowej?

Z uwagi na to, że przepisy PZT nie regulują szczegółowo zasad zmiany klubu, to właśnie treść umowy cywilnoprawnej ma kluczowe znaczenie przy zmianie przynależności klubowej.

W przypadku zawarcia umowy z klubem warunkiem skorzystania zawodnika z możliwości jego zmiany, jest rozwiązanie tej umowy i przedstawienie przez zawodnika lub jego opiekuna prawnego oświadczenia o nieposiadaniu umowy z dotychczasowym klubem.

Nieprzemyślane postanowienia w umowie mogą utrudnić lub nawet zablokować wyrejestrowanie zawodnika.

Pamiętaj:

Dla klubu oznacza to ochronę przed nagłą utratą zawodnika bez rozliczenia, a dla rodziców – możliwość zmiany klubu w uzasadnionych okolicznościach bez sporów formalnych.

(e) Dobre praktyki dla klubów w związku z przynależnością klubową**W przypadku stałej współpracy między klubem a zawodnikiem pamiętaj o poniższych zasadach.**

Zawsze podpisuj umowę z zawodnikiem (lub jego opiekunem).

Ustal zasady zmiany klubu i rozwiązania współpracy.

Zachowuj dokumentację: umowy, oświadczenia, wnioski o licencje.

Informuj rodziców o konsekwencjach podpisania umowy i warunkach jej rozwiązania.

Bądź transparentny – przejrzyste zasady budują zaufanie i dobrą reputację klubu.

3.3.1. Karencja – co to znaczy i kiedy ma zastosowanie

Karencja to okres czasowego zawieszenia zawodnika, który nie może w tym czasie reprezentować żadnego klubu w oficjalnych zawodach tenisowych. Pojęcie to pojawia się w sytuacjach, gdy zawodnik chce zmienić klub, ale nie udało się formalnie zakończyć współpracy z poprzednim – np. nie ma rozwiązanej umowy cywilnoprawnej lub istnieją między stronami nierozliczone zobowiązania.

(a) Kiedy zawodnik może wystąpić o karencję?

Zawodnik ma prawo wystąpić o karencję, gdy (i) złożył wniosek o wydanie licencji w nowym klubie, lub (ii) zwolnił się z dotychczasowego klubu, ale nie przystąpił jeszcze do innego, a jednocześnie: (a) nie rozwiązał umowy cywilnoprawnej z dotychczasowym klubem i (b) nie może dojść do porozumienia w sprawie rozwiązania współpracy. W takiej sytuacji zawodnik (lub jego opiekun prawny, jeśli jest niepełnoletni) może zwrócić się do Polskiego Związku Tenisowego (PZT) z wnioskiem o udzielenie karencji.

Karencja to rozwiązanie ochronne – ma zapobiec sytuacjom, w których klub i zawodnik pozostają w konflikcie, a zawodnik próbuje ominąć obowiązującą umowę. Jednocześnie zabezpiecza interes klubu, który poniósł koszty szkolenia zawodnika.

(b) Jak długo trwa karencja?

Karencja zaczyna się w dniu złożenia wniosku do PZT i trwa do zakończenia drugiego kolejnego sezonu klasyfikacyjnego.

Oznacza to w praktyce, że zawodnik może być wyłączony z rywalizacji nawet na okres do dwóch lat, w zależności od momentu zgłoszenia.

(c) Co oznacza karencja w praktyce?

Każdy klub musi być świadomy, że w czasie obowiązywania karencji zawodnik nie może:

- reprezentować barw klubu,
- grać także jako zawodnik wypożyczony,
- startować w zawodach mistrzowskich organizowanych przez PZT i Wojewódzkie Związki Tenisowe.

Karencja jest więc formą zawieszenia w prawach zawodnika – nie oznacza jednak całkowitego zakazu gry rekreacyjnej. Zawodnik oczywiście może trenować w ramach klubu, uczestniczyć w szkoleniach, ale nie może brać udziału w oficjalnych rozgrywkach punktowanych.

(d) Jak zakończyć karencję?

Karencja może zostać cofnięta przez PZT, jeśli zawodnik (i) ureguluje swoje zobowiązania finansowe wobec poprzedniego klubu lub rozwiąże spór z klubem (np. podpisze porozumienie o rozwiązaniu umowy).

Uwaga:

PZT cofa karencję tylko wtedy, gdy nie ma już przeszkód do wydania nowej licencji.

(e) Co powinien zrobić klub w związku z karencją?

Karencja to narzędzie chroniące kluby, ale kosztowne dla zawodników. Dlatego najlepiej zapobiegać takim sytuacjom już na etapie podpisywania umowy – jasno określając zasady rozwiązania współpracy zawodnikiem i wzajemnych rozliczeń.

Dobre praktyki klubu w związku z karencją

Reaguj wcześniej. Jeśli pojawia się konflikt z zawodnikiem lub jego rodzicami, spróbuj rozwiązać go polubownie przed złożeniem wniosku o karencję.

Ustal w umowie jasne zasady rozliczeń – dzięki temu w razie rozstania będzie wiadomo, jakie zobowiązania należy uregulować.

Informuj rodziców. W przypadku zawodników niepełnoletnich opiekunowie powinni wiedzieć, że karencja może oznaczać długą przerwę w startach.

Unikaj karencji jako rozwiązania pierwszego wyboru. Traktuj ją raczej jako ostateczność, gdy nie uda się dojść do porozumienia.

3.3.2. Opłata za zmianę barw klubowych

Zmiana klubu przez zawodnika może wiązać się z koniecznością uiszczenia opłat — zarówno na rzecz dotychczasowego klubu, jak i organizacji związkowych (PZT i WZT). Celem tych opłat jest zrekompensowanie wcześniejszemu klubowi kosztów poniesionych na szkolenie zawodnika oraz zapewnienie przejrzystości procedury.

(a) Ekwiwalent dla klubu macierzystego

Jeśli klub tenisowy miał podpisaną z zawodnikiem umowę (lub z jego rodzicami, jeśli jest niepełnoletni), przysługuje mu ekwiwalent pieniężny za wyszkolenie zawodnika.

Dobrze skonstruowana umowa między klubem a zawodnikiem powinna zawierać jasne zasady naliczania i zapłaty ekwiwalentu, np. określenie kwoty lub sposobu jej wyliczenia.

Pamiętaj:

Wysokość ekwiwalentu określa się w samej umowie – to bardzo ważne, ponieważ brak takiego postanowienia uniemożliwia późniejsze skuteczne dochodzenie roszczeń. Za zapłatę ekwiwalentu odpowiada zawodnik (lub jego opiekunowie prawni), a nie klub, do którego przechodzi.

(b) Opłata z tytułu zmiany barw klubowych – obowiązki wobec PZT i WZT

Niezależnie od ekwiwalentu dla klubu, zmiana barw klubowych wiąże się również z opłatą administracyjną pobieraną przez Polski Związek Tenisowy (PZT).

W jej ramach część środków trafia do:

- dotychczasowego klubu zawodnika (50%),
- Wojewódzkiego Związku Tenisowego (25%),
- PZT (25%) – jako opłata centralna.

Opłatę wnosi się bezpośrednio do PZT, który następnie dzieli środki zgodnie z powyższymi zasadami. W praktyce opłatę uiszcza zwykle klub przejmujący zawodnika albo sam zawodnik (lub jego rodzice), jeśli tak ustalono między stronami.

(c) Jak obliczyć wysokość opłaty?

Wysokość opłaty oblicza się według wzoru:

Opłata za zmianę barw klubowych oraz pierwszą rejestrację zawodniczą

$$\text{[WARTOŚĆ PUNKTU BONUSOWEGO*] X [LICZBA PUNKTÓW**] X 20\%***}$$

* Aktualne na dzień sporządzenia niniejszego poradnika wartości jednego punktu bonusowego do wyliczenia opłaty na rzecz dotychczasowego klubu zawodnika, WZT oraz PZT za zmianę barw klubowych to: (i) kobiety i mężczyźni pow. 18 lat: 500 zł, (ii) juniorzy: 300 zł, (iii) kadeci: 220 zł, (iv) młodzicy, skrzaty, tenis na wózkach: 150 zł. Wartość bonusową zawodnika w pierwszej kolejności określa się na podstawie list światowych, a w drugiej kolejności na podstawie list krajowych.

** Liczba punktów bonusowych zawodnika na aktualnej liście kroczącej w danej kategorii wiekowej (a w przypadku nieklasyfikowania zawodnika na aktualnej liście kroczącej – x liczba punktów bonusowych zawodnika na ostatniej liście, na której był klasyfikowany w danej kategorii wiekowej, nie starszej niż 5 lat), w której zawodnik uzyskał najwyższą liczbę bonusów w momencie zmiany barw klubowych

*** Dla zawodnika Tenis na Wózkach 5%

Punktacja zawodnika jest ustalana w pierwszej kolejności na podstawie list światowych, a w drugiej kolejności – na podstawie list krajowych (jeśli brak notowań międzynarodowych).

Jeżeli zawodnik nie jest notowany na aktualnej liście, przyjmuje się wynik z ostatnich pięciu lat, w którym był klasyfikowany.

(d) Szczególne przypadki opłat za zmianę barw klubowych

Jeśli zawodnik w roku zmiany barw zmienia kategorię wiekową (np. z kadeta na juniora lub z juniora na seniora), opłata jest liczona według rankingu z poprzedniego roku w jego dotychczasowej kategorii.

W przypadku przejścia zawodnika z podmiotu nieposiadającego osobowości prawnej (np. szkoły) do klubu będącego członkiem PZT, 50% opłaty PZT przekazuje wyłącznie temu podmiotowi.

3.3.3. Dyscyplinarne zwolnienie z klubu

Zwolnienie zawodnika z klubu bez jego zgody może nastąpić w wyniku decyzji dyscyplinarnej, z powodu rażącego nieprzestrzegania przez niego zasad określonych w Statucie, Regulaminie Klubu lub PZT. Klub zobowiązany jest do wysłania pisma zwalniającego zawodnika do PZT i WZT z podaniem przyczyn zwolnienia. W takim przypadku Komisja Dyscyplinarna PZT może podjąć uchwałę o cofnięciu licencji zawodnikowi.

Wskazówka dla klubów:

Klub powinien określić zasady postępowania dyscyplinarnego w regulaminie obowiązującym w klubie dołączając go do umowy z zawodnikiem, aby strony nie miały wątpliwości na jakich zasadach ma być przeprowadzone zwolnienie z klubu. Zwolnienie z klubu bez zgody zawodnika powinno być ostatnim środkiem – klub musi być w stanie udowodnić, że zawodnik rzeczywiście dopuścił się rażącego naruszenia zasad. Niewłaściwie uzasadnione zwolnienie może narazić klub na spór sądowy.

Zwolnienie zawodnika na jego wniosek (zaprzestanie uprawiania tenisa zawodniczo) może nastąpić w każdej chwili. Zawodnik posiadający umowę cywilnoprawną z klubem zobowiązany jest wówczas do jej rozwiązania.

Dobre praktyki klubu w związku z postępowaniem dyscyplinarnym

Opracuj w klubie regulamin dyscyplinarny, który będzie częścią umów zawieranych z zawodnikami.

Zanim podejmiesz decyzję o zwolnieniu dyscyplinarnym – dokumentuj naruszenia. Spisuj zdarzenia, zachowania, naruszenia regulaminu. W razie potrzeby będą dowodem przed PZT.

Przeprowadź postępowanie dyscyplinarne, zbierz materiał dowodowy oraz daj szansę zawodnikowi odnieść się do zarzutów.

Przekaż zawodnikowi lub jego opiekunowi kopię pisma o zwolnieniu w przypadku podjęcia takiej decyzji. Unikaj sytuacji, w których zawodnik dowiaduje się o tym po fakcie.

Zawsze powiadamiaj PZT i WZT. To obowiązek formalny – brak zgłoszenia może spowodować, że zwolnienie nie zostanie uznane.

W pismach do PZT opisuj fakty, nie emocje. Wskazuj konkretne przepisy lub punkty regulaminu, które zostały naruszone.

3.4. Inne formy rozwiązania współpracy

Oprócz kwestii dyscyplinarnego zwolnienia każda umowa powinna w sposób precyzyjny określać zasady rozwiązania umowy, które są niezbędne przy zmianie przynależności klubowej, o której pisaliśmy powyżej.

Rozwiązanie umowy zawodniczej to jeden z kluczowych tematów w działalności klubów sportowych, zwłaszcza w tenisie, gdzie relacje między klubem a zawodnikiem mają indywidualny charakter i współpraca z każdym zawodnikiem może przebiegać na różnych zasadach. Zrozumienie podstaw prawnych, które regulują zakończenie współpracy, pozwala uniknąć sporów, błędów formalnych i nieporozumień z zawodnikami oraz ich rodzicami.

Na początku warto sobie uzmysłwić jaki reżim prawny będzie miał zastosowanie w tego typu umowach. W praktyce polskiego sportu, także w tenisie, kontrakty zawodnicze rzadko mają formę umowy o pracę, która w innych branżach stanowi najbardziej popularną formę współpracy. Sport wymaga elastyczności (np. w godzinach treningów, wyjazdach, obowiązkach wobec sponsorów), a kodeks pracy przewiduje sztywne zasady czasu pracy, odpoczynku czy zwolnień lekarskich. Ponadto kontrakty w sporcie mają często charakter czasowy, zadaniowy lub celowy, co lepiej odpowiada naturze umowy cywilnoprawnej (np. umowy o świadczenie usług lub zlecenia).

Stąd w zdecydowanej większości przypadków do rozwiązania kontraktów zawodniczych stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, w szczególności dotyczące: (i) umowy zlecenia (art. 734–751 KC), (ii) ogólnych zasad wykonywania zobowiązań (art. 353¹–354 KC) oraz wypowiedzenia umowy z ważnych powodów (art. 746 §3 KC).

Obok przepisów Kodeksu cywilnego, kluby i zawodnicy muszą stosować również: regulaminy Polskiego Związku Tenisowego (PZT), przepisy międzynarodowych federacji, np. ITF czy ATP/WTa.

Pamiętaj:

Nawet jeśli umowa cywilnoprawna daje prawo do wypowiedzenia w dowolnym momencie, to przepisy PZT mogą uniemożliwić zawodnikowi natychmiastowe przejście do innego klubu – dopiero

po spełnieniu określonych warunków (np. uregulowaniu opłat i rozliczenia z poprzednim klubem).

Zarówno przepisy prawa powszechnego, jak i regulacje sportowe przyjmują zasadę, że nikt nie może z góry zrzec się prawa do wypowiedzenia umowy z ważnych powodów. Nawet jeśli w umowie zapisano, że „kontrakt nie może być wypowiedziany”, to przepis ten nie ma mocy prawnej w sytuacji wystąpienia ważnego powodu. Za „ważny powód” może być uznana np. okoliczność, która: (i) uniemożliwia dalsze wykonywanie umowy lub (ii) czyni kontynuację współpracy sprzeczną z zasadami lojalności czy uczciwości.

Umowa może zawierać listę przykładowych „ważnych powodów”, które pozwalają na wypowiedzenie kontraktu – to tzw. katalog otwarty. Nie jest on obowiązkowy, ale pozwala uniknąć sporów interpretacyjnych.

Ponadto w umowach cywilnoprawnych strony mogą przewidzieć, że rozwiązanie umowy wymaga zachowania określonego okresu wypowiedzenia, co daje obu stronom czas na organizację (np. pozyskanie nowego zawodnika, zakończenie rozliczeń) oraz ogranicza ryzyko natychmiastowej utraty zawodnika.

Pamiętaj:

Warto wprowadzić w klubie prostą procedurę rozstania z zawodnikiem, np. wzór wniosku o zwolnienie i protokół rozwiązania umowy potwierdzającego rozliczenie ze sprzętu itp. Dzięki temu unikniesz chaosu formalnego i ewentualnych roszczeń ze strony zawodnika lub jego rodziców.

3.5. Umowa z niepełnoletnim zawodnikiem – kto podpisuje?

Zanim klub podpisze umowę z młodym zawodnikiem, warto zrozumieć jedno z najważniejszych pojęć w prawie cywilnym: zdolność do czynności prawnych. To od niej zależy, czy dana osoba może skutecznie podpisać umowę, czyli czy złożony podpis faktycznie tworzy zobowiązanie prawne.

Zdolność do czynności prawnych to możliwość samodzielnego zaciągania zobowiązań i nabywania praw — innymi słowy: możliwość zawierania umów, które mają skutki prawne. Osoba, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych, może podpisywać umowy samodzielnie – np. o szkolenie, sponsoring, reprezentowanie klubu czy udostępnienie wizerunku.

Brak zdolności do czynności prawnych mają: (i) osoby, które nie ukończyły 13 lat oraz (ii) osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

(a) Co to oznacza w praktyce?

Dziecko poniżej 13 roku życia nie może samodzielnie podpisać żadnej umowy, nawet jeśli chodzi o drobną rzecz – np. zakup sprzętu czy udział w zajęciach sportowych. Wszelkie umowy (np. o szkolenie sportowe, uczestnictwo w turniejach czy współpracę sponsorską) zawierają wyłącznie jego rodzice lub opiekunowie prawni.

Uwaga:

Umowa podpisana wyłącznie przez dziecko poniżej 13 roku życia jest nieważna z mocy prawa – tak, jakby nigdy nie została zawarta.

(b) Pełna zdolność do czynności prawnej

Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się (i) z chwilą ukończenia 18 lat lub wcześniej, jeśli osoba zawarła małżeństwo (po uzyskaniu zgody sądu). Dopiero w tym momencie zawodnik może samodzielnie podpisywać umowy i w pełni odpowiadać za swoje zobowiązania.

(c) Ograniczona zdolność do czynności prawnych (13–17 lat)

Zawodnik, który ukończył 13 lat, ale nie ma jeszcze 18, ma tzw. ograniczoną zdolność do czynności prawnych, co oznacza, że może samodzielnie dokonywać drobnych czynności życia codziennego (np. kupić rakietę czy zapłacić za trening), ale nie może samodzielnie zawierać umów, które tworzą większe zobowiązania

finansowe lub dotyczą jego przyszłości sportowej, np. umowy z klubem, trenerem, sponsorem czy agentem. W tej drugiej sytuacji konieczna jest zgoda rodzica lub opiekuna prawnego, ponieważ jeśli taka umowa została podpisana przez zawodnika bez zgody przedstawiciela ustawowego, to jest nieważna, dopóki ten przedstawiciel jej nie potwierdzi. Przedstawicielem ustawowym zawodnika są: (i) rodzice (jeśli oboje mają władzę rodzicielską), (ii) opiekun prawny (jeśli rodziców brak) albo (iv) Kurator lub doradca tymczasowy (w szczególnych przypadkach, np. ubezwłasnowolnienia częściowego).

Co klub powinien zrobić przed podpisaniem umowy z osobą niepełnoletnią?	
	Upewnij się, kto jest przedstawicielem ustawowym zawodnika.
	Zawsze zawieraj umowy z przedstawicielami ustawowymi dziecka działającymi w imieniu dziecka (poproś o podpis obojga rodziców, jeśli oboje wykonują władzę rodzicielską).
	Unikaj podpisywania umów „symbolicznych” z dzieckiem – nawet jeśli zawodnik ma 15–16 lat i sam trenuje, to jego podpis nie wystarcza.

3.5.1. Umowa z zawodnikiem – o czym warto pamiętać?

Znając już ogólne zasady i obszary, na które należy zwrócić szczególną uwagę możemy przejść do omówienia kluczowej dla klubu umowy z zawodnikiem.

Zawarcie umowy pomiędzy klubem tenisowym a zawodnikiem jest jednym z najważniejszych elementów organizacyjnych w działalności sportowej. Tego rodzaju umowa – z uwagi na specyfikę tenisa jako dyscypliny indywidualnej – stanowi podstawę współpracy między stronami, określa ich wzajemne prawa i obowiązki, a także reguluje kwestie finansowe, organizacyjne oraz wizerunkowe.

W odróżnieniu od sportów zespołowych, w których kontrakty są często ujednolicone i podlegają szczegółowym regulacjom federacyjnym, w tenisie ziemnym umowy te mają charakter w dużej mierze indywidualny, a zatem ich treść wynika przede wszystkim z woli i ustaleń stron.

To oznacza, że prawidłowe i przemyślane ukształtowanie postanowień takiej umowy jest kluczowe zarówno dla ochrony interesów klubu, jak i zawodnika.

(a) Wzajemne obowiązki stron

Jednym z podstawowych elementów każdej umowy powinno być szczegółowe określenie zakresu obowiązków klubu oraz zawodnika. Nie wystarczy ogólne sformułowanie, że klub „zapewnia szkolenie sportowe”, a zawodnik „uczestniczy w treningach”.

W praktyce umowa powinna precyzyjnie wskazywać, jakie działania zobowiązuje się podejmować klub, jakie są obowiązki zawodnika oraz w jakim zakresie każda ze stron może domagać się określonych świadczeń lub egzekwować odpowiedzialność za ich niewykonanie.

Przykładowy katalog obowiązków klubu

W ramach obowiązków klubu można wymienić:

- a) zapewnienie zawodnikowi dostępu do infrastruktury sportowej i odpowiedniego sprzętu – czyli kortów, zaplecza treningowego oraz sprzętu sportowego niezbędnego do prowadzenia zajęć, w zakresie uzgodnionym przez strony;
- b) zorganizowanie procesu szkoleniowego;
- c) dbanie o bezpieczeństwo zawodnika podczas treningów;
- d) współpracę przy rozwoju sportowym;
- e) wsparcie organizacyjne, sportowe i promocyjne, w tym w relacjach z mediami, sponsorami czy partnerami klubu – zgodnie z zasadami opisanymi w umowie.

Umowa między klubem a zawodnikiem ma charakter umowy wzajemnej. Dlatego z perspektywy klubu, warto pamiętać, aby obowiązki zawodnika opisać możliwie szczegółowo, aby umożliwić ocenę ich prawidłowego wykonywania oraz zastosowanie ewentualnych sankcji.

Przykładowy katalog obowiązków zawodnika

Umowa powinna określać również podstawowe obowiązki zawodnika, np.:

- a) uczestniczenie w treningach, zawodach i innych zajęciach organizowanych przez klub, zgodnie z ustalonym harmonogramem i zaleceniami trenera. Warto wskazać, że zawodnik ma obowiązek usprawiedliwiać nieobecności oraz informować klub o każdej przeszkodzie w udziale w treningu (np. chorobie, kontuzji, obowiązkach szkolnych).
- b) przestrzeganie regulaminu klubu, regulaminów obiektów sportowych oraz zasad bezpieczeństwa obowiązujących podczas treningów i zawodów. W umowie można zawrzeć klauzulę, że rażące naruszenie tych zasad (np. niebezpieczne zachowanie, agresja, niestosowanie się do poleceń trenera) może stanowić podstawę do rozwiązania umowy z winy zawodnika;
- c) utrzymywanie odpowiedniej formy sportowej i dbałość o zdrowie, w tym obowiązek poddawania się badaniom lekarskim oraz informowania klubu o urazach lub problemach zdrowotnych, które mogą wpływać na udział w szkoleniu;
- d) reprezentowanie klubu w zawodach i wydarzeniach sportowych, w których zawodnik zostanie zgłoszony przez klub – w sposób zgodny z zasadami fair play, z należytą starannością i poszanowaniem barw klubowych;
- e) dbanie o dobry wizerunek klubu – zarówno w trakcie zawodów, jak i poza nimi, w tym w przestrzeni medialnej i społecznościowej. W praktyce warto zawrzeć postanowienie, że zawodnik zobowiązuje się powstrzymać od publikacji lub działań, które mogłyby naruszyć reputację klubu, jego trenerów, sponsorów lub innych zawodników;
- f) niewykonywanie działalności konkurencyjnej bez zgody klubu, np. uczestnictwa w treningach lub pokazach organizowanych

przez inne podmioty komercyjne w tym samym regionie, jeżeli mogłoby to kolidować z działalnością klubu. Takie postanowienie (w formie ograniczonego zakazu konkurencji) jest szczególnie istotne, gdy klub inwestuje w promocję i szkolenie danego zawodnika.

- g) udzielanie klubowi niezbędnych informacji i dokumentów, w tym aktualnych danych kontaktowych, orzeczeń lekarskich, potwierdzeń opłaty licencji, zgód rodziców itp.
- h) poszanowanie mienia klubu – zawodnik powinien dbać o sprzęt i obiekty udostępnione przez klub, a w razie umyślnego zniszczenia sprzętu może ponosić odpowiedzialność odszkodowawczą.
- i) zachowanie poufności w zakresie informacji dotyczących klubu, jego strategii szkoleniowej, danych organizacyjnych czy warunków finansowych umowy;
- j) współdziałanie w działaniach promocyjnych klubu, np. udział w sesjach zdjęciowych lub wydarzeniach medialnych, o ile nie wykracza to poza uzgodnione granice w umowie (np. liczba wydarzeń w sezonie, czas trwania).

Wprowadzenie do umowy precyzyjnych obowiązków, po obu stronach jest jednym z najskuteczniejszych narzędzi zapobiegania konfliktom.

Z punktu widzenia klubu ważne jest, aby katalog obowiązków zawodnika nie był zbyt ogólny, lecz odnosił się do faktycznych potrzeb organizacyjnych i szkoleniowych. Dzięki temu klub zyskuje możliwość egzekwowania dyscypliny oraz ochrony swojego wizerunku i interesów finansowych.

Jednocześnie, przejrzyste i uczciwe uregulowanie wzajemnych obowiązków buduje zaufanie między klubem, zawodnikiem i jego rodziną, co jest szczególnie istotne w środowisku tenisowym, gdzie relacje mają często charakter długofalowy i opierają się na wzajemnym zaufaniu, a nie na sztywnych strukturach organizacyjnych.

(d) Zasady rozliczeń

Zasady finansowe stanowią fundament każdej umowy między klubem tenisowym a zawodnikiem. Właściwe ich uregulowanie pozwala uniknąć nieporozumień, konfliktów oraz nieuzasadnionych oczekiwań po obu stronach. Przejrzystość i precyzja zapisów finansowych chronią interes klubu, a jednocześnie budują zaufanie rodziców i zawodników, co w dłuższej perspektywie sprzyja stabilności współpracy.

Umowa powinna szczegółowo określać, kto ponosi konkretne wydatki – klub, zawodnik, jego rodzice czy sponsor. Dotyczy to zarówno kosztów szkolenia i turniejów, jak i opłat członkowskich, licencji PZT, transportu, noclegów, ubezpieczenia czy sprzętu. Ważne, aby wszystkie zasady zostały ujęte w umowie lub corocznym budżecie szkoleniowym, który można łatwo aktualizować.

Każdy zwrot kosztów powinien być poprzedzony zgodą klubu i oparty na udokumentowanych wydatkach – fakturach, rachunkach, biletach. Brak uprzedniej akceptacji lub dowodów oznaczać powinien brak prawa do zwrotu. To rozwiązanie chroni klub przed sytuacjami, w których zawodnik lub rodzice ponoszą koszty samodzielnie, a następnie żądają ich zwrotu bez wcześniejszego uzgodnienia tego z klubem. Każda procedura zwrotu powinna być jasno określona – obejmować terminy, wymagane dokumenty, zasady obliczania kursów walut w przypadku zagranicznych turniejów oraz konsekwencje braku rozliczenia. Klub może również stosować zaliczki na wyjazdy, które zawodnik rozliczać będzie po powrocie. Umowa powinna również precyzować, że brak rozliczenia w terminie uprawnia klub do potrącenia kwoty nierozliczonej z przyszłych świadczeń.

Dobłą praktyką jest ustalenie limitów kosztów – np. maksymalnych stawek za nocleg, transport czy opiekę trenerską. Pozwala to klubowi utrzymać kontrolę nad wydatkami i planować środki na całą grupę zawodników. Zasady te powinny być znane i zaakceptowane przez zawodników oraz ich rodziców przed rozpoczęciem sezonu.

Warto również określić premie za wyniki sportowe, które są skutecznym sposobem motywacji, pod warunkiem, że ich zasady są jasne i mierzalne. Klub może ustalić własny regulamin premiowania, oparty na wynikach w turniejach, postępach w szkoleniu czy zaangażowaniu w działalność klubu.

Przykładowe postanowienia umowne w zakresie rozliczeń

Strony uzgadniają corocznie Budżet szkoleniowy Zawodnika, który określa plan startów, szkolenia i limity kosztów. Zmiany Budżetu wymagają akceptacji w formie pisemnej.

Koszty licencji PZT oraz inne opłaty związkowe pokrywa [...].

Zwrot kosztów przysługuje wyłącznie w odniesieniu do kosztów uprzednio zaakceptowanych przez Klub oraz ujętych w Budżecie. Zawodnik składa wniosek o zwrot wraz z oryginałami dokumentów księgowych w terminie 14 dni od zakończenia zawodów/wyjazdu. Zwrot następuje przelewem w terminie 14 dni od dnia przyjęcia kompletnego wniosku. Wydatki poniesione w walucie obcej przelicza się wg kursu średniego NBP z dnia poniesienia wydatku. Wydatki nieudokumentowane lub przekraczające limity nie podlegają zwrotowi.

Klub może wypłacić Zawodnikowi zaliczkę na koszty wyjazdu zgodnie z Budżetem. Rozliczenie zaliczki wraz z dokumentami następuje w terminie 7 dni od zakończenia wyjazdu. Brak rozliczenia uprawnia Klub do potrącenia kwoty nierozliczonej z przyszłych wymagalnych świadczeń na rzecz Zawodnika.

Zawodnik może otrzymać premię uznaniową za osiągnięcie określonych wyników sportowych zgodnie z Tabelą Premii, o ile na dzień przyznania premii nie posiada zaległości wobec Klubu, a startował w barwach Klubu. Decyzję o przyznaniu premii podejmuje Zarząd Klubu w granicach budżetu przeznaczonego na premie.

	Zawodnik zobowiązuje się informować Klub o świadczeniach przyznanych przez sponsorów lub z dotacji czy ze stypendiów, które mają wpływ na pokrycie kosztów ujętych w Budżecie. Strony uzgodnią sposób alokacji takich świadczeń (sprzęt, środki pieniężne) oraz ich rozliczenie na poczet pozycji Budżetu.
	Klub ma prawo potrącić z należnych Zawodnikowi świadczeń (w tym zwrotów kosztów i premii) kwoty przysługujących mu roszczeń z tytułu nierozliczonych zaliczek lub nienależnie pobranych zwrotów. W przypadku powstania zaległości Klub może wstrzymać finansowanie kolejnych wyjazdów do czasu uregulowania należności.

(e) Czas trwania kontraktu

W sporcie indywidualnym, takim jak tenis, długość trwania kontraktu ma szczególne znaczenie. Klub inwestuje środki, czas i zasoby w szkolenie konkretnego zawodnika, a jednocześnie nie ma pełnej gwarancji zwrotu tych nakładów w postaci wyników sportowych czy korzyści wizerunkowych. Dlatego czas obowiązywania umowy powinien być tak określony, aby zapewnić klubowi realną możliwość skorzystania z efektów swojej pracy.

Warto unikać sytuacji, w której kontrakt nie określa dokładnej daty zakończenia współpracy. Jednocześnie z perspektywy klubu warto wprowadzić automatyczne przedłużanie oznaczonego okresu obowiązywania umowy, tak aby wzmocnić stosunek prawny.

Jednym z rozwiązań, które w praktyce tenisowej sprawdza się szczególnie dobrze, jest tzw. klauzula buyout (klauzula wykupu, odstępnego). Pozwala ona zawodnikowi rozwiązać umowę przed upływem terminu po zapłaceniu określonej kwoty pieniężnej. Kwota ta ma z założenia zrekompensować nakłady poniesione przez klub na szkolenie, opiekę trenerską, promocję, sprzęt czy udział w turniejach.

Przykładowe postanowienie:

Zawodnik ma prawo odstąpić od umowy przed upływem okresu jej obowiązywania po złożeniu Klubowi pisemnego oświadczenia i zapłacie kwoty odstępnego w wysokości 20.000 zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych). Oświadczenie o odstąpieniu jest skuteczne tylko wtedy, gdy zostało złożone jednocześnie z zapłatą odstępnego i ma skutek ex nunc.

W przypadku bardziej zaawansowanych zawodników można też wprowadzić progresywną wartość odstępnego, np. wzrastającą wraz z upływem kolejnych sezonów, czy wraz ze wzrostem liczby punktów w rankingu.

Dobrze skonstruowana umowa powinna również określać:

- czy kontrakt przedłuża się automatycznie (np. na kolejny sezon, o ile żadna ze stron nie złoży wypowiedzenia do określonej daty),
- okres wypowiedzenia,
- katalog ważnych przyczyn uzasadniających wcześniejsze rozwiązanie umowy,
- skutki rozwiązania (np. obowiązek zwrotu sprzętu, rozliczenie zaliczek, brak prawa do premii za osiągnięcia sprzed rozwiązania).

(f) Inne kwestie warte uregulowania

W umowie pomiędzy klubem a zawodnikiem warto również jasno określić zasady wypłaty ekwiwalentu za wyszkolenie. Jest to szczególnie istotne w sytuacji, gdy zawodnik zdecyduje się na zmianę barw klubowych lub zakończenie współpracy przed upływem okresu obowiązywania umowy. Takie postanowienie chroni klub, który ponosił koszty szkoleniowe, organizacyjne i promocyjne związane z rozwojem zawodnika. Najlepszą praktyką jest wprowadzenie do umowy jasnego algorytmu obliczania ekwiwalentu, np. poprzez: określenie kategorii kosztów ponoszonych przez klub (np. szkolenie, turnieje, sprzęt, opieka trenerska, promocja), ustalenie ich wartości bazowej, a następnie pomnożenie przez okres rejestracji zawodnika w klubie (np. w miesiącach lub sezonach). Taki mechanizm daje przejrzystość rozliczeń i pozwala uniknąć uznaniowości przy żądaniu rekompensaty. Jednocześnie powinien on być proporcjonalny i uzasadniony rzeczywistymi nakładami ponoszonymi przez klub.

Warto również, aby klub posiadał wewnętrzny regulamin marketingowy, który w sposób jednoznaczny reguluje m.in. (i) zasady wykorzystywania wizerunku zawodników (zob. uwagi opisane w dalszej części poradnika), (ii) zakres, czas i formy publikacji materiałów (np. zdjęć z treningów, turniejów, wydarzeń klubowych) oraz (iii) obowiązki zawodnika w związku z promocją klubu i jego partnerów.

Taki dokument nie tylko zabezpiecza interesy klubu, ale też zapewnia transparentność wobec rodziców i zawodników, eliminując wątpliwości co do tego, kiedy i w jakim celu wizerunek może być używany – np. w mediach społecznościowych, materiałach promocyjnych czy kampaniach sponsorskich.

Podsumowanie kluczowych aspektów w umowie	
	Pamiętaj, że umowa musi zawierać jasne przesłanki pozwalające na rozwiązanie umowy.
	Umowa powinna zawierać postanowienia opisujące prawa i obowiązki stron wraz ze wskazaniem czego dana strona nie może robić. Taki szczegółowy katalog obowiązków pozwoli uniknąć nieporozumień.
	W umowie możemy uregulować m.in. kto ponosi koszty opłacenia licencji zawodniczej lub koszty związane z udziałem w turniejach. Pamiętaj, że podobnie jak w kontrakcie piłkarskim U18, umowa może przewidywać zasady zwrotu kosztów poniesionych przez zawodnika w związku z udziałem w turniejach, a także zwrotu kosztów na wydatki na sprzęt, ubezpieczenie lub szkolenie.
	Warto również doprecyzować jaki zakres treningów oferuje klub oraz określić, czy klub ma możliwość negocjowania w imieniu zawodnika umów dotyczących jego działalności i kariery sportowej. Jeżeli tak,

	to należy doprecyzować zasady reprezentacji oraz określić, czy ma ona charakter wyłączny czy niewyłączny.
	Umowa może również zawierać postanowienia dot. zasad dbania o renomę klubu oraz zarządzania wartością medialną i rynkową zawodnika.
	Jeżeli umowa określa zasady wypożyczenia do innego klubu, to precyzyjnie opisana procedura w tym zakresie może ułatwić zawodnikowi tymczasową zmianę klubu na zasadach wypożyczenia na potrzeby rozgrywek drużynowych.
	Umowa może określać ekwiwalent za wyszkolenie zawodnika należny klubowi w przypadku rozwiązania umowy.

3.5.2. Wizerunek zawodnika w tenisie – pomiędzy marką osobistą a interesem klubu

Wizerunek zawodnika to dziś wartość nie tylko osobista, ale również rynkowa. W świecie sportu – także tego młodzieżowego i amatorskiego – zdjęcia, nagrania czy publikacje w mediach społecznościowych mają bezpośredni wpływ na reputację zarówno zawodnika, jak i klubu, który go szkoli.

W przypadku tenisa, gdzie każda kariera ma w istocie charakter indywidualny, a zawodnik jest twarzą własnej marki osobistej, kwestie ochrony i wykorzystania wizerunku nabierają szczególnego znaczenia. Tenis opiera się na budowaniu marki osobistej sportowca – rozpoznawalności jego nazwiska, spójnego wizerunku medialnego i wiarygodności wobec sponsorów. To właśnie te elementy, obok wyników sportowych, wpływają na przyszłe możliwości zawodnika w zakresie współpracy komercyjnej, pozyskiwania stypendiów czy kontraktów sponsorskich.

Z drugiej strony, nie sposób pominąć roli klubu, który inwestuje w rozwój zawodnika: zapewnia infrastrukturę treningową, trenerów, wsparcie organizacyjne, a nierzadko także finansowe. Dlatego z perspektywy klubu zasadne jest uregulowanie w umowie z zawodnikiem prawa do korzystania z wizerunku zawodnika – nie w celu ograniczenia jego swobody, lecz w celu zapewnienia wzajemnych korzyści i przejrzystości zasad.

Wobec powyższego każdy klub tenisowy powinien mieć jasne zasady korzystania z wizerunku zawodników. W tym zakresie szczególną uwagę należy zwrócić na zasady dot. wykorzystywania wizerunku zawodników niepełnoletnich.

(a) Czym jest wizerunek i dlaczego jest chroniony?

Wizerunek to przede wszystkim dobro osobiste każdego człowieka, czyli element jego tożsamości chroniony przepisami prawa cywilnego (art. 23 i 24 Kodeksu cywilnego), ale też dane osobowe, których ochrona wynika z RODO. Nie chodzi tu wyłącznie o zdjęcia – ochrona obejmuje również wideo, transmisje na żywo, grafiki czy inne formy przedstawienia osoby, które pozwalają ją rozpoznać. Stąd nie wolno publikować, przetwarzać ani utrzymywać wizerunku bez odpowiedniej podstawy prawnej – np. zgody osoby lub jej przedstawiciela ustawowego.

Uwaga:

Naruszeniem prawa do wizerunku może być: (i) nie tylko jego publikacja, ale również samo utrwalenie wizerunku bez zgody, (ii) wykorzystanie wizerunku w kontekście, który narusza prywatność lub godność, (iii) przetwarzanie wizerunku (np. przechowywanie, udostępnianie) bez podstawy prawnej.

(b) Zgoda na wykorzystanie wizerunku zawodnika

Zgoda to jednostronne oświadczenie woli, które pozwala klubowi utrzymywać i rozpowszechniać wizerunek zawodnika w określonym celu i zakresie.

Kto wyraża zgodę?

- w przypadku wizerunku dziecka poniżej 13 lat - wyłącznie rodzice lub jego przedstawiciele ustawowi,

- zawodnik w wieku 13 - 17 lat - może wyrazić zgodę samodzielnie jedynie w drobnych sprawach (np. zdjęcie na stronie klubu), wobec tego w praktyce zawsze warto uzyskać zgodę rodziców (przedstawicieli ustawowych);
- osoba pełnoletnia – wyraża zgodę samodzielnie.

Choć prawo nie wymaga formy pisemnej, to w praktyce wyłącznie pisemna zgoda daje klubowi ochronę dowodową. Wobec powyższego kwestie wykorzystania wizerunku zawodnika wraz z wyraźną zgodą na ustalone w umowie zasady powinny być określone wyraźnie w umowie między klubem a zawodnikiem. Przygotowując taką zgodę warto rozróżnić zgodę na cele promocyjne klubu (np. publikacje na stronie, plakatach dot. działalności klubu) od zgody na cele komercyjne, np. wykorzystanie w kampanii sponsora klubu.

Zgoda powinna jasno określać: (i) kto udziela zgody (zawodnik / rodzice / opiekunowie), (ii) dla kogo (nazwa klubu), (iii) w jakim celu (np. promocja działalności klubu, relacje z zawodów, kampanie społeczne), (iv) na jak długo (np. na czas trwania umowy), (v) gdzie może być użyty wizerunek (np. strona internetowa klubu, media społecznościowe, materiały drukowane).

Pamiętaj:

W przypadku zasad wykorzystania wizerunku rekomendowanym rozwiązaniem jest zawarcie w umowie precyzyjnych postanowień, które określają: cele, w jakich klub może wykorzystywać wizerunek zawodnika (np. informacyjne, promocyjne, marketingowe, szkoleniowe), formy publikacji (np. strona internetowa klubu, profile społecznościowe, materiały reklamowe klubu lub jego partnerów), zasady komercyjnego wykorzystania wizerunku, zakres czasowy i terytorialny udzielonej zgody. Najlepszą formą uregulowania tych kwestii jest regulamin marketingowy, który może być częścią umowy zawieranej z zawodnikiem.

Nie można pomijać również roli klubu w zakresie ochrony danych osobowych i wizerunku młodych zawodników. Wizerunek jako dana osobowa w rozumieniu RODO, może być przetwarzany wyłącznie w oparciu o jedną z przesłanek legalizujących (zgoda, obowiązek prawny, uzasadniony interes).

W przypadku małoletnich zgoda musi być wyrażona przez rodziców lub opiekunów prawnych, a jej zakres powinien być jasny i ograniczony do konkretnych celów. W praktyce kluby tenisowe często publikują zdjęcia zawodników z treningów lub turniejów w mediach społecznościowych, traktując to jako naturalny element komunikacji sportowej. Choć takie działanie co do zasady mieści się w ramach zgody udzielonej na potrzeby promocji działalności klubu, warto zachować ostrożność i unikać: (i) publikowania zdjęć lub nagrań w sytuacjach prywatnych, poza kontekstem sportowym, (ii) oznaczania niepełnoletnich zawodników w sposób umożliwiający ich łatwą identyfikację (np. poprzez tagowanie w serwisach społecznościowych), (iii) przekazywania materiałów z wizerunkiem zawodnika podmiotom trzecim bez jego zgody.

(c) Rozpowszechnianie wizerunku niewymagające zgody

Od ogólnej zasady obowiązku posiadania zgody istnieją trzy wyjątki, które mają znaczenie również w środowisku sportowym.

- Osoba powszechnie znana – zgoda nie jest potrzebna, jeśli zdjęcie wykonano w związku z pełnieniem funkcji publicznych (np. występ znanego zawodnika reprezentującego klub w turnieju o charakterze publicznym).
- Osoba jako szczegół całości – gdy zawodnik jest częścią większej sceny (np. publiczność, drużyna, uczestnicy turnieju), a nie głównym tematem zdjęcia.

Uwaga:

Jeśli usunięcie postaci zawodnika ze zdjęcia nie zmienia znaczenia zdjęcia, to jego wizerunek stanowi jedynie szczegół całości. Jeśli jednak zawodnik jest głównym punktem zdjęcia – potrzebna jest zgoda.

- Zawodnicy kadr narodowych i olimpijskich – w tym przypadku wizerunek w stroju reprezentacyjnym musi być udostępniony odpowiedniemu związkowi sportowemu (np. PZT) lub PKOl, zgodnie z regulaminem federacji.

(d) Komercyjne wykorzystanie wizerunku zawodnika

W sytuacji, gdy klub planuje wykorzystywać wizerunek zawodnika w celach komercyjnych, np. w materiałach reklamowych sponsorów, na banerach, w kampaniach promujących partnerów klubu lub wydarzenie sportowe, konieczne jest aby taka możliwość wynikała z umowy zawartej z zawodnikiem lub z odrębnej wyraźnej zgody zawodnika lub jego rodziców (opiekunów prawnych) na takie działania.

Z praktycznego punktu widzenia, warto wprowadzić postanowienie, które uprawniają klub do korzystania z wizerunku zawodnika w celach informacyjnych i promujących działalność sportową klubu bez odrębnej zgody. Natomiast w każdym przypadku komercyjnego wykorzystania wizerunku przez osobę trzecią związaną z klubem (np. w materiałach sponsora, na produktach lub reklamach) strony mogą ustalić, że będzie wymagana uprzednia akceptacja zawodnika lub jego przedstawicieli ustawowych potwierdzająca zasady wykorzystania wizerunku zawodnika przez sponsorów czy partnerów klubu. Ponadto można ustalić, że jeżeli klub uzyskuje przychody z takiego wykorzystania, to zawodnik powinien być uprawniony do udziału w tych korzyściach, w wysokości uzgodnionej między stronami. Takie rozwiązanie równoważy interesy obu stron, ponieważ zawodnik zachowuje kontrolę nad swoim wizerunkiem i może uczestniczyć w zyskach z jego komercyjnego wykorzystania, a klub – który przyczynił się do budowy tej wartości – uzyskuje możliwość posługiwania się wizerunkiem we współpracach partnerskich i sponsorskich.

(e) Klub jako agent zawodnika

Współczesny tenis coraz częściej wymaga od klubów pełnienia roli znacznie szerszej niż tradycyjne szkolenie sportowe. Kluby i akademie tenisowe zaczynają działać również w charakterze agentów lub doradców marketingowych, wspierając młodych zawodników w budowaniu ich marki osobistej, kontaktach ze sponsorami oraz prowadzeniu komunikacji medialnej. W tenisie, gdzie ścieżka kariery jest indywidualna i w dużej mierze zależna od samodzielnej promocji zawodnika, takie wsparcie ma wymierną wartość.

Każdy klub tenisowy, nawet ten lokalny może prowadzić działania w tym zakresie poprzez: (i) pomoc zawodnikowi w przygotowaniu oferty sponsorskiej, (ii) organizację spotkań i negocjacji z potencjalnymi sponsorami, (iii) dbanie o spójność wizerunku zawodnika z wartościami klubu i jego partnerów, (iv) pośrednictwo w zawieraniu umów sponsorskich.

Umowa z zawodnikiem może przewidywać, że klub działać będzie jako agent zawodnika. Wówczas dopuszczalne jest, aby klub otrzymywał prowizję od wartości kontraktów sponsorskich, które zostały zawarte dzięki jego staraniom – nawet w sytuacji, gdy umowa sponsorska nie dotyczy klubu i jest zawierana bezpośrednio pomiędzy zawodnikiem a sponsorem, a klub nie jest jej stroną. Tego rodzaju rozwiązanie wymaga jednak precyzyjnego uregulowania w umowie zawieranej z zawodnikiem. W tym zakresie należy określić:

- wyraźne upoważnienie klubu do występowania w roli agenta zawodnika,
- zakres wyłączności klubu – czy klub ma być wyłącznym agentem, czy zawodnik może korzystać z innych agentów;
- zgodę na reprezentowanie zawodnika przez klub w kontaktach z potencjalnymi sponsorami,
- zakres upoważnienia klubu w ramach prowadzonych negocjacji,
- wysokość i sposób naliczania prowizji (np. procent od wartości umowy sponsorskiej),
- okres obowiązywania tych uprawnień (np. tylko w czasie obowiązywania umowy klubowej lub także przez określony czas po jej zakończeniu).

Wprowadzenie modelu agencyjnego jest uzasadnione, gdy klub ponosi nakłady na trening zawodnika, promocję zawodnika lub utrzymuje relacje z partnerami komercyjnymi, którzy mogą stać się jego sponsorami.

W ramach ustalania zasad współpracy agencyjnej warto odróżnić wizerunek zawodnika jako osoby fizycznej od wizerunku utrwalonego w kontekście działalności klubu. W zależności od tego, który z tych wizerunków ma być wykorzystany przez sponsora, strony mogą ustalić inną wysokość prowizji.

W przypadku wykorzystywania wizerunku zawodnika w związku z jego przynależnością do klubu, warto, aby klub posiadał szersze uprawnienia w tym zakresie, uzasadnione jego interesem organizacyjnym i promocyjnym. Wizerunek zawodnika w barwach klubowych ma bowiem znaczenie nie tylko sportowe, lecz także wizerunkowe – przyczynia się do budowania reputacji klubu, zwiększa jego rozpoznawalność i może pozytywnie wpływać na pozyskiwanie nowych zawodników, sponsorów oraz partnerów biznesowych dla samego klubu.

(f) Podsumowanie zasad eksploatacji wizerunku zawodnika przez klub

Wizerunek zawodnika w tenisie jest wartością wspólną – z jednej strony to dobro osobiste sportowca, a z drugiej element działalności promocyjnej klubu, który ten wizerunek współtworzy. Właściwe uregulowanie tych kwestii w umowie pozwala uniknąć wielu nieporozumień i sporów, zwłaszcza w sytuacjach, gdy zawodnik zaczyna odnosić sukcesy, a jego marka staje się atrakcyjna komercyjnie.

Każdy klub, który chce zabezpieczyć swoje prawa, powinien przewidzieć w umowie:

- możliwość działania jako agent zawodnika w zakresie pozyskiwania sponsorów,
- prawo do korzystania z wizerunku zawodnika dla celów promocji klubu,
- zasady podziału przychodów z umów sponsorskich,
- granice komercyjnego wykorzystania wizerunku zawodnika,

Trzymając się powyższych wytycznych klub chroni swoją reputację, zapewnia sobie udział w efektach własnej pracy organizacyjnej, a jednocześnie wspiera zawodnika w budowie jego indywidualnej marki i przyszłej kariery.

4. SIATKÓWKA

4.1. Wstęp

Siatkówka od wielu lat pozostaje jedną z najpopularniejszych dyscyplin sportowych w Polsce, a sukcesy reprezentacji narodowych i klubów rywalizujących w krajowych oraz międzynarodowych rozgrywkach sprawiają, że środowisko siatkarskie w naszym kraju systematycznie się profesjonalizuje. Wraz z rozwojem sportu na poziomie organizacyjnym i zawodowym rośnie również znaczenie świadomości prawnej wszystkich jego uczestników – zawodników, trenerów, klubów, a także rodziców młodych sportowców. **Znajomość zasad i przepisów, które regulują funkcjonowanie współzawodnictwa sportowego w siatkówce, staje się dziś nie tylko elementem profesjonalnego podejścia do kariery, lecz także gwarancją ochrony praw i obowiązków każdej ze stron.**

Celem niniejszego opracowania w zakresie siatkówki jest przybliżenie aktualnych regulacji prawnych dotyczących organizacji i uczestnictwa w rozgrywkach siatkarskich w Polsce – zarówno w odniesieniu do zawodników profesjonalnych, jak i amatorów, w tym także sportowców niepełnoletnich. Tekst ten stanowi praktyczne kompendium wiedzy o obowiązujących przepisach i strukturach organizacyjnych, które tworzą system prawny polskiej siatkówki. W kolejnych częściach przedstawiono m.in. podstawy ustawowe działania Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zestaw najważniejszych aktów prawnych regulujących tę dyscyplinę, a także zasady organizacji rozgrywek siatkarskich w Polsce.

4.1.1. Ustawa o sporcie w kontekście siatkówki

Funkcjonowanie siatkówki w Polsce opiera się na przepisach ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie. Jest to akt nadrzędny, który stanowi fundament całego

systemu organizacyjnego i prawnego polskiego sportu. Ustawa definiuje m.in. pojęcie polskiego związku sportowego oraz określa jego kompetencje i obowiązki. Zgodnie z jej art. 13, polski związek sportowy ma wyłączne prawo do organizowania i prowadzenia współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski oraz o Puchar Polski w danej dyscyplinie, a także do ustanawiania reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych, z wyjątkiem tych dotyczących dopingu.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o sporcie:

„Polski związek sportowy ma wyłączne prawo do:

- 1. organizowania i prowadzenia współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski oraz o Puchar Polski w danym sporcie;*
- 2. ustanawiania i realizacji reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez związek, z wyjątkiem reguł dyscyplinarnych dotyczących dopingu w sporcie;*
- 3. powołania kadry narodowej oraz przygotowania jej do igrzysk olimpijskich, igrzysk paraolimpijskich, igrzysk głuchych, mistrzostw świata lub mistrzostw Europy;*
- 4. reprezentowania tego sportu w międzynarodowych organizacjach sportowych”.*

W przypadku siatkówki funkcję polskiego związku sportowego pełni Polski Związek Piłki Siatkowej (dalej: „**PZPS**” lub „**Związek**”). Jest on stowarzyszeniem posiadającym osobowość prawną, którego działalność obejmuje cały kraj. Na podstawie ustawy o sporcie PZPS uzyskał wyłączne prawo do organizowania współzawodnictwa w piłce siatkowej halowej i plażowej, a także do reprezentowania tej dyscypliny w strukturach międzynarodowych, w tym w Europejskiej Konfederacji Piłki Siatkowej („**CEV**”) oraz Międzynarodowej Federacji Piłki Siatkowej („**FIVB**”), co znajduje swoje odzwierciedlenie w Statucie PZPS, w tym w szczególności w celach, prawach oraz środkach działalności Związku określonych w Rozdziale II Statutu PZPS (§ 11 oraz § 12 Statutu PZPS). Związek odpowiada również za powoływanie reprezentacji narodowych, przygotowanie ich do udziału w igrzyskach olimpijskich, mistrzostwach świata i mistrzostwach Europy oraz za ustalanie reguł sportowych obowiązujących w krajowych rozgrywkach.

W tym miejscu należy również wskazać, że ustawa o sporcie w swoim art. 15 ust. 1 przewiduje możliwość utworzenia ligi zawodowej w tych dyscyplinach, w których współzawodnictwo odbywa się w formie rozgrywek ligowych. **W przypadku siatkówki kompetencja ta została zrealizowana poprzez powołanie spółki Polska Liga Siatkówki S.A., która na podstawie porozumienia z PZPS prowadzi rozgrywki zawodowe mężczyzn oraz kobiet. Mimo odrębności organizacyjnej, liga zawodowa pozostaje integralną częścią systemu PZPS i działa w oparciu o przepisy zatwierdzone przez Związek.**

Tym samym PZPS, jako organ nadrzędny, sprawuje kontrolę nad całym systemem rozgrywek w Polsce – od lig zawodowych po szczeble młodzieżowe. Do jego zadań należy nie tylko organizacja współzawodnictwa, lecz także prowadzenie ewidencji klubów i zawodników, wydawanie licencji (tj., Ogólnopolski System Ewidencji Klubów i Zawodników, w skrócie „**OSEKiZ**”), kontrola przestrzegania regulaminów oraz rozstrzyganie sporów sportowych i dyscyplinarnych.

4.1.2. Najważniejsze akty prawne

System prawny regulujący funkcjonowanie siatkówki w Polsce jest rozbudowany i obejmuje zarówno akty powszechnie obowiązujące, jak i wewnętrzne regulacje PZPS. Najważniejszym dokumentem o charakterze wewnętrznym jest Statut PZPS, stanowiący swoistą „konstytucję” polskiej siatkówki. Określa on strukturę organizacyjną Związku, jego cele, prawa i obowiązki członków oraz tryb działania organów. Warto wskazać, że władzami PZPS są: Walne Zgromadzenie Delegatów, Zarząd oraz Komisja Rewizyjna. Bieżąca działalność PZPS prowadzi Zarząd pod nadzorem Komisji Rewizyjnej. Kluczowe i strategiczne decyzje, w tym wybór członków Zarządu, są dokonywane przez Walne Zgromadzenie Delegatów będące najwyższą władzą PZPS.

Statut przewiduje również powoływanie innych organów pomocniczych i komisji, w tym sądów polubownych i wydziałów dyscyplinarnych, o czym szerzej piszemy w pkt. 4 niniejszego rozdziału dotyczącym rozstrzygania sporów w siatkówce.

Kolejnym kluczowym dokumentem są Przepisy Sportowo-Organizacyjne PZPS (dalej: „**PSO**”), w najnowszej wersji zatwierdzone Uchwałą Zarządu PZPS nr 59/2025 z dnia 21 maja 2025 r. **Przepisy te regulują zasady i warunki**

organizacji rozgrywek prowadzonych przez PZPS, określają strukturę współzawodnictwa sportowego, obowiązki klubów i zawodników oraz procedury związane z licencjonowaniem uczestników rozgrywek. W myśl PSO, prawo interpretacji przepisów przysługuje Wydziałowi Rozgrywek PZPS, który jest odpowiedzialny za bieżącą koordynację systemu rozgrywek w Polsce.

Z kolei Regulamin Transferów Definitywnych i Wypożyczeń PZPS, obowiązujący od sezonu 2023/2024 i zaktualizowany w 2025 r., zastąpił wcześniejszy Regulamin Zmiany Barw Klubowych. Dokument ten wprowadza jednolite zasady dotyczące zmiany przynależności klubowej zawodników, zarówno w formie transferów definitywnych, jak i wypożyczeń. Określa również limity dotyczące liczby możliwych zmian barw klubowych w jednym sezonie. W odniesieniu do zawodników małoletnich wskazuje, że ich przynależność klubowa jest – co do zasady – ważna co najmniej do końca sezonu, w którym osiągną pełnoletność, co ma zapobiegać nadmiernej rotacji i zapewniać stabilność szkolenia.

Uzupełnieniem powyższych regulacji jest Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej z dnia 1 czerwca 2025 r., który określa zasady funkcjonowania lig zawodowych oraz status zawodników profesjonalnych i amatorów, o czym szerzej napiszemy w dalszej części rozdziału (na ten moment ważne jest jedynie wspomnienie o istnieniu takiego podziału). Co ważne, **regulamin ten stanowi również, że każdy zawodnik, niezależnie od swojego statusu, musi posiadać licencję wydaną przez PZPS, uprawniającą do uczestnictwa w rozgrywkach.**

Ważnym elementem systemu są także Regulamin Dyscyplinarny PZPS, Regulamin Licencyjny, a także Regulamin ekwiwalentu za wyszkolenie zatwierdzony uchwałą Zarządu PZPS nr 38/2024 z dnia 22 kwietnia 2024 r., które określają odpowiednio zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej, procedury przyznawania licencji klubom i zawodnikom oraz zasady naliczania ekwiwalentu za wyszkolenie za zawodnika zgłaszanego do danych rozgrywek. Wszystkie te akty tworzą spójną strukturę prawną regulującą funkcjonowanie siatkówki w Polsce.

4.1.3. Organizacja rozgrywek siatkarskich w Polsce

Organizacja współzawodnictwa sportowego w siatkówce odbywa się na dwóch poziomach: centralnym i wojewódzkim. Na szczeblu centralnym rozgrywki prowadzi PZPS, natomiast na szczeblu regionalnym – wojewódzkie związki piłki

siatkowej (dalej: „**WZPS**”). Struktura ta zapewnia jednolity system szkoleniowy i rywalizacyjny dla zawodników w różnych kategoriach wiekowych i poziomach zaawansowania.

Do rozgrywek organizowanych bezpośrednio przez PZPS należą m.in. mistrzostwa Polski we wszystkich kategoriach wiekowych – od młodzików po seniorów – oraz Puchar Polski kobiet i mężczyzn, a także Superpuchar. PZPS organizuje również rozgrywki centralne młodzieżowe, takie jak Mistrzostwa Polski juniorów i junierek, kadetów i kadetek, młodzików i młodziczek, Ogólnopolską Olimpiadę Młodzieży oraz Turniej Nadziei Olimpijskich. Na poziomie zawodowym rozgrywki ligowe prowadzi Polska Liga Siatkówki S.A., działająca w ścisłej współpracy z PZPS.

Każdy klub uczestniczący w rozgrywkach zobowiązany jest do uzyskania licencji klubowej i przestrzegania regulaminów PZPS. Kluby mają obowiązek zapewnić, by każdy zawodnik – niezależnie od wieku i statusu – został zapoznany ze swoimi prawami i obowiązkami wynikającymi z przepisów PZPS oraz wewnętrznych regulacji klubu. W przypadku zawodników niepełnoletnich ten obowiązek dotyczy również ich przedstawicieli ustawowych.

Ponadto kluby są zobowiązane do zwalniania zawodników na zgrupowania, konsultacje szkoleniowe oraz mecze reprezentacji wojewódzkich i narodowych – zarówno w siatkówce halowej, jak i plażowej. W ten sposób zapewniona jest ciągłość szkolenia oraz możliwość uczestnictwa najlepszych zawodników w przygotowaniach reprezentacyjnych bez szkody dla ich sytuacji klubowej.

Kwestie sporów i odpowiedzialności wynikających z uczestnictwa w rozgrywkach rozstrzygane są w trybie postępowań arbitrażowych i dyscyplinarnych, prowadzonych w ramach struktur PZPS oraz Polskiej Ligi Siatkówki S.A. Ze względu na złożoność tej materii, zagadnienia te zostaną omówione szczegółowo w dalszej części opracowania – w rozdziale poświęconym odpowiedzialności dyscyplinarnej i arbitrażowi sportowemu.

Podsumowując, system rozgrywek siatkarskich w Polsce opiera się obecnie na przejrzystych i spójnych zasadach, które umożliwiają zawodnikom płynne przechodzenie przez kolejne etapy kariery – od poziomu amatorskiego i młodzieżowego po profesjonalne współzawodnictwo w ligach zawodowych.

4.2. Kontrakty siatkarskie – podstawowe informacje

4.2.1. Kilka słów wstępu

Podstawą uczestnictwa zawodnika o statusie profesjonalisty w rozgrywkach siatkarskich jest pisemny kontrakt zawarty z klubem sportowym – w formie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej. To właśnie kontrakt stanowi dokument potwierdzający przynależność zawodnika do danego klubu, a jego posiadanie jest warunkiem dopuszczenia zawodnika do współzawodnictwa w ramach struktur PZPS. Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej jednoznacznie wskazuje, że **zawodnik może reprezentować barwy tylko jednego klubu** oraz że **nie jest dopuszczalne równoczesne występowanie w dwóch drużynach**. Zawarcie drugiego kontraktu w okresie obowiązywania pierwszej umowy stanowi naruszenie zasad uczestnictwa i może skutkować sankcjami dyscyplinarnymi.

Zgodnie z § 51 ust. 1 – 3 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej:

„1. Niedopuszczalne jest równoczesne reprezentowanie przez Zawodnika dwóch klubów.

2. Na zasadach określonych w Regulaminie, Zawodnik, którego wiąże z Klubem ważny Kontrakt, może w trakcie sezonu reprezentować barwy innego Klubu.

3. Niedopuszczalne jest zawarcie przez Zawodnika Kontraktu z innym klubem w chwili, gdy Zawodnik związany jest obowiązującym jeszcze Kontraktem”
[pogrubienie własne].

Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej **przewiduje jednak sytuacje, w których zawodnik – za zgodą wszystkich zainteresowanych stron – może czasowo reprezentować inny klub, nie dłużej niż przez jeden sezon rozgrywkowy**. Taka możliwość istnieje wyłącznie w ramach tzw. wypożyczenia, a także transferów medycznych, których warunki oraz tryb regulują szczegółowo przepisy wspomnianego wcześniej Regulaminu Transferów Definitywnych i Wypożyczeń PZPS oraz Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej.

W praktyce kontrakt siatkarski pełni podwójną rolę: z jednej strony reguluje kwestie prawne i finansowe między klubem a zawodnikiem, z drugiej – stanowi podstawę formalną do wydania przez PZPS licencji zawodniczej uprawniającej do udziału w rozgrywkach. Zgodnie z postanowieniami od § 59 do § 61 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej, każdy zawodnik występujący w rozgrywkach zawodowych musi posiadać ważną licencję, o której szerzej poniżej, a która wydawana jest po weryfikacji szeregu dokumentów, w tym zawartego między stronami kontraktu.

Warto również wskazać, że istotnym elementem kontraktu jest regulacja dotycząca wynagrodzenia. Zgodnie z § 64 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej, niedopuszczalne jest obniżenie wynagrodzenia zawodnika wyłącznie z powodu nieosiągnięcia przez drużynę zakładanego wyniku sportowego. Postanowienie to ma na celu ochronę zawodnika przed arbitralnym korygowaniem świadczeń przez klub i stanowi wyraz zasady stabilności stosunku kontraktowego.

W odniesieniu do zawodników niepełnoletnich, Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej wprowadza szczególne ograniczenia. Zgodnie z 51 ust. 4, kontrakt z zawodnikiem, który nie ukończył 18. roku życia, może być zawarty na okres nie dłuższy niż do końca sezonu rozgrywek następującego po dniu uzyskania pełnoletności. Dodatkowo, zgodnie z art. § 51 ust. 4, zawarcie takiego kontraktu wymaga zgody przedstawiciela ustawowego zawodnika oraz zatwierdzenia przez właściwy sąd opiekuńczy.

Zgodnie z § 51 ust. 4 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej:

„4. Kontrakt pomiędzy Zawodnikiem, który nie ukończył 18 roku życia a Klubem może być zawarty na okres nie dłuższy niż do zakończenia sezonu rozgrywek następującego po dniu, w którym Zawodnik ukończył 18 lat. Opiekun prawny Zawodnika, który nie ukończył 18 roku życia, zobowiązany jest uzyskać zgodę właściwego sądu opiekuńczego na wyrażenie zgody na zawarcie Kontraktu przez Zawodnika”.

Naruszenie tych zasad – zarówno przez klub, jak i przez zawodnika lub jego opiekunów – może skutkować sankcjami przewidzianymi w przepisach

dyscyplinarnych PZPS. W dalszej części poradnika omówione zostaną szczegółowo kwestie odpowiedzialności regulaminowej i trybów rozstrzygania sporów między klubami a zawodnikami.

4.2.2. Różnice pomiędzy zawodnikiem amatorem a zawodnikiem profesjonalistą

W świetle Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej status zawodnika wynika z połączenia kryterium prawnego i ekonomicznego.

Po pierwsze, zawodnikiem profesjonalnym jest osoba, która zawarła z klubem pisemny kontrakt (umowa o pracę lub umowa cywilnoprawna) i pobiera wynagrodzenie z tytułu gry w siatkówkę. Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej jasno wskazuje, że to kontrakt określa prawa i obowiązki zawodnika profesjonalnego oraz zasady jego wynagradzania, o czym stanowi § 64 przywołanego regulaminu.

Po drugie, zawodnikiem amatorem jest – w realiach siatkówki – zawodnik, który nie ukończył 18 lat, posiada zgodę przedstawicieli ustawowych na udział w profesjonalnym współzawodnictwie i nie pobiera wynagrodzenia za uprawianie sportu (poza stypendium sportowym). W praktyce, amatorzy mogą być uprawniani do gry w ligach zawodowych, ale – podobnie jak profesjonalści – muszą spełnić wymogi licencyjne i zostać formalnie dopuszczeni przez zarządzającego ligą.

Kim jest zawodnik profesjonalny, a kim amator?

Zawodnik profesjonalista

Status profesjonalisty przysługuje zawodnikowi, który podpisał z klubem umowę o pracę lub umowę cywilnoprawną i otrzymuje z tego tytułu wynagrodzenie za grę.

Zawodnik amator

Status amatora przysługuje zawodnikowi, który nie ukończył 18 roku życia, uzyskał zgodę opiekunów prawnych na uczestnictwo w profesjonalnym współzawodnictwie sportowym, a jednocześnie nie pobiera wynagrodzenia z tytułu uprawiania siatkówki – z wyjątkiem stypendium sportowego.

Naruszenie tych zasad – zarówno przez klub, jak i przez zawodnika lub jego opiekunów – może skutkować sankcjami przewidzianymi w przepisach dyscyplinarnych PZPS. W dalszej części poradnika omówione zostaną szczegółowo kwestie odpowiedzialności regulaminowej i trybów rozstrzygania sporów między klubami a zawodnikami.

4.2.3. Najważniejsze kwestie dotyczące kontraktów

Kontrakt siatkarski, niezależnie od tego, czy zawarty w formie umowy o pracę, czy umowy cywilnoprawnej, stanowi podstawowy dokument regulujący relację pomiędzy klubem a zawodnikiem. Określa on nie tylko wzajemne prawa i obowiązki stron, lecz również przesądza o formalnej przynależności klubowej zawodnika i stanowi podstawę do wydania przez PZPS licencji zawodniczej, uprawniającej do udziału w rozgrywkach. Każdy zawodnik występujący w rozgrywkach zawodowych musi posiadać ważny kontrakt, którego kopia jest przekazywana do PZPS celem ewidencji i weryfikacji. Bez wątpienia, prawidłowe ukształtowanie stosunku prawnego pomiędzy klubem a zawodnikiem ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia zgodności z zasadami współzawodnictwa sportowego, bezpieczeństwa organizacyjnego oraz ochrony interesów obu stron.

Kontrakt o profesjonalne uprawianie siatkówki musi być zawarty w formie pisemnej i podpisany przez obie strony. Umowa ustna nie wywołuje skutków prawnych i nie może stanowić podstawy do wydania licencji zawodniczej. Kontrakt może przybrać postać umowy o pracę – do której stosuje się przepisy prawa pracy – albo umowy cywilnoprawnej, opartej na przepisach kodeksu cywilnego. W obu przypadkach egzemplarz umowy powinien zostać przekazany do PZPS, co umożliwi rejestrację zawodnika w systemie ewidencji i jego dopuszczenie do rozgrywek.

W przypadku zawodników niepełnoletnich obowiązują szczególne ograniczenia. Umowa może być zawarta tylko do końca sezonu następującego po dniu, w którym zawodnik osiąga pełnoletność. Jej podpisanie wymaga zgody przedstawiciela ustawowego oraz zatwierdzenia przez sąd opiekuńczy. Brak takiej zgody powoduje nieważność umowy w zakresie świadczenia usług sportowych i może skutkować sankcjami dla klubu. Dlatego każdy klub powinien przed rozpoczęciem sezonu upewnić się, że dysponuje wszystkimi wymaganymi zgodami i dokumentami potwierdzającymi wiek zawodnika.

Należy również pamiętać, że kontrakt powinien w sposób jednoznaczny i przejrzysty określać wysokość oraz strukturę wynagrodzenia zawodnika, a także zasady jego wypłaty. Wynagrodzenie może obejmować część zasadniczą, premie, świadczenia dodatkowe, takie jak mieszkanie, wyżywienie czy transport oraz nagrody uzależnione od osiągnięć sportowych. Jednocześnie zabronione jest obniżanie ustalonego wynagrodzenia wyłącznie z powodu nieosiągnięcia przez drużynę zamierzonego wyniku sportowego. Jak już zostało to wspomniane wcześniej, zasada ta ma chronić zawodników przed arbitralnym działaniem klubów i zapewniać stabilność dochodów.

W praktyce zaleca się, aby w kontrakcie zawartym jako umowa cywilnoprawna znalazło się postanowienie potwierdzające tę zasadę, np.:

„Wynagrodzenie zasadnicze zawodnika nie może zostać obniżone, zawieszone ani uzależnione od wyników sportowych osiąganych przez drużynę. Klub może przyznać zawodnikowi dodatkowe premie uznaniowe za osiągnięcia indywidualne lub zespołowe, przy czym brak ich przyznania nie wpływa na wysokość wynagrodzenia zasadniczego”.

W kwestii opóźnień w wypłacie świadczeń, warto mieć na uwadze, że ochrona zawodnika przed opóźnieniami w wypłacie wynagrodzenia ma dwa poziomy. Poziom „systemowy” wynika z przytoczonych regulaminów: klub pozostający w zwłoce naraża się na sankcje regulaminowe (kary finansowe) oraz ryzyka licencyjne związane z dopuszczeniem do rozgrywek w kolejnym sezonie, jeżeli utrzymuje zaległości przez dłuższy czas. To są ważne bezpieczniki, ale działają przede wszystkim na linii klub ↔ organizator rozgrywek. Dlatego w przypadku kontraktów zawartych jako umowy cywilnoprawne, w interesie zawodnika warto dołożyć drugi poziom ochrony – konkretne postanowienia kontraktowe, które precyzują terminy, konsekwencje opóźnień i tryb rozwiązania umowy z winy klubu.

W praktyce zaleca się, aby w kontrakcie zawartym jako umowa cywilnoprawna znalazły się zapisy chroniące płatności dla zawodnika:

*„W razie opóźnienia Klubu z wypłatą jakiegokolwiek należności przekraczającego dni, Zawodnik doręczy Klubowi pisemne wezwanie do zapłaty, wyznaczając dodatkowy termin dni na spełnienie świadczenia. **Brak zapłaty w dodatkowym terminie uprawnia Zawodnika do złożenia oświadczenia o rozwiązaniu Umowy ze skutkiem natychmiastowym z winy Klubu**, z zachowaniem uprawnień określonych w § ... (Odszkodowanie)”.*

*„Za rażące naruszenie Kontraktu uważa się w szczególności: (i) **niewypłacenie w terminie wynagrodzenia zasadniczego lub premii**, (ii) opóźnianie się z wypłatą jakichkolwiek należności przez okres przekraczający dni, (iii) zaprzestanie wypłat w całości lub w części. W przypadkach, o których mowa w zdaniu poprzedzającym, Zawodnik jest uprawniony do rozwiązania Kontraktu w trybie natychmiastowym”.*

„W przypadku rozwiązania Umowy z winy Klubu, Zawodnik zachowuje prawo do odszkodowania w wysokości równej sumie niewypłaconych dotychczas świadczeń oraz świadczeń należnych do końca okresu obowiązywania Kontraktu.....”.

Warto również jeszcze raz przypomnieć, że każdy zawodnik może w danym sezonie reprezentować tylko jeden klub. Zakazane jest równoczesne podpisanie dwóch kontraktów lub występowanie w barwach więcej niż jednej drużyny. Dopuszczalne jest natomiast czasowe wypożyczenie zawodnika do innego klubu – na okres nie dłuższy niż jeden sezon – o ile nastąpi to za zgodą obu klubów i samego zawodnika oraz zostanie zatwierdzone przez PZPS.

Szczegółowe zasady zmiany przynależności klubowej, w tym tryb transferów i wypożyczeń, reguluje odrębny akt wewnętrzny – Regulamin Transferów Definitywnych i Wypożyczeń, który zastąpił dawny Regulamin Zmiany Barw Klubowych. Określa on m.in. terminy tzw. okien transferowych, procedurę składania wniosków i zasady naliczania ekwiwalentu za wyszkolenie zawodnika. W przypadku rażącego naruszenia warunków umowy, np. zaprzestania wypłat przez klub pozyskujący, wypożyczenie może zostać cofnięte.

W zakresie obowiązków klubu i zawodnika, warto mieć na uwadze, że zarówno klub, jak i zawodnik mają szereg obowiązków wynikających z zasad współzawodnictwa sportowego. **Klub powinien zapewnić zawodnikowi odpowiednie warunki do treningu, uczestnictwa w rozgrywkach i rehabilitacji, terminowo realizować świadczenia finansowe oraz dbać o prawidłowość zgłoszeń w systemie ewidencji. Ponosi również odpowiedzialność za przechowywanie dokumentacji kontraktowej i medycznej, w tym orzeczeń lekarskich i zgód przedstawicieli ustawowych zawodników niepełnoletnich.**

Zawodnik z kolei zobowiązany jest do przestrzegania regulaminów PZPS, WZPS oraz klubu, utrzymywania wymaganej formy sportowej, uczestnictwa w treningach oraz reprezentowania barw klubu w zawodach, do których został zgłoszony. Zawodnik powołany do reprezentacji wojewódzkiej lub narodowej ma obowiązek stawić się na zgrupowanie i mecze, a obowiązek ten ma charakter nadrzędny wobec zobowiązań klubowych.

Trzeba również pamiętać, że każdy zawodnik musi posiadać ważne orzeczenie lekarskie potwierdzające brak przeciwwskazań do uprawiania sportu. Badania te wykonuje się zgodnie z przepisami powszechnie obowiązującymi, a ich ważność i zakres określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie kwalifikacji lekarzy uprawnionych do wydawania orzeczeń lekarskich o stanie zdrowia zawodników oraz zakresu i częstotliwości wymaganych badań. Brak aktualnego orzeczenia skutkuje automatycznym niedopuszczeniem zawodnika do rozgrywek, nawet w przypadku posiadania ważnej licencji. Klub jest zobowiązany do weryfikacji orzeczenia i wprowadzenia informacji o jego ważności do systemu ewidencyjnego.

Co do zasady, trzeba mieć na uwadze, że w profesjonalnej siatkówce kontrakt zawodnika pełni nie tylko funkcję umowy cywilnoprawnej lub umowy o pracę, ale również stanowi formalny warunek dopuszczenia zawodnika do rozgrywek. Musi on być zawarty na piśmie, przekazany do PZPS i zawierać wszystkie elementy wymagane przez przepisy — w tym jasno określone wynagrodzenie, strukturę świadczeń oraz warunki rozwiązania.

Szczególne znaczenie mają przepisy dotyczące zawodników niepełnoletnich, które wymagają zgody przedstawicieli ustawowych i sądu opiekuńczego, a także zakaz równoczesnego reprezentowania dwóch klubów w jednym sezonie. Z kolei

w sferze finansowej kluczowe są postanowienia chroniące zawodnika – zakaz obniżania pensji z powodu wyników sportowych, obowiązek terminowych wypłat oraz prawo do rozwiązania kontraktu w przypadku długotrwałych zaległości. W praktyce dobrze skonstruowany kontrakt powinien zawierać wyraźne procedury wezwania do zapłaty, sankcje za zwłokę i zasady naliczania odszkodowania.

Zarówno klub, jak i zawodnik mają obowiązek przestrzegania przepisów PZPS, utrzymywania formy sportowej, posiadania aktualnych badań lekarskich oraz zgód formalnych, w tym na przetwarzanie danych osobowych. W efekcie, kontrakt w siatkówce stanowi nie tylko podstawę zatrudnienia, lecz także gwarancję przejrzystości, stabilności i bezpieczeństwa – zarówno dla klubu, jak i dla zawodnika.

4.2.4. Licencja zawodnicze w siatkówce

Udział w rozgrywkach organizowanych przez PZPS oraz przez spółkę Polska Liga Siatkówki S.A. jest możliwy wyłącznie dla zawodników posiadających ważną licencję zawodniczą. Zasady uzyskiwania, odnawiania i weryfikacji licencji regulują w szczególności Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej oraz PSO.

Zgodnie z § 49 oraz § 59 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej, udział zawodnika w rozgrywkach ligi zawodowej (np. PlusLiga, TAURON Liga) jest możliwy jedynie wtedy, gdy zawodnik posiada dwie równocześnie ważne licencje:

- licencję zawodniczą PZPS, wydawaną przez PZPS, która stanowi potwierdzenie statusu zawodnika jako uprawnionego do gry w piłkę siatkową w Polsce;
- licencję PLS, wydawaną przez spółkę Polska Liga Siatkówki S.A., przyznawaną po pozytywnej weryfikacji kontraktu zawodnika z klubem oraz uprzednim uprawnieniu do gry przez spółkę Polska Liga Siatkówki S.A. w danym sezonie ligowym.

Warunkiem dopuszczenia do rozgrywek ligi zawodowej jest uprawnienie zawodnika do gry przez spółkę zarządzającą rozgrywkami w odpowiednim klubie w danym sezonie. Bez spełnienia wymogów (ważna licencja PZPS plus ważna licencja spółki Polska Liga Siatkówki S.A. plus pozytywna weryfikacja kontraktu

przez spółkę Polska Liga Siatkówki S.A.) zawodnik nie może brać udziału w zawodowych rozgrywkach ligowych.

Niezależnie od powyższego, w rozgrywkach młodzieżowych i amatorskich wystarczająca jest jednak wyłącznie licencja PZPS, przyznawana przez właściwy WZPS, bez wymogu licencji spółki Polska Liga Siatkówki S.A. czy weryfikacji kontraktu przez wspomnianą spółkę jako zarządzającego ligą zawodową.

Licencja zawodnicza co do zasady ważna jest na jeden sezon rozgrywkowy, a jej ważność musi być potwierdzana każdorazowo przed rozpoczęciem nowego sezonu zgodnie z praktyką stosowaną przez PZPS i wytycznymi właściwych przepisów szczegółowych. Zgodnie z § 13 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej, za złożenie wniosku o wydanie licencji zawodniczej oraz za kompletność dokumentacji odpowiada klub sportowy. Wniosek ten musi być podpisany przez zawodnika, a w przypadku zawodnika niepełnoletniego – również przez jego przedstawiciela ustawowego. Klub odpowiada także za prawidłowość danych wprowadzonych do OSEKiZ, który stanowi centralną bazę licencji zawodników w Polsce.

W praktyce, aby uzyskać lub potwierdzić ważność licencji zawodniczej PZPS na sezon rozgrywkowy, klub sportowy jest zobowiązany do złożenia stosownego wniosku do właściwego WZPS lub do PZPS. Do wniosku należy dołączyć:

- zaktualizowany formularz F-02 kadry zawodników/zawodniczek danego klubu, będący elektronicznym potwierdzeniem danych zawodnika w OSEKiZ;
- aktualny dokument tożsamości zawodnika ze zdjęciem, pozwalający na weryfikację danych osobowych;
- aktualne orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do uprawiania sportu, wydane przez lekarza uprawnionego zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie kwalifikacji lekarzy uprawnionych do wydawania orzeczeń lekarskich o stanie zdrowia zawodników oraz zakresu i częstotliwości wymaganych badań;
- w przypadku zawodnika niepełnoletniego: pisemne oświadczenie przedstawiciela ustawowego o wyrażeniu zgody na reprezentowanie klubu oraz na przetwarzanie danych osobowych zawodnika w celach organizacyjnych i ewidencyjnych.

Klub jest zobowiązany przechowywać oryginały powyższych oświadczeń i orzeczeń oraz na żądanie PZPS je udostępnić. Za poprawność oraz kompletność

wszystkich przekazywanych dokumentów i danych wprowadzanych do OSEKiZ odpowiada wyłącznie klub. Bez spełnienia powyższych warunków zawodnik nie zostanie dopuszczony do udziału w rozgrywkach.

Każda licencja zawodnicza określa sezon rozgrywkowy oraz klasę rozgrywkową, w której zawodnik może występować. Weryfikacja ważności i uprawnień do gry dokonywana jest za pośrednictwem OSEKiZ. Ostatecznym potwierdzeniem uprawnienia zawodnika do gry jest wpisanie go do protokołu meczowego. Szczegółowe zasady wydawania i weryfikacji licencji, uprawniania zawodników do gry oraz powiązanie tych czynności z sezonem i rozgrywkami określają § 59 – 62 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej.

W świetle przepisów PZPS zawodnik może posiadać tylko jedną ważną licencję zawodniczą wydaną przez PZPS oraz – w szczególności w przypadku rozgrywek PlusLigi, TAURON Ligi – dodatkowo jedną ważną licencję spółki Polska Liga Siatkówki S.A. na dany sezon. W przypadku stwierdzenia próby uzyskania dwóch ważnych licencji przez jednego zawodnika w tym samym czasie, **ważność zachowuje licencja wydana jako pierwsza**, a klub oraz zawodnik mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności dyscyplinarnej zgodnie z regulacjami dotyczącymi uprawnień do gry i licencjonowania (§ 49, 59 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej oraz przepisy działu o odpowiedzialności dyscyplinarnej).

W rozgrywkach zawodowych decyzje o dopuszczeniu zawodnika do gry, w tym weryfikacji jego statusu jako siatkarza krajowego lub obcokrajowca, podejmuje spółka Polska Liga Siatkówki S.A., której kompetencje wynikają z przekazania przez PZPS praw do prowadzenia lig zawodowych. Polska Liga Siatkówki S.A. potwierdza uprawnienia zawodników na podstawie zgłoszeń i dokumentacji klubowej, kontroluje zgodność dokumentów oraz limity personalne w drużynach.

Podsumowując, zawodnik uznawany jest za uprawnionego do gry, jeśli spełnia łącznie trzy warunki:

- a) posiada ważne orzeczenie lekarskie dopuszczające do współzawodnictwa;
- b) ma ważną licencję PZPS (oraz licencję Polskiej Liga Siatkówki S.A. – w przypadku rozgrywek zawodowych);
- c) został wpisany do protokołu meczowego i zidentyfikowany przez sędziego na podstawie dokumentu tożsamości.

Spełnienie wymogów formalnych dotyczących uprawnienia zawodnika do gry – tj. posiadania ważnego orzeczenia lekarskiego, aktualnej licencji zawodniczej PZPS (oraz licencji Polskiej Liga Siatkówki S.A. w rozgrywkach lig zawodowych) oraz prawidłowego wpisania zawodnika do protokołu meczowego – jest warunkiem bezwzględny dopuszczenia do udziału w meczu. Brak któregokolwiek z tych elementów skutkuje uznaniem zawodnika za nieuprawnionego do gry.

W przypadku stwierdzenia, że w meczu wzięły udział osoby nieuprawnione – np. nieposiadające wymaganych licencji, niewpisane do protokołu lub bez aktualnych badań lekarskich – wynik spotkania może zostać zweryfikowany jako walkower na niekorzyść drużyny naruszającej przepisy. Zgodnie z § 59 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej, udział zawodnika w rozgrywkach jest możliwy wyłącznie po spełnieniu wszystkich warunków licencyjnych i formalnych; a § 62 tego samego regulaminu szczegółowo określa procedurę uzyskiwania licencji oraz weryfikacji dokumentów – zarówno na etapie rejestracji, jak i zgłoszenia do meczu.

Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej przewiduje ponadto sankcje dyscyplinarne oraz weryfikacyjne za naruszenie tych zasad (np. w rozdziałach dotyczących odpowiedzialności regulaminowej i dyscyplinarnej), a odpowiedzialność może ponosić nie tylko klub, ale także zawodnik biorący udział w rozgrywkach niezgodnie z przepisami.

Podsumowując, licencja zawodnicza (i jej prawidłowa ewidencja) stanowi nie tylko dowód uprawnienia do gry, ale także kluczowy element jednolitego, przejrzystego i bezpiecznego systemu współzawodnictwa prowadzonego przez PZPS i podmioty prowadzące rozgrywki w Polsce. Klub ma obowiązek utrzymywania i aktualizowania wszystkich danych zawodnika oraz dokumentacji formalnej jako warunku dopuszczenia drużyny i zawodników do udziału w rozgrywkach.

4.3. Zasady przeprowadzania transferów

System transferów zawodników w polskiej siatkówce został w ostatnich latach gruntownie uporządkowany i zmodernizowany. Obecnie opiera się on na dwóch równolegle obowiązujących dokumentach, których zakres zastosowania jest rozdzielony ze względu na charakter rozgrywek. Dla rozgrywek wszystkich szczebli, z wyjątkiem lig zawodowych, podstawowy reżim stanowi Regulamin Transferów Definitywnych i Wypożyczeń Polskiego Związku Piłki Siatkowej.

Natomiast w odniesieniu do lig zawodowych decydujące znaczenie ma Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej, który w tych przypadkach ma charakter szczególny (*lex specialis*) i wyłącza stosowanie przepisów ogólnych.

W praktyce oznacza to, że w rozgrywkach młodzieżowych, amatorskich i niższych ligach klubowych stosuje się zasady określone w regulaminie transferów definitywnych i wypożyczeń, natomiast w PlusLidze i TAURON Lidze obowiązują przepisy zawarte w regulaminie współzawodnictwa profesjonalnego, w tym również szczególne postanowienia dotyczące ekwiwalentów, licencji zawodowych oraz trybu transferów i wypożyczeń.

Niezależnie od poziomu rozgrywek, każdy transfer, zarówno krajowy, jak i zagraniczny, odbywa się wyłącznie w formie elektronicznej za pośrednictwem OSEKiZ. Zmiana przynależności klubowej staje się skuteczna dopiero z chwilą jej zatwierdzenia w systemie przez właściwy organ PZPS lub odpowiedni wojewódzki związek piłki siatkowej.

Transfer definitywny oznacza trwałą zmianę przynależności klubowej zawodnika. Procedura obejmuje zwolnienie zawodnika przez dotychczasowy klub, jego wyrejestrowanie z systemu, a następnie zgłoszenie i rejestrację w klubie nowym. Zatwierdzenia transferu dokonuje właściwy związek – w przypadku rozgrywek centralnych PZPS, a w przypadku rozgrywek wojewódzkich – odpowiedni WZPS. Za moment skutecznej zmiany barw klubowych uznaje się zatwierdzenie transferu w OSEKiZ.

Transfer definitywny może nastąpić wyłącznie po rozwiązaniu lub wygaśnięciu obowiązującego kontraktu zawodnika z klubem dotychczasowym. Klub ma prawo odmówić zwolnienia zawodnika tylko wówczas, gdy jest on nadal związany ważnym kontraktem lub nie został uregulowany należny ekwiwalent. W każdym innym przypadku blokowanie transferu jest niedopuszczalne.

W odniesieniu do lig zawodowych stosuje się natomiast odrębne rozwiązania. Regulamin profesjonalnego współzawodnictwa wprowadza pojęcie zawodnika wolnego, czyli osoby, która nie jest związana kontraktem i może swobodnie wybrać nowy klub.

Zawodnik wolny – definicja znajduje się w słowniczku Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej: zawodnik niebędący związany z żadnym klubem kontraktem dotyczącym uprawiania sportu (umowa wygasła lub nie została podpisana). Po zakończeniu sezonu każdy zawodnik bez ważnej umowy traktowany jest jako zawodnik wolny i może swobodnie wybrać nowy klub. Wskazany regulamin stanowi jasno, że klub dotychczasowy nie ma żadnych praw do takiego zawodnika, chyba że istnieją inne przeszkody formalne lub zobowiązania.

Klub dotychczasowy nie posiada wobec takiego zawodnika żadnych praw ani roszczeń, o ile nie występują inne przeszkody formalne. Wprowadzono również odrębny system ekwiwalentów ligowych – tzw. ekwiwalent za promocję, należny klubowi za zawodnika do 23. roku życia oraz ekwiwalent za przygotowanie do gry w lidze, który przysługuje klubowi spoza ligi w przypadku transferu jego zawodnika w szczególności do zespołu PlusLigi lub TAURON Ligi.

Wypożyczenie to forma czasowej zmiany przynależności klubowej. Zawodnik reprezentuje barwy innego klubu przez uzgodniony okres, zachowując jednocześnie status zawodnika klubu macierzystego. Wypożyczenie zawsze wymaga pisemnej zgody wszystkich stron – klubu wypożyczającego, klubu pozyskującego oraz samego zawodnika. Wniosek o wypożyczenie składany jest w systemie ewidencyjnym wraz z kopią ważnego kontraktu zawodnika, obejmującego cały okres wypożyczenia.

Okres wypożyczenia co do zasady trwa do końca sezonu rozgrywkowego, chyba że strony postanowią inaczej. Certyfikat potwierdzający okresowe prawo do reprezentowania barw nowego klubu wydaje właściwy organ PZPS. W przypadku lig zawodowych, oprócz zatwierdzenia przez PZPS, konieczne jest także uzyskanie zgody organu zarządzającego rozgrywkami, czyli Polskiej Ligi Siatkówki S.A.

Wypożyczenie może zostać unieważnione tylko w ściśle określonych sytuacjach: gdy klub pozyskujący wycofa się z rozgrywek, zaprzestanie wypłat wynagrodzenia zawodnikowi, zawodnik nie rozegra żadnego spotkania i obie

strony wyrażą zgodę na zakończenie współpracy albo gdy strony podpiszą porozumienie o wcześniejszym rozwiązaniu umowy. Po unieważnieniu wypożyczenia zawodnik automatycznie powraca do klubu macierzystego i może ponownie zostać zgłoszony do rozgrywek.

Zmiana barw klubowych zawodnika niepełnoletniego podlega szczególnym ograniczeniom. Wymaga pisemnej zgody przedstawiciela ustawowego, a w niektórych przypadkach również zatwierdzenia przez sąd opiekuńczy. Przynależność klubowa zawodnika małoletniego obowiązuje co najmniej do końca sezonu, w którym zawodnik osiąga pełnoletność, aby zapewnić ciągłość szkolenia i ochronę interesów klubu prowadzącego szkolenie. W przypadku braku pisemnej zgody przedstawiciela ustawowego ekwiwalent za wyszkolenie nie jest należny.

Wyjątkowym przypadkiem jest tzw. transfer medyczny, dopuszczony po zamknięciu okienka transferowego. Może on zostać przeprowadzony wyłącznie w sytuacji, gdy klub utracił zawodnika z powodu ciężkiej kontuzji lub choroby potwierdzonej dokumentacją medyczną. Zmiana taka dotyczy jedynie zawodnika, który w danym sezonie wystąpił – co do zasady – w co najmniej 70 procentach setów rozegranych przez drużynę. W ligach zawodowych dodatkowo obowiązuje ograniczenie polegające na zakazie pozyskiwania zawodników aktualnie występujących w tych samych rozgrywkach. Decyzję o dopuszczeniu transferu medycznego podejmuje Wydział Rozgrywek PZPS po analizie wniosku i dokumentacji.

W jednym sezonie rozgrywkowym zawodnik może reprezentować barwy maksymalnie trzech klubów, z czego tylko jednego jednocześnie. Zmiany barw klubowych mogą odbywać się wyłącznie w terminach określonych przez organizatora rozgrywek, zwanych potocznie oknami transferowymi. Po ich zakończeniu dopuszczalne są wyłącznie transfery medyczne lub inne szczególne przypadki przewidziane w regulaminach. Wszystkie transfery podlegają ewidencji i weryfikacji formalno-finansowej, w tym kontroli braku zaległości klubów wobec zawodników, trenerów i innych podmiotów.

Spory dotyczące transferów rozpatrywane są w pierwszej instancji przez Wydział Rozgrywek PZPS. Od decyzji tego organu przysługuje odwołanie do Sądu Odwoławczego przy PZPS. W przypadku sporów dotyczących lig zawodowych właściwy jest także Sąd Polubowny Polskiej Ligi Siatkówki S.A., o czym szczegółowo mowa w części dotyczącej postępowań arbitrażowych i dyscyplinarnych.

4.4. Rozstrzyganie sporów w siatkówce

4.4.1. Sądy polubowne właściwe do rozstrzygnięcia sporów siatkarskich

W przypadku piłki siatkowej członkowie PZPS, w tym także siatkarskie kluby sportowe, zobligowane są do poddawania sporów wynikających z działalności w ramach PZPS. Chodzi tu przede wszystkim o spory kontraktowe zawarte między klubem a zawodnikiem. Podobne rozwiązanie występuje także w innych sportach, w tym w piłce nożnej.

Na podstawie statutu PZPS, sądem polubownym właściwym do rozstrzygania sporów jest:

- a) **Sąd Polubowny Polskiej Ligi Siatkówki** – w razie sporów cywilnych o prawa majątkowe związanych z działaniem w ramach Polskiej Ligi Siatkówki S.A., np. między klubem występującym w ligach prowadzonych przez Polską Ligę Siatkówki S.A. (tj. najwyższych ligach siatkarskich – zarówno siatkówki mężczyzn, jak i kobiet) a zawodnikiem tego klubu o niezapłacone wynagrodzenie;
- b) **Sąd Polubowny przy PZPS** – w przypadku sporów cywilnych o prawa majątkowe, wynikających ze stosunków prawnych związanych z działalnością w ramach PZPS, dla których nie jest właściwy jest Sąd Polubowny Polskiej Ligi Siatkówki.

Zgodnie z § 41 ust. 1 Statutu PZPS:

„1. Spory cywilne o prawa majątkowe, wynikające ze stosunków prawnych związanych z działalnością w ramach Związku rozstrzyga Sąd Polubowny przy PZPS, za wyjątkiem sporów związanych z działaniem w ramach Polskiej Ligi Siatkówki, które rozstrzyga Sąd Polubowny Polskiej Ligi Siatkówki z siedzibą w Warszawie”.

Oba wspomniane sądy polubowne są tzw. wyspecjalizowanymi sądami polubownymi. Tym samym ich działalność skupia się na rozstrzyganiu sporów prawnosiatkarskich. Takie podmioty w założeniu są dobrze zaznajomione ze specyfiką danej branży (w tym przypadku – siatkówki) i rozumieją potrzeby jej uczestników. Należy podkreślić, że szybkie i sprawne rozwiązywanie sporów w sporcie – w tym także w siatkówce, gdzie kolejne mecze w ramach danych rozgrywek potrafią być rozgrywane w krótkim odstępie czasu – jest niezbędne do zapewniania ciągłości i prawidłowego przebiegu rywalizacji sportowej, a także ochrony interesów zawodników i klubów biorących udział w zawodach.

Warto wspomnieć, że – zgodnie ze Statutem PZPS – niekiedy właściwy do rozstrzygnięcia sporu może być także **Trybunał Arbitrażowy przy Polskim Komitecie Olimpijskim**, jednak taka sytuacja będzie miała miejsce stosunkowo rzadko – rozstrzyga on we wszelkich sporach między PZPS a jego członkami (a więc także klubami siatkarskimi), zawodnikami lub innymi osobami nawiązującymi więzy prawne ze Związkiem, wykraczających poza kompetencje innych organów.

Należy zaznaczyć, że określenia „sąd polubowny” i „trybunał arbitrażowy” są synonimami.

Obowiązek poddawania wyżej wskazanych sporów pod rozstrzygnięcie wymienionych sądów polubownych wynika w szczególności ze Statutu PZPS. Jak już wspomniano, siatkarskie kluby sportowe co do zasady są członkami PZPS. W konsekwencji zobligowane są do przestrzegania jego statutu, w tym także rozstrzygania sporów siatkarskich przed wyżej wskazanymi wyspecjalizowanymi sądami polubownymi.

Jak stanowi § 16 ust. 1 lit. c) Statutu PZPS:

„1. Wszyscy członkowie Związku, Członkowie Honorowi i Członkowie wspierający mają obowiązek:

(...)

c) przestrzegania Statutu, regulaminów oraz innych przepisów określających działalność Związku,

(...)”.

4.4.2. Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie odpowiedniego sądu polubownego

W stosunku do klubów siatkarskich występujących w najwyższej klasie rozgrywkowej w piłce siatkowej mężczyzn i kobiet, rozgrywek pucharowych, a także innych spotkań prowadzonych przez Polską Ligę Siatkówki S.A., zastosowanie mają obowiązki określone w § 65 i 66 Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej. Z pierwszego z przywołanych przepisów wynika m.in. że takie kluby siatkarskie mają obowiązek poddania pod rozstrzygnięcie Sądu Polubownego Polskiej Ligi Siatkówki sporów cywilnych o prawa majątkowe wynikających ze stosunków prawnych związanych z działalnością w zakresie sportu profesjonalnego.

Poddanie wyżej wskazanych sporów pomiędzy zawodnikiem a klubem czy członkiem sztabu szkoleniowego następuje poprzez zawarcie specjalnej umowy – tzw. zapisu na sąd polubowny. Wprawdzie generalnie może on mieć formę zarówno odrębnej umowy, jak i postanowienia zawartego w tzw. umowie głównej (np. kontrakcie z zawodnikiem), jednak **przepisy siatkarskie obligują kluby sportowe do zawierania takich zapisów na sąd polubowny w kontrakcie (lub innego rodzaju umowie, z której wynikają świadczenia związane z odpowiednimi zawodami).**

Do zapisu na sąd polubowny zastosowanie znajdują przepisy prawa powszechnego. Nie wchodząc nadmiernie w szczegóły, w kontekście Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej rekomenduje się, by zapis na sąd polubowny w umowach pomiędzy klubem a zawodnikiem dotyczących uprawiania sportu zawierał:

- a) wskazanie stosunku prawnego, z którego spór może wyniknąć (tj. kontrakt z zawodnikiem);
- b) oznaczenie stałego sądu polubownego, który będzie właściwy do rozstrzygnięcia sporu w przypadku jego powstania (tj. Sąd Polubowny Polskiej Ligi Siatkówki);
- c) wyraźną wolę stron do rozstrzygnięcia sporu w drodze sądownictwa polubownego (w tym kontekście istotne są kwestie językowe – sądownictwo polubowne i polubowne rozwiązywanie sporów, chociaż obie nazwy brzmią podobnie, nie są tożsamymi terminami, tj. sądownictwo polubowne jest jedną z metod polubownego rozwiązywania sporów).

Przykład prawidłowego zapisu na sąd polubowny zawartego w kontrakcie zgodnie z Regulaminem Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej:

„Wszelkie spory o prawa majątkowe wynikające z niniejszej Umowy Strony poddają rozstrzygnięciu Sądu Polubownego Polskiej Ligi Siatkówki według regulaminu tego Sądu”.

Powyższy zapis na sąd polubowny zakłada, że we wcześniejszych postanowieniach kontraktu zdefiniowane zostały pojęcia „Stron” i „Umowy”.

Przykład postanowienia, które nie stanowi prawidłowego zapisu na sąd polubowny (a dokładniej – nie stanowi zapisu na sąd polubowny w ogóle):

„Wszelkie spory o prawa majątkowe wynikające z niniejszej Umowy będą rozwiązywane przez Strony polubownie”.

Warto zaznaczyć, że wyżej wskazany przykładowy zapis na sąd polubowny dotyczy jedynie sporów o prawa majątkowe wynikających z danej umowy (kontraktu). Dla przykładu, będą nim objęte spory o wynagrodzenie należne zawodnikowi na podstawie kontraktu, a nie znajdzie on zastosowania do m.in. sporów o zwrot pożyczki udzielonej zawodnikowi przez prezesa klubu.

W przypadku klubów rywalizujących w najwyższej klasie rozgrywkowej w piłce siatkowej mężczyzn lub kobiet, poddanie sporów o prawa majątkowe ze stosunków prawnych związanych z udziałem w wyżej wskazanych rozgrywkach pod rozstrzygnięcie Sądu Polubownego Polskiej Ligi Siatkówki determinuje

dopuszczenie klubu do udziału w rozgrywkach ligowych. Klub siatkarski składa pisemne oświadczenie Polskiej Lidze Siatkówki S.A. potwierdzające wykonanie tego warunku.

4.5. Najważniejsze kwestie dotyczące odpowiedzialności w siatkówce

4.5.1. Najistotniejsze rodzaje odpowiedzialności w piłce siatkowej

Odpowiedzialność w sporcie piłki siatkowej można w dużym uproszczeniu podzielić na 3 rodzaje:

- a) kontraktową w znaczeniu ścisłym (*sensu stricto*);
- b) dyscyplinarną;
- c) regulaminową.

4.5.2. Odpowiedzialność kontraktowa w znaczeniu ścisłym

Jej istota związana jest bezpośrednio z postanowieniami umów. Tym samym niezbędne jest określenie danych obowiązków – np. zawodnika w kontrakcie – by móc następnie pociągnąć drugą stronę do odpowiedzialności prawnej.

Przykładem odpowiedzialności kontraktowej w znaczeniu ścisłym jest obowiązek zapłaty przez zawodnika określonej w kontrakcie kary umownej z tytułu naruszenia poufności kontraktu.

Jeśli klubowi szczególnie zależy na zabezpieczeniu pewnych kwestii w relacji z zawodnikiem, rekomendowane jest uczynienie tego w drodze odpowiednich postanowień zawartych w kontrakcie z siatkarzem. Należy pamiętać, że takie postanowienia muszą być zgodne zarówno z przepisami prawa powszechnego, jak i przepisami siatkarskimi.

4.5.3. Odpowiedzialność dyscyplinarna

Najważniejszym dokumentem w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej jest **Regulamin Dyscyplinarny PZPS**. Określa on zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej za działania i zaniechania dotyczące spraw pozostających w zakresie działalności statutowej PZPS i sprzeczne z interesem PZPS oraz określa katalog zachowań, z którymi wiąże się możliwość nałożenia kary dyscyplinarnej (wykroczenie dyscyplinarne).

Odpowiedzialność dyscyplinarną za wykroczenia dyscyplinarne ponoszą:

Nieświadomość, że dane zachowanie lub zaniechanie stanowi wykroczenie dyscyplinarne co do zasady nie wyłącza odpowiedzialności dyscyplinarnej. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy nieświadomość była nieusprawiedliwiona (co w praktyce zdarza się rzadko i jest trudne do wykazania).

Karami dyscyplinarnymi są:

upomnienie	nagana
kara pieniężna (od 500 zł do 200.000 zł – jeśli Regulamin Dyscyplinarny PZPS nie stanowi inaczej).	okresowe zawieszenie w prawach (okresowa dyskwalifikacja) (co do zasady wymierzana na określoną liczbę meczów, kolejek spotkań lub miesięcy)

wykluczenie z PZPS

Wraz z nałożeniem kary dyscyplinarnej organ orzekający może m.in. zobowiązać ukaranego do przeproszenia pokrzywdzonego oraz orzec ogłoszenie orzeczenia o ukaraniu w publikatorach PZPS.

Kara okresowej dyskwalifikacji orzeczona wobec Klubu polega na zakazie udziału drużyny klubu w zawodach określonego szczebla lub w udziału we wszelkich kategoriach zawodów lub zakazie rozgrywania lub organizacji zawodów w obiekcie sportowym klubu.

Kara wykluczenia z PZPS orzeczona wobec Klubu oznacza pozbawienie członkostwa i nieograniczony w czasie zakaz udziału we wszystkich strukturach PZPS.

Zawodnicy ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną niezależnie od wieku, przy czym na zawodników, którzy nie ukończyli 17 lat, oraz zawodników amatorów nie można nałożyć kary pieniężnej.

Regulamin Dyscyplinarny PZPS przewiduje m.in. możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary.

Przykłady wykroczeń dyscyplinarnych

niesportowe zachowanie
bezpośrednio przed lub po zawodach

udzielenie lub obietnica udzielenia
korzyści majątkowej lub osobistej
sędziemu w związku z pełnieniem
przez niego tej funkcji

udział w zawodach pod wpływem
alkoholu lub środka odurzającego

celowa przegrana w zawodach

prezentowanie, w tym umieszczenie
na ubiorach treści nieestosownych,
mogących poniżyć w opinii publicznej

posługiwanie się legitymacją
zawodniczą lub branie udziału w
zawodach podając nieprawdziwe
informacje co do tożsamości, wieku
lub przynależności klubowej

Na podstawie Regulaminu Dyscyplinarnego PZPS karze pieniężnej (w wysokości do 2.500 zł albo 5.000 zł) podlega klub:

- a) w którego drużynie występuje w zawodach osoba nieuprawniona do gry lub występuje pod innym imieniem i nazwiskiem niż własne;
- b) który wystawia do udziału w zawodach osobę nieuprawnioną lub zawodnika zawieszono w prawach.

Postępowanie dyscyplinarne nie jest publiczne. W konsekwencji akta sprawy udostępnia się wyłącznie stronom i ich pełnomocnikom.

Językiem urzędowym postępowania dyscyplinarnego jest język polski. Wobec tego wszelkie pisma i dokumenty w językach obcych co do zasady powinny być załączane wraz z ich uwierzytelnionym tłumaczeniem na język polski.

Postępowanie dyscyplinarne jest dwuinstancyjne.

Warto mieć na względzie, że rozpatrując sprawy, organ orzekający kieruje się zasadą szybkości postępowania.

W zależności od poziomu rozgrywek, organem orzekającym w sprawach dyscyplinarnych może być co do zasady Wydział Dyscyplinarny PZPS lub odpowiednia komisja dyscyplinarna. Organem właściwym w drugiej instancji jest z kolei Sąd Odwoławczy przy PZPS.

4.5.4. Uzasadniona krytyka – przypadek wyłączenia odpowiedzialności dyscyplinarnej

Zanim omówiona zostanie odpowiedzialność regulaminowa, warto przeanalizować wykroczenie dyscyplinarne opisane w § 34 Regulaminu Dyscyplinarnego PZPS, tj. publiczną krytykę w trakcie lub po zawodach sędziów, ich orzeczeń, decyzji PZPS lub Polskiej Ligi Siatkówki S.A. – zwłaszcza że przepis

ten pozostaje w ostatnich latach przedmiotem zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich.

Zgodnie z § 34 ust. 1 i 2 Regulaminu Dyscyplinarnego PZPS, zawodnik, członek sztabu szkoleniowego, sędzia lub działacz sportowy może ponosić odpowiedzialność dyscyplinarną – w postaci kary upomnienia, nagany albo kary pieniężnej (w zależności od przypadku – od 500 zł do 5.000 zł) – za publiczną krytykę opisaną wyżej. Z perspektywy klubu siatkarskiego znaczenie ma fakt, że jeśli takie zachowanie sprawcy czynu jest rażące, na klub, z którym sprawca jest związany lub był związany w chwili popełnienia wykroczenia dyscyplinarnego, może zostać nałożona kara pieniężna w kwocie od 5.000 zł do 10.000 zł.

W sferze zainteresowań Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje przede wszystkim § 34 ust. 3 Regulaminu Dyscyplinarnego PZPS. Przepis ten przewiduje, że w przypadku uzasadnionej krytyki w oparciu o prawdziwe okoliczności dotyczące orzeczeń lub decyzji osób lub podmiotów wskazanych w poprzednich ustępach wskazanego paragrafu w obronie uzasadnionego interesu, wykroczenie dyscyplinarne nie zachodzi.

Zgodnie z § 34 ust. 3 Regulaminu Dyscyplinarnego PZPS:

*„3. Nie popełnia wykroczenia dyscyplinarnego określonego w ust. 1 lub 2, kto dokonuje **uzasadnionej krytyki w oparciu o prawdziwe okoliczności** dotyczące orzeczeń lub decyzji osób bądź podmiotów wskazanych w ust. 1 i 2 **w obronie uzasadnionego interesu**” [pogrubienie własne].*

Bazując na wyżej zacytowanym przepisie wykroczeniem dyscyplinarnym nie jest krytyka, która spełnia m.in. następujące cechy:

- a) jest uzasadniona;
- b) została wyrażona w oparciu o prawdziwe okoliczności;
- c) została dokonana w obronie uzasadnionego interesu.

W szczególności pojęcie „uzasadnionego interesu” jest szerokie i każdorazowo oceniane przez organ dyscyplinarny orzekający w sprawie.

W ostatnich latach Rzecznik Praw Obywatelskich podnosił, że karanie za krytykę – będącą pojęciem, które zazwyczaj nie jest zdefiniowane w regulaminach polskich związków sportowych – może rodzić uznaniowość. Zauważył jednak, że **tylko Regulamin Dyscyplinarny PZPS przewiduje wyłączenie odpowiedzialności dyscyplinarnej w przypadku tzw. uzasadnionej krytyki**. W aktualnym stanie prawnym takie rozwiązanie przewiduje większą ochronę osoby dokonującej krytyki i jest charakterystyczne dla piłki siatkowej.

4.5.5. Odpowiedzialność regulaminowa

Na podstawie Regulaminu Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej, odpowiedzialności regulaminowej podlega ten, kto nie przestrzega reguł i obowiązków – innych niż podlegające odpowiedzialności dyscyplinarnej – związanych z rozgrywkami i zawodami profesjonalnymi, o ile z postanowień przywołanego regulaminu lub właściwych przepisów wynika, że określone zachowanie wiąże się z możliwością nałożenia kary regulaminowej (wykroczenie regulaminowe).

W celu uniknięcia wątpliwości, dalsze twierdzenia zawarte w punkcie 5.5. odnoszą się do odpowiedzialności regulaminowej uregulowanej w Regulaminie Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej.

Wykroczenie regulaminowe może zostać popełnione zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie.

Karami regulaminowymi są:

nagana	kara pieniężna (jeśli nic innego nie wynika z regulaminu - od 500 zł do 200.000 zł)	pozbawienie klubu 3 punktów w rozgrywkach ligi
okresowe zawieszenie w prawach (okresowa dyskwalifikacja)	kara okresowego zakazu rozgrywania meczów	wykluczenie z rozgrywek najwyższej ligi lub innych rozgrywek lub zawodów profesjonalnych

Zawodnicy ponoszą odpowiedzialność regulaminową niezależnie od wieku, przy czym na zawodników, którzy nie ukończyli 17 lat, oraz zawodników amatorów nie można nałożyć kary pieniężnej.

Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej przewiduje m.in. możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary regulaminowej.

Tak jak w przypadku odpowiedzialności dyscyplinarnej, postępowanie w zakresie odpowiedzialności regulaminowej jest niepubliczne. Tym samym akta sprawy udostępnia się wyłącznie stronom i ich pełnomocnikom.

Językiem urzędowym postępowania dotyczącego odpowiedzialności regulaminowej – tak samo jak w przypadku postępowania dyscyplinarnego – jest język polski. Konsekwencją tego jest fakt, że wszelkie pisma i dokumenty w językach obcych co do zasady powinny być załączane wraz z ich uwierzytelnionym tłumaczeniem na język polski.

Postępowanie z zakresu odpowiedzialności regulaminowej co do zasady jest dwuinstancyjne.

Zasadą jest, że w pierwszej instancji sprawę rozpoznaje Polska Liga Siatkówki S.A., zaś organem odwoławczym jest Sąd Odwoławczy PZPS.

Przykłady wykroczeń regulaminowych

zmiana nazwy drużyny wbrew
wymogom określonym w Regulaminie
Profesjonalnego Współzawodnictwa w
Piłce Siatkowej

zwłoka z zapłatą należności wobec
zawodników, członków sztabu
szkoleniowego, innych klubów

przesunięcie daty lub godziny
zawodów bez zgody Polskiej Ligi
Siatkówki S.A.

przegranie zawodów poprzez
walkower

naruszenie zasad ubiorów
zawodników

niewywiązanie się z któregośkolwiek z
obowiązków organizatora zawodów

Warto zaznaczyć, że w praktyce za wykroczenia regulaminowe klub może zostać ukarany karą pieniężną.

Klub może zostać ukarany karą pieniężną m.in. za:

- a) porażkę walkowerem – do 5.000 zł;
- b) pozostawanie w zwłoce z zapłatą należności na rzecz zawodników, członków sztabu szkoleniowego lub innych klubów z kontraktów lub innych umów – do 25.000 zł (w przypadku należności wobec FIVB, CEV, PZPS, Polskiej Ligi Siatkówki lub wojewódzkiego związku piłki siatkowej – kara wynosi do 50.000 zł).

W związku z powyższym klub objęty Regulaminem Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej powinien zwracać szczególną uwagę na terminowe wypełnianie zobowiązań pieniężnych – w innym przypadku brak zapłaty może skutkować koniecznością uiszczenia dodatkowej kwoty w postaci kary pieniężnej.

4.6. Dobre praktyki i złe nawyki – o tym warto pamiętać

4.6.1. Klub jest związany zarówno przepisami prawa powszechnego, jak i przepisami siatkarskimi

Ze względu na działalność klubu w piłce siatkowej – czy szerzej, w sporcie – jest on zobowiązany do przestrzegania 2 rodzajów przepisów prawnych:

- a) powszechnie obowiązujących – wynikają z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, np. ustawy o sporcie, kodeksu cywilnego, ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, RODO;
- b) sportowych, a konkretniej siatkarskich – wynikają z uczestnictwa klubu w danych rozgrywkach sportowych i są z nimi ściśle związane, np. Regulamin Dyscyplinarny PZPS, Regulamin Profesjonalnego Współzawodnictwa w Piłce Siatkowej.

Klub – jak każdy podmiot prawa – jest także zobowiązany do przestrzegania umów zawartych z innymi podmiotami, np. zawodnikami czy sponsorami.

4.6.2. Zawarcie umowy? Najlepiej w formie pisemnej, czyli kilka słów o odpowiedniej dokumentacji

Rekomendowane jest, by klub zawierał wszelkie umowy i ugody w formie pisemnej. Dodatkowo przedmiot i zasady takich umów czy ugód powinny być opisane tak, by ich treść nie budziła wątpliwości obu stron umowy. Co więcej, pożądane jest, by była także jednoznaczna dla bezstronnej osoby trzeciej – w przypadku sporu to właśnie taka osoba (arbiter, sędzia) będzie rozstrzygała o znaczeniu danych postanowień umownych.

Umowy zawarte w formie ustnej są znacznie bardziej problematyczne pod względem dowodowym – w przypadku niewywiązania się jednej ze stron z takiej umowy, o wiele trudniej będzie udowodnić fakty zawarcia umowy i jej treści.

Jeśli nie jest możliwe zawarcie ustaleń w formie pisemnej, rekomendowane jest wskazanie przynajmniej podstawowych ustaleń w trwałej formie, np. SMS, wiadomości tekstowej czy głosowej na komunikatorach (należy pamiętać, że zazwyczaj możliwe jest cofnięcie takiej wiadomości przez jej nadawcę).

Każdorazowo warto zadbać o odpowiednią dokumentację podjętych czynności – w szczególności, gdy umowa zastrzega wymóg danej formy dla ważności danej czynności. W przypadku sporu należyta dokumentacja będzie bardzo pomocna w wykazaniu danych faktów.

Odpowiednie udokumentowanie i treść zawartych umów najczęściej jest decydująca dla rozstrzygnięcia sporów na korzyść albo niekorzyść poszczególnych stron. Co jeszcze bardziej istotne – w praktyce często zapobiega powstaniu sporu.

Warto zadbać o prawidłową reprezentację – umowy zawarte przez klub powinny być podpisane przez osoby uprawnione.

Jeśli klub zawiera umowę (np. sponsoringową) ze spółką prawa handlowego i ma wątpliwości, czy jest ona prawidłowo umocowana do zawarcia takiej umowy – możliwe jest sprawdzenie tego na stronie Krajowego Rejestru Sądowego.

Wyszukiwarka Krajowego Rejestru Sądowego jest publicznie dostępna:

<https://wyszukiwarka-krs.ms.gov.pl/>.

W przypadku, gdy kontrahent przy zawarciu umowy twierdzi, że działa na podstawie pełnomocnictwa – rekomendowane jest okazanie przez niego takiego pełnomocnictwa (najlepiej, by stanowiło ono załącznik do umowy).

4.6.3. Odpowiedzialność klubu za zachowanie zawodnika

Co naturalne, klub jest odpowiedzialny za wykonywanie swoich obowiązków i zobowiązań. Odpowiednie przepisy prawa siatkarskiego przewidują jednak sytuacje, kiedy klub będzie ponosił odpowiedzialność za zachowanie lub zaniechanie innych podmiotów, w szczególności swoich zawodników.

Przede wszystkim, jak zostało omówione wcześniej, w przypadku publicznej krytyki sędziego w trakcie lub po zawodach, sprawca (np. zawodnik czy członek sztabu szkoleniowego) podlega karze upomnienia, nagany albo karze pieniężnej (od 500 zł do 2.500 zł). Jeżeli jednak zachowanie sprawcy czynu jest rażące, karę pieniężną – w wysokości od 5.000 zł do 10.000 zł – może otrzymać klub, z którym sprawca jest związany lub był związany w chwili popełnienia wykroczenia dyscyplinarnego.

Podobnie rzecz ma się z niesportowym zachowaniem uregulowanym w § 32 Regulaminu Dyscyplinarnego PZPS – jeżeli zachowanie sprawcy czynu jest rażące, organ orzekający może nałożyć na klub, z którym sprawca jest związany lub był związany w chwili popełnienia wykroczenia dyscyplinarnego, karę pieniężną w wysokości od 5.000 zł do 10.000 zł.

Mając powyższe na względzie, warto zawrzeć w kontrakcie z zawodnikiem postanowienia, na mocy których zobowiązuje się on m.in. do powstrzymywania negatywnych opinii na temat sędziów (w tym sędziów prowadzących mecze drużyny zawodnika), zawodników, członków sztabu szkoleniowego i działaczy drużyn swojej i przeciwnych, Polskiej Ligi Siatkówki S.A. i Polskiego Związku Piłki Siatkowej.

4.6.4. Kwestie wizerunkowe, prawa i obowiązki zawodnika, pozostałe kwestie kontraktowe

Kontrakt zawarty z zawodnikiem powinien regulować nie tylko jego obowiązki jako zawodnika, ale także możliwość wykorzystania jego wizerunku przez klub.

Warto także wskazać zakres i zasady obowiązku zawodnika w wydarzeniach organizowanych przez klub, z udziałem klubu lub przez partnerów (sponsorów) klubu.

Z daleko posuniętej ostrożności rekomendowane jest określenie w kontrakcie obowiązku zawodnika do udostępnienia swego podpisu poprzez składanie go w oryginale lub poprzez możliwość wykonywania i wykorzystania jego mechanicznych powtórzeń (odtworzeń) dla celów klubu.

Jedynie na marginesie warto wskazać, że najczęściej kwestie związane z wykorzystaniem wizerunku danego zawodnika zawarte są w kontrakcie. W praktyce zdarza się jednak, że kluby normują kwestie reklamowe czy wizerunkowe w oddzielnej umowie zawartej z zawodnikiem.

W każdej umowie z zawodnikiem – w szczególności w kontrakcie – należy jak najdokładniej wskazać obowiązki i prawa obu stron, przedmiot zawieranej umowy oraz pozostałe uregulowania relacji pomiędzy stronami. Jedynie dla porządku warto wskazać, że powyższe zdanie pozostaje aktualne nie tylko w stosunku do umów z zawodnikiem, ale do każdych umów i porozumień, w tym także umów sponsoringowych.

W praktyce w kontrakcie warto określić m.in. następujące kwestie:

poufność postanowień kontraktu

zakaz podejmowania przez zawodnika czynności mogących narazić go na kontuzję, np. skoki spadochronowe, jazda motocyklem, jazda na nartach itp.

zasady przetwarzania i przekazywania przez klub danych osobowych zawodnika, w tym danych wrażliwych, zasady dostępu do danych itp.

dane adresowe i kontaktowe stron umowy

4.7. Podsumowanie

W niniejszym opracowaniu omówione zostały najważniejsze kwestie związane z działalnością sportowego klubu siatkarskiego.

Należy pamiętać, że przepisy – zarówno siatkarskie, jak i powszechnie obowiązujące – nieustannie się zmieniają. Warto je śledzić i być ich świadomym – dzięki temu można zyskać przewagę nie tylko na hali, ale także poza nią.

5. KOSZYKÓWKA

5.1. Prawo a lokalne parkiety koszykarskie

Świat lokalnej koszykówki coraz częściej przenika się z językiem prawa, finansów czy zarządzania. Prowadzenie klubu koszykarskiego - nawet niewielkiego, opartego głównie na pracy społecznej, pasji i zaangażowaniu lokalnej społeczności - wymaga dziś o wiele więcej niż tylko znajomości sportowej „odsłony” tej dyscypliny. Za kulisami sportowej rywalizacji kryje się bowiem świat pełen formalności, zobowiązań i regulacji, które w praktyce decydują o bezpieczeństwie, stabilności i trwałości każdego klubu.

Współczesna koszykówka - także ta na poziomie lokalnym - funkcjonuje w coraz gęstszej sieci przepisów: od prawa cywilnego, przez regulacje Polskiego Związku Koszykówki (PZKosz) i wojewódzkich związków koszykarskich (WOZKosz), po kwestie m.in. ochrony danych osobowych, praw do wizerunku, ubezpieczeń czy rozliczeń środków publicznych. Szalenie istotną składową „sukcesu na parkiecie” stało się **właściwe rozumienie umów, kontraktów, regulaminów związkowych, przepisów podatkowych czy regulaminów programów dofinansowań ze środków publicznych**. Wydawać by się mogło, że powyższe stwierdzenie to truizm, ale niestety nadal dla wielu działaczy, trenerów, zawodników czy ich rodziców to obszar nieznany, a nawet często bagatelizowany.

Tymczasem na pozór zwyczajne codzienne decyzje – np. podpisanie prostego „porozumienia” z zawodnikiem, zgoda na udział w turnieju koszykarskim 3x3 poza strukturą klubu lub przyjęcie wsparcia finansowego od samorządu czy lokalnego przedsiębiorcy - mogą mieć poważne skutki prawne i finansowe. Niekiedy wystarczy niedoprecyzowane sformułowanie w umowie, by po kilku miesiącach pojawił się spór, który potrafi podzielić środowisko oraz zagrozić działalności klubu.

Dobrze przygotowany dokument - nawet prosty, dostosowany do realiów małego klubu - **potrafi chronić, porządkować i budować zaufanie.**

Klarowne umowy oraz procedury klubowe dają poczucie bezpieczeństwa zarówno zawodnikom, jak i trenerom, rodzicom czy sponsorom i partnerom klubu. To one pozwalają uniknąć nieporozumień, ograniczyć ryzyko prawne i zapewnić, że klub może rozwijać się w sposób stabilny i transparentny.

5.1.1. Kontrakt koszykarski – emocje, odpowiedzialność i ... formalności

Dla każdego klubu koszykarskiego podpisanie umowy z zawodnikiem z pewnością stanowi wyjątkowy moment. W kontekście młodzieży jest swoistym „uhonorowaniem” procesu szkolenia, obserwacji oraz wspólnej intensywnej pracy. To również najlepszy dowód na to, że upór i determinacja na salach treningowych przynosi efekty, a zawodnik jest gotowy, by wejść na oczekiwany poziom rywalizacji. Jednocześnie to moment dużej odpowiedzialności - zarówno wobec zawodnika, jego rodziców, jak i całej społeczności wspierającej klub.

Podpisanie kontraktu zawodniczego to nie tylko gest zaufania, ale również rozpoczęcie formalnej współpracy, która musi być przejrzysta, zgodna z prawem i bezpieczna dla obu stron. W praktyce oznacza to, że **klub bierze na siebie szereg obowiązków: sportowych, organizacyjnych czy medycznych.** Z kolei sam koszykarz - a w przypadku zawodników niepełnoletnich - również jego opiekunowie prawni - **potwierdzają, że spełnione są wszystkie warunki, by ta współpraca mogła się oficjalnie rozpocząć bez żadnych przeszkód.**

5.1.2. Oświadczenie wstępne – czyli co koszykarz powinien zagwarantować klubowi przed rozpoczęciem współpracy

Pomimo, że droga do zawodowego kontraktu może być szybka, to zanim młody koszykarz założy klubową koszulkę i wybiegnie na parkiet jako zawodnik kontraktowy, wraz ze swoimi opiekunami prawnymi podpisuje szereg dokumentów.

W procesie zawarcia umowy zawodniczej kluczową rolę odgrywają tzw. **oświadczenia „wstępne”**, czyli początkowe fragmenty umowy, w których **zawodnik wraz ze swoimi opiekunami prawnymi powinien zapewnić klub m.in. o braku innych zobowiązań sportowych, dobrym stanie zdrowia i prawdziwości przekazanych klubowi informacji** (np. medycznych, dyscyplinarnych czy odnoszących się do statusu zawodnika i jego przynależności klubowej).

Z punktu widzenia klubu te „gwarancje” mają ogromne znaczenie: **chronią przed sporami z innymi podmiotami koszykarskimi, pozwalają weryfikować zdolność zawodnika do gry oraz stanowią podstawę do legalnego dopuszczenia go do treningów i rozgrywek.**

W rezultacie mają więc zapewnić klub o możliwości prawidłowego wykonania umowy zawodniczej bez żadnych przeszkód natury formalnej czy faktycznej.

Choć dla koszykarzy czy ich rodziców mogą wydawać się zwykła „formalnością”, dla klubu wspomniane „gwarancje”, adresowane już na samym wstępie umowy, to konieczny element odpowiedzialnego zarządzania. **Weryfikacja stanu zdrowia, kwestii dotychczasowej przynależności klubowej czy odpowiedzialności dyscyplinarnej koszykarza**, to nie tylko wymogi wynikające z przepisów, ale także **przejaw należytej dbałości o bezpieczeństwo i rzetelność działań.**

Przyjrzyjmy się najczęściej spotykanym typom takich oświadczeń – i wyjaśnijmy, co tak naprawdę one oznaczają.

5.1.3. „Nie mam innego kontraktu” – o lojalności i statusie wolnego zawodnika

„Zawodnik oraz jego opiekunowie prawni oświadczają, że zawodnik nie jest związany kontraktem z innym klubem koszykarskim ani żadną inną umową o reprezentowanie barw klubowych, a także, że nie złożyli na okres obowiązywania niniejszej umowy żadnego oświadczenia w przedmiocie gry w koszykówkę dla innego klubu koszykarskiego ...”

Powyższe postanowienie to fundament uczciwości w świecie sportu. Klub musi mieć pewność, że podpisując umowę z koszykarzem o statusie „wolnego zawodnika” (z ang. *free agent*), nie wchodzi w konflikt z innym klubem. Jeśli zawodnika nie posiadałby takiego statusu (czyli nadal łączyłyby go ważne relacje zawodnicze z klubem), to potrzebny jest bowiem transfer. Ten z kolei wymaga zgody klubu odstępującego i zapewne dodatkowych ustaleń finansowych pomiędzy klubami, co może znacznie komplikować zmianę przynależności klubowej.

Oznacza to w praktyce tyle, że zanim zostanie podpisany kontrakt, należy zweryfikować czy zawodnik nie złożył wcześniej żadnych deklaracji, ani nie podpisał żadnego kontraktu zawodniczego, czy innych umów/porozumień z klubem koszykarskim.

W istocie chodzi tutaj o ochronę i należyte zabezpieczenie interesu obu stron:

- klub unika roszczeń innego podmiotu (czyli zarzutu „to nadal nasz zawodnik!”),
- zawodnik (i jego opiekunowie prawni) nie narażają się na odpowiedzialność za złamanie wcześniejszej umowy;
- klub i zawodnik unikają odpowiedzialności dyscyplinarnej i sankcji związkowych, w tym zawieszenia zawodnika w prawie do gry.

5.1.4. „Jestem zdrowy i gotowy do gry” – o obowiązku rzetelnego informowania o stanie zdrowia

Rekomendowane jest, aby kolejne z ważnych oświadczeń wstępnych odnosiło do kwestii stanu zdrowia zawodnika na dzień podpisania kontraktu wraz z uwzględnieniem dotychczasowej historii kontuzji.

„Zawodnik oraz jego opiekunowie prawni oświadczają, że nie są świadomi istnienia u Zawodnika jakichkolwiek chorób lub ograniczeń fizycznych lub mentalnych ...”

To postanowienie ma dać pewną dawkę bezpieczeństwa zarówno klubowi, jak i koszykarzowi, gdyż na tej podstawie klub ma prawo dokonać pewnych założeń w zakresie zdrowia koszykarza. Każdy klub ma bowiem elementarny obowiązek dbania o zdrowie swoich zawodników. Jednakże, aby to było możliwe, **musi on mieć pełną wiedzę o ewentualnych urazach, chorobach czy innych ograniczeniach zdrowotnych, fizycznych czy mentalnych swoich graczy.** Dlatego zawodnik (a w przypadku niepełnoletnich - jego rodzice) **zobowiązani są ujawnić wszystkie informacje dotyczące zdrowia**, które mogą mieć wpływ na grę, reżim treningowy, a także ewentualny proces leczenia i rehabilitacji.

„Zawodnik oraz jego opiekunowie prawni oświadczają, że, że podczas badań lekarskich udzielili wszelkiej informacji na temat zdrowia Zawodnika i nie zataili żadnych chorób, kontuzji...”

Powyższe postanowienie idzie jeszcze o krok dalej. **Nie tylko nakazuje ujawnienie informacji zdrowotnych, ale nakłada odpowiedzialność za ich prawdziwość i kompletność.**

Klub opiera swoje decyzje personalne (np. o podpisaniu kontraktu, wysokości przyznanych należności czy planie treningowym) m.in. na wynikach badań i wywiadzie lekarskim. Jeśli zawodnik (lub jego rodzice) zatają kontuzję, klub może później twierdzić, że został wprowadzony w błąd. W praktyce oznacza to nawet możliwość rozwiązania umowy (ewentualnie brak wejścia w życie kontraktu, jeśli taki warunek został wpisany do umowy) lub odmowy wypłaty wynagrodzenia w całości lub w części.

Wobec powyższego tego typu obowiązki zawodnika nie są zwykłą formalnością, gdyż **zatajenie urazu czy choroby może mieć poważne konsekwencje**, m.in.:

- ryzyko pogłębienia kontuzji,
- obniżenie lub utratę wynagrodzenia,
- utrata prawa do świadczeń medycznych lub odszkodowania,
- a nawet rozwiązanie czy brak wejścia w życie kontraktu.

Dlatego tak ważne jest, aby:

- przekazać lekarzowi klubowemu pełną dokumentację medyczną,
- nie bagatelizować nawet drobnych urazów, schorzeń czy innych przypadłości zdrowotnych,
- prowadzić regularną kartę zdrowia zawodnika uwzględniającą również szczegółowe badania i testy przedkontraktowe.

Warto też pamiętać, że **w przypadku zawodników niepełnoletnich wszelkie oświadczenia powinni podpisywać zarówno rodzice, jak i zawodnik** - co oznacza, że odpowiedzialność może rozkładać się solidarnie (czyli klub może żądać naprawienia szkody od każdego z nich).

W przypadku lokalnych klubów koszykarskich, działających często w oparciu o ograniczone zasoby i „niesformalizowane” zasady wzajemnego zaufania, **dobrze skonstruowane oświadczenia przedkontraktowe mogą stać się ważnym narzędziem stabilności i odpowiedzialności**. Pomagają one uniknąć ewentualnych nieporozumień, roszczeń czy błędów, które w większych organizacjach, z racji odpowiednich zasobów, co do zasady można próbować „rozwiązywać” na wiele więcej sposobów.

5.1.5. Warunki wejścia w życie kontraktu - kiedy umowa zawodnicza naprawdę zaczyna obowiązywać?

Celem zachowania właściwych standardów zabezpieczenia swojego interesu kluby koszykarskie powinny zawierać w kontraktach zawodniczych postanowienie warunkujące ich wejście w życie:

„Niniejsza umowa wchodzi w życie w przypadku łącznego spełnienia się poniższych warunków...”

Dzięki temu prostemu mechanizmowi prawnemu wprowadzone zostają tzw. **warunki zawieszające**, aby nie „uruchamiać” kontraktu, zanim klub będzie miał pewność, że współpraca z danym zawodnikiem jest faktycznie i prawnie możliwa.

Zwykle wymagane jest łączne spełnienie następujących warunków:

- pozytywny wynik badań medycznych koszykarza (klub może doprecyzować m.in. jakie testy będą wykonywane i przez kogo (klubowi lekarze vs. zewnątrzni specjaliści, czyli formalnie podwykonawcy klubu), zaznaczyć swobodę po stronie klubu w końcowej ocenie tych badań, termin stawiennictwa zawodnika na te badania, możliwy okres przeprowadzenia badań, czy termin na przesłanie decyzji klubu odnośnie wyników tych badań itd.)

oraz

- uzyskanie ważnej licencji uprawniającej zawodnika do gry w danym sezonie koszykarskim

Dlaczego określenie warunków wejścia w życie kontraktu jest kluczowe dla klubu?

Takie działanie chroni przed sytuacją, w której klub bierze koszty i ryzyka (zobowiązania finansowe czy rzeczowe (sprzęt, mieszkanie, auto służbowe itp.), rezygnacja z innych opcji na rynku transferowym), a zawodnik nie może grać - bo nie przeszedł badań albo nie uzyskał licencji.

Jaka powinna być w tym zakresie praktyka klubu?

Klub powinien wskazać w treści umowy datę graniczną na spełnienie wspomnianych warunków wejścia w życie kontraktu i wprowadzić prostą procedurę:

- kto potwierdza spełnienie warunków,
- w jakiej formie dokonywane jest stosowne oświadczenie (e-mailowo/pisemnie) oraz
- na jaki adres powinno zostać wysłane ww. oświadczenie.

Dodatkowo warto zastrzec, że nawet w sytuacji upływu tego terminu klub może go jednostronnie (najlepiej w formie pisemnej lub e-mailowej) przedłużyć.

Niezależnie od tego, w swoim interesie **klub powinien również dookreślić, że w sytuacji braku wejścia w życie umowy zawodniczej w wyniku braku spełnienia się któregośkolwiek z warunków „zawieszających” nie będzie miał żadnych zobowiązań wobec zawodnika**. Ma to na celu uniknięcie potencjalnych sporów o roszczenia odszkodowawcze. Umowa w takiej sytuacji powinna więc zostać uznana za niezawartą.

5.1.6. Zasadnicza treść umów zawodniczych

Wnikając nieco głębiej w analizę treści umów zawodniczych należy podkreślić, że regulują one (tudzież powinny) w istocie niemal cały zakres współpracy zawodnika z klubem - począwszy od typowych obowiązków sportowych zawodnika na parkiecie czy sali treningowej, przez jego udział w działaniach promocyjnych, po zasady komunikacji z mediami, poufność itd.

Z punktu widzenia prawa cywilnego (art. 353¹ Kodeksu Cywilnego), klub i zawodnik mogą kształtować umowę według własnego uznania, o ile jej treść lub cel nie sprzeciwiają się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. W sporcie ten przepis nabiera jednak wyjątkowego znaczenia, gdyż dochodzą do nich niezwykle istotne międzynarodowe i krajowe regulacje związkowe (w koszykówce właściwe przepisy FIBA, PZKosz, WOZKosz czy PLK).

Dobre praktyki dla klubu

Obowiązki koszykarza wpisane do umowy zawodniczej należy traktować jako podręcznik profesjonalizmu, gdyż powinny jasno wskazywać jak trenować, dbać o zdrowie, czy ogólnie reprezentować klub. Dodatkowo zasadne jest, aby zawierały przejrzyste kryteria oceny, dzięki którym koszykarz mógł wiedzieć, czego się od niego oczekuje.

5.1.7. Jak redagować główne zobowiązania sportowe koszykarza?

Naturalnie w głównym centrum kontraktu powinny znajdować się wszelkie „**czynności sportowe**” **koszykarza**. Zobowiązanie zawodnika do aktywnego uczestnictwa w treningach i meczach, a także pozasportowych wydarzeniach klubowych stanowi przecież istotę zawieranej umowy zawodniczej. Celem ułatwienia egzekwowania obowiązków i uniknięcia nieporozumień, warto w treści umowy zawodniczej wprost, że koszykarz ma obowiązek:

- brać udział we wszystkich meczach, treningach, rozgrywkach (ligowych, pucharowych, europejskich, turniejach, sparingach, meczach pokazowych itp.) oraz w innych zajęciach sportowych organizowanych lub współorganizowanych przez klub,
- działać zgodnie z planem szkoleniowym oraz poleceniami sztabu szkoleniowego i medycznego klubu,
- pozostawać do dyspozycji klubu na potrzeby działań promocyjnych/sponsorskich (np. sesji zdjęciowych lub video, spotkań z kibicami, aktywności promocyjnych na rzecz partnerów i sponsorów klubu czy rozgrywek) – oczywiście w rozsądnym zakresie i za odpowiednim wyprzedzeniem.

Ważnym elementem może okazać się również potrzeba uwzględnienia w treści kontraktu, a następnie praktycznego dostosowania zapisanych w nim wymagań klubowych do **ustawowego obowiązku nauki młodych zawodników**. Dla klubu również powinno być szalenie ważne to, aby edukacja i sport szły w parze.

Praktyka rynku koszykarskiego pokazuje jednak, że nawet w tak podstawowym zakresie jakim jest główny przedmiot kontraktu kluby koszykarskie pozwalają sobie na lakoniczne stwierdzenia.

Wymóg precyzji w redagowaniu ich treści jest ważny przede wszystkich z dwóch powodów:

- chroni klub przed zarzutem „nieokreśloności świadczenia” – czyli sytuacji, w której zawodnik twierdzi, że nie wiedział, czego się dokładnie od niego oczekuje,
- umożliwia egzekwowanie obowiązków – np. w razie niestawiennictwa na treningu czy odmowy udziału w meczu/turnieju/działaniach promocyjnych itp.

Szalenie istotne znaczenie dokładności przy wpisywaniu treści klauzul umownych doskonale widoczne jest na przykładzie poniższego przykładowego postanowienia kontraktowego

„Zawodnik zobowiązuje się wykonywać czynności sportowe polegające na grze w koszykówkę w drużynie Klubu...”

Pierwszym pytaniem jakie powinno nasunąć się procesie analizie tak skonstruowanej klauzuli jest to czy obowiązki kontraktowe koszykarza względem klubu mają dotyczyć każdej drużyny klubowej (czyli zarówno pierwszej, jak i drużyny rezerw, a także ewentualnych drużyn młodzieżowych, o ile zawodnik spełnia kryterium wieku).

W rezultacie to kreuje kolejne wątpliwości:

- Do których ze swoich drużyn klub może przypisać zawodnika?
- Kto decyduje o przypisaniu zawodnika do danej drużyny klubowej i czy ma pełną swobodę decyzyjną w tym zakresie?
- Czy klub musi uzyskać zgodę zawodnika do skierowania go na treningi czy mecze innej drużyny klubowej?
- Czy odesłanie do innej drużyny może być tylko czasowe?

Dobre praktyki dla klubu

Przy redakcji postanowień odnoszących się do zobowiązań sportowych zawodnika należy mieć na uwadze potencjalne ryzyka

prawne związane z dopuszczalnością rotacji zawodnika pomiędzy drużynami (np. z uwagi na kontuzję, odbudowanie formy fizycznej czy sportowej, a także jako jedno z narzędzi dyscyplinujących zawodnika do odpowiedniej postawy).

5.1.8. Obecność, zaangażowanie, dyscyplina i „należyta staranność” – czyli główne filary odpowiedzialności zawodnika

W treści kontraktów zawodniczych bardzo często zawarta jest ogólna formuła obligująca zawodnika do wykonywania swoich obowiązków umownych „z najwyższą starannością, sumiennie i z pełnym zaangażowaniem”. Należy zaznaczyć, że nie jest ona zwykłym ozdobnikiem czy pustym frazesem. W istocie odsyła do treści art. 355 Kodeksu Cywilnego i wprowadza **standard profesjonalnego działania**, jako standard przyjęty dla zasad wykonywania kontraktu zawodniczego. Zaangażowanie bowiem to nie tylko fizyczna obecność. W umowie można wyraźnie podkreślić, że zawodnik zobowiązuje się do stałej pracy nad własnym rozwojem, przestrzegania zaleceń trenerów oraz aktywnego uczestnictwa w procesie szkoleniowym. Takie doprecyzowanie chroni klub przed sytuacjami, w których koszykarz formalnie spełnia wymóg „uczestnictwa”, ale faktycznie nie wykazuje zaangażowania sportowego.

W praktyce wspomniany profesjonalny standard działania oznacza dla zawodnika m.in. następujące wymogi:

- regularnej obecności i czynnego (aktywnego) udziału we wszelkich zajęciach sportowych,
- determinacji i sportowej ambicji w działaniu, w tym aktywnej walki o pierwszą „piątkę” meczową, a także sukcesywnej pracy nad doskonaleniem swoich umiejętności,
- stosowania się do poleceń władz klubu, kierownictwa zespołu, trenerów, członków sztabu medycznego,
- dbałości o zdrowie, dietę czy regenerację,
- dbałości o sprzęt i pozostałe mienie klubu,
- postawy w duchu fair play zarówno na parkiecie, jak i poza nim.

Z perspektywy lokalnych klubów (w szczególności lokalnych akademii koszykarskich) ten punkt ma również **funkcję wychowawczą** - powinien uczyć młodych zawodników odpowiedzialności za własny rozwój i szacunku wobec drużyny, kibiców i rywali.

Oczywiście wspomniane ogólne standardy powinny być w dalszej części umowy zawodniczej uzupełnione czy zdecydowanie bardziej uszczegółowione np.:

- w zakresie dyscypliny (m.in. zakaz udział w zakładach bukmacherskich, regulamin kar za złamanie poszczególnych zasad),
- w zakresie sportowego i higienicznego trybu życia:
- dieta (np. obowiązek trzymania się zasad żywienia i zaleceń klubu, obowiązek utrzymywanie poziomu tkanki tłuszczowej adekwatnego do sportowca profesjonalnego połączony z prawem do kontroli przez sztab),
- kontrolowana suplementacja,
- odpowiednia regeneracja (odnowa biologiczna, obowiązek przebywania w miejscu pobytu przed meczem o ustalonej godzinie),
- unikanie sportów ekstremalnych (np. wspinaczka, narciarstwo) czy innych ryzykownych aktywności (np. jazdy motorem, hulajnogą elektryczną), czyli w skrócie wszystkiego co może skończyć się kontuzją,
- zakaz nadużywania alkoholu i spożywania publicznie;
- kwestii odnoszących się do poszanowania renomy klubu (np. wytyczne w zakresie działalności zawodnika w przestrzeni publicznej, w szczególności w prywatnych mediach społecznościowych).

Niemniej, takie generalne postanowienia stanowią również swoisty punkt odniesienia przy interpretacji poszczególnych zachowań czy stopnia zaangażowania koszykarzy przy wykonywaniu swoich obowiązków zawodniczych.

O czym należy pamiętać?

Zawodnik, który zaniedbuje lub lekceważy swoje obowiązki (np. nie przychodzi lub spóźnia się na odprawy, treningi czy mecze lub w inny sposób narusza kontrakt czy dołączony do niego regulamin klubowy), może narazić się na konsekwencje dyscyplinarne (np. kary umowne, odszkodowania czy inne kary dyscyplinarne – np. przesunięcie do drugiej drużyny) a nawet rozwiązanie umowy z jego winy.

5.1.9. Obowiązki zawodnika w zakresie medycyny i antydopingu

Kolejnym filarem kontraktu sportowego jest zobowiązanie zawodnika do zachowania szczególnej ostrożności w zakresie stosowania leków, suplementów i innych środków farmakologicznych. Dobrze i kompleksowo zredagowany kontrakt powinien bowiem obejmować szereg rygorystycznych obowiązków zawodnika w

obszarze medycznym, w tym będących pochodną obowiązku bezwzględnego przestrzegania przepisów antydopingowych.

Podstawowe zobowiązania koszykarza w tym zakresie powinny przede wszystkim obejmować:

- ściśle podporządkowanie się zaleceniom sztabu medycznego klubu (lekarzy, fizjoterapeutów, trenerów przygotowania motorycznego itd.),
- niezwłoczne informowanie o wszelkich urazach, chorobach oraz innych dolegliwościach i niedyspozycjach (wraz z obowiązkiem przedstawienie pełnej dokumentacji),
- zakaz zażywania leków i suplementów bez uprzedniej zgody sztabu medycznego klubu (np. z wyjątkiem leczenia szpitalnego ratującego życie lub zdrowie zawodnika), który łączy się z obowiązkiem szczegółowego informowania o dokładnym przebiegu procesu leczenia zawodnika prowadzonego przez innych lekarzy (np. lekarza reprezentacji, lekarza prowadzącego w szpitalu, lekarza specjalistę niebędącego lekarzem klubowym),
- poddawanie się badaniom/testom medycznym, testom antydopingowym, testom na obecność alkoholu, narkotyków czy innych zakazanych substancji;
- bezwzględne przestrzeganie przepisów antydopingowych, w tym w szczególności bezwzględny zakaz stosowania substancji niedozwolonych.

W praktyce chodzi więc głównie o to, by **każdy środek przyjmowany przez zawodnika był uprzednio skonsultowany ze sztabem medycznym klubu.**

To ważne z dwóch powodów. Po pierwsze - dla bezpieczeństwa zdrowotnego koszykarza. Niektóre substancje mogą negatywnie wpływać na wydolność, regenerację czy układ hormonalny sportowców. Po drugie - dla bezpieczeństwa prawnego. Zawodnik przyłapany na obecności substancji zabronionych naraża nie tylko siebie, ale również klub, który może ponieść konsekwencje zarówno dyscyplinarne, jak i faktyczne w postaci braku możliwości skorzystania z usług zawieszonego zawodnika.

Dobre praktyki dla klubu

Klub powinien wprowadzić przejrzysty mechanizm obowiązku informowania przez zawodnika o przyjmowanych lekach i innych środkach oraz umożliwić regularne badania i testy kontrolne. Takie rozwiązanie - poza aspektem prozdrowotnym - pokazuje profesjonalne podejście do odpowiedzialności medycznej i buduje wzajemne zaufanie.

5.1.10. Obowiązki zawodnika w zakresie promocji i marketingu

W nowoczesnym klubie lokalnym działalność sportowa coraz częściej łączy się z promocją. Udział zawodników w wydarzeniach marketingowych, dniach otwartych czy akcjach społecznych to element budowania wizerunku i relacji z lokalnym środowiskiem. Dlatego umowy zawodnicze zawierają zobowiązanie do uczestnictwa w takich wydarzeniach - oczywiście z poszanowaniem kwestii sportowych oraz ewentualnych obowiązków szkolnych czy związanych z procesem leczenia / rehabilitacji koszykarzy.

Dobre praktyki dla klubu

Klub - jako organizator lub współorganizator wydarzeń - powinien co do zasady dookreślić:

- charakter wydarzeń (promocyjne, sponsorskie, integracyjne, społeczne itp.),
- termin i częstotliwość wydarzeń (tutaj ważne jest z perspektywy klubu, aby zadbać także o wydarzenia po sezonie / w przerwie między sezonami),
- zakres terytorialny wydarzeń,
- obowiązek wcześniejszego poinformowania (np. minimum 48 godzin przed planowanym wydarzeniem, aby nie narazić się na zarzut braku stosownego wyprzedzenia).

Dzięki temu zawodnik i jego przedstawiciele (rodzice, agent) wiedzą, czego się spodziewać, a klub ma formalne podstawy do egzekwowania obecności na takich wydarzeniach oraz wyciągania stosownych konsekwencji.

5.1.11. Wizerunek zawodnika - prawo, obowiązek i odpowiedzialność klubu

Współczesny sport to nie tylko rywalizacja na parkiecie, ale również komunikacja, promocja i budowanie zarówno ogólnej marki klubu, jak i indywidualnych marek zawodników. W świecie mediów społecznościowych wizerunek zawodnika stał się jednym z najcenniejszych zasobów klubu - nie tylko w kontekście marketingu, ale także zaufania kibiców i sponsorów.

Klauzula o udzieleniu klubowi prawa do korzystania z wizerunku zawodnika to dziś standard w każdej umowie sportowej. Z punktu widzenia prawa to obszar, który łączy prawo cywilne, autorskie i sportowe, a jego właściwe dookreślenie chroni przed nieporozumieniami.

Wizerunek to jednak nie tylko zdjęcie twarzy. Jest to w istocie każdy rozpoznawalny obraz osoby, utrwalony w jakiegokolwiek formie - zdjęciu, filmie, grafice czy nawet rysunku. W praktyce klub sportowy korzysta też z innych elementów „tożsamości” zawodnika, takich jak:

- imię i nazwisko,
- pseudonim,
- podpis (autograf),
- biografia i wypowiedzi,
- głos (np. w nagraniach),
- a w niektórych przypadkach także charakterystyczne gesty czy styl gry (np. sposób celebracji, charakterystyczne zagranie).

W praktyce oznacza to, że **klub, aby korzystać z wizerunku koszykarza powinien uzyskać jego zgodę** (a w przypadku zawodników niepełnoletnich również jego **opiekunów prawnych**).

Ponadto powinien także **określić cel i zakres wykorzystania wizerunku** (np. „w materiałach informacyjnych i promocyjnych klubu, w tym w mediach społecznościowych”).

Klub może też przekazywać prawo do użycia wizerunku podmiotom trzecim, które z nim współpracują - agencjom medialnym lub reklamowym, firmom produkującym sprzęt czy innym partnerom/sponsorom klubu.

Najczęstsze przykłady to:

- zdjęcia drużynowe i indywidualne,
- plakaty, banery,
- grafiki zapowiadające mecze, wyniki, sukcesy, transfery,
- materiały sponsorów/partnerów (np. reklamy sprzętu czy innych produktów firm partnerskich),
- zdjęcia i relacje wideo z treningów, meczów czy zgrupowań,
- wywiady, konferencje prasowe,
- kampanie w mediach społecznościowych,
- towary w sklepiu klubowym,
- inne materiały przygotowywane media klubowe

Każdy z tych przypadków powinien mieścić się w pojęciu „działań promocyjnych, marketingowych, merchandisingowych i informacyjnych” z umowy.

Dobre praktyki dla klubu

W tym celu w kontraktach zawodniczych wprowadzane są postanowienia, na podstawie których **udzielana jest klubowi licencja na wykorzystanie wizerunku koszykarza**, w tym jego zdjęć, nagrań czy imienia i nazwiska zarówno w działaniach promocyjnych, informacyjnych, marketingowych, merchandisingowych czy sportowych klubu, jak i jego sponsorów i partnerów.

Zgoda powinna obejmować także organizacje nadrzędne - np. PZKosz, WOZKosz, FIBA (w tym ich oficjalnych partnerów i sponsorów) - które mogą promować rozgrywki z udziałem drużyny klubowej i zawodnika.

Dodatkowo ważne, aby zaznaczyć, że przedmiotowa zgoda jest udzielana **bez obowiązku dodatkowej zapłaty** (najlepiej w ramach wynagrodzenia, a w przypadku jego braku – nieodpłatnie).

Dla klubów ten zapis jest szczególnie ważny, bo:

- umożliwia legalne publikowanie (a nawet monetyzowanie) materiałów z wizerunkiem zawodnika;
- pozwala tworzyć interesujące materiały promocyjne dla sponsorów/partnerów klubu,

- chroni klub przed zarzutem bezprawnego użycia wizerunku,
- PZKosz, WOZKosz i inne organizacje mogą używać wizerunku zawodnika przy promocji rozgrywek,
- zawodnik powinien mieć świadomość, na jakich zasadach jego wizerunek może być wykorzystywany i przez kogo.

Przykładowe postanowienie kontraktowe mogłoby więc wyglądać następująco:

„Zawodnik w ramach wynagrodzenia wyraża zgodę na wykorzystywanie przez Klub (oraz sponsorów i partnerów Klubu), FIBA, PZKosz, PLK oraz WOZKosz (a także ich oficjalnych sponsorów i partnerów) swojego wizerunku, imienia, nazwiska, pseudonimu, autografu, biografii, wypowiedzi oraz głosu...”

Należy jednak pamiętać, że **udzielona zgoda na wykorzystanie wizerunku nie oznacza całkowitej utraty kontroli nad nim**. Przykładowo, zgodnie z prawem i zasadami współżycia społecznego:

- klub nie może używać wizerunku zawodnika w kontekście naruszającym jego godność lub dobre imię (np. nie można modyfikować zdjęć w sposób ośmieszający lub wprowadzający w błąd),
- klub nie powinien też wykorzystywać wizerunku zawodnika w reklamach sprzecznych z przekonaniem religijnym, politycznym czy światopoglądowym,
- nie należy publikować zdjęć zawodnika w sytuacjach prywatnych (np. poza wydarzeniami sportowymi),
- zawodnik (lub jego rodzice) zawsze mogą zażądać wycofania materiału, jeśli narusza on jego prawa osobiste.

Przy redagowaniu klauzuli wizerunkowej warto również upewnić się, że jednoznacznie precyzuje:

- **czas trwania zgody** (czy obejmuje również okres po zakończeniu kontraktu – [co do zasady powinna go uwzględniać] - choćby w zakresie wyprzedaży towarów z wizerunkiem zawodnika czy możliwości utrzymywania materiałów archiwalnych),
- **rodzaj nośników** (druk, Internet, foto, wideo, social media itd.),
- **terytorium wykorzystania** (np. Polska, Unia Europejska, cały świat (rekomendowane, zważywszy na działania w Internecie).

Należy pamiętać, że prawo do wykorzystania wizerunku to nie pułapka, lecz narzędzie współpracy i promocji obu stron kontraktu. Dzięki niemu klub może budować markę, a zawodnik - własną rozpoznawalność i wiarygodność. Tym samym należy zrozumieć, że odpowiedni wizerunek to dobro wspólne i kwestia wzajemnego zaufania i szacunku. Kluczem jest pełna świadomość, czyli dokładnie wiedzieć, na co się strony umawiają, jakie są granice tej zgody i jak reagować, gdy są przekroczone.

Celem uniknięcia nieporozumień, klub powinien wdrożyć kilka wydaje się prostych, ale skutecznych zasad:

- **dodatkowy załącznik do umowy zawodniczej** - szczegółowy zakres wykorzystania wizerunku wraz z informacjami wymaganymi przez RODO (czyli o tym, kto administruje danymi i zdjęciami zawodnika itd.),
- **archiwum zgód** - przechowywanie podpisanych dokumentów przez co najmniej 5 lat,
- **stosowanie zasady „dobrego smaku”** - czyli przyjęcie założenia, że każda publikacja powinna być zgodna z wartościami klubu,
- **transparentność** - przed większymi kampaniami (np. plakat, reklama) lub kampaniami specyficznych branż (np. piwo, zakłady bukmacherskie) czy wykorzystujących chwytliwe/kontrowersyjne hasła warto uprzedzić zawodnika.

5.1.12. Lojalność wobec klubu - czyli słów kilka o zakazie konkurencji i granicach działalności zawodnika w przestrzeni publicznej

Nieodłącznym elementem każdej profesjonalnej umowy sportowej są również zakazy i inne podobne klauzule mające chronić interes sportowy oraz renomę klubu w przestrzeni publicznej. W szczególności mowa tutaj o postanowieniach, w myśl których **zawodnik nie może w sposób bezpośredni lub pośredni rywalizować z klubem na rynku koszykarskim:**

- **grać dla innego klubu** (np. w rozgrywkach koszykówki 3x3) **bez uprzedniej pisemnej zgody klubu** (to może m.in. tworzyć niespójny przekaz medialny i dla sponsorów odnośnie barw klubowych zawodnika),

- **prowadzić innej działalności konkurencyjnej wobec klubu** (np. w obszarze prowadzenia akademii koszykarskiej będącej konkurentem dla klubowej akademii).

Należy pamiętać, że **każdy zawodnik jest ambasadorem swojego klubu** - nie tylko na parkiecie, ale także poza nim. Dlatego tak ważne są postanowienia dotyczące zasad jego kontaktu z mediami i aktywności w przestrzeni publicznej (m.in. w social mediach).

Z tego względu istotny jest udział zawodników w działaniach promocyjnych - sesjach zdjęciowych, wydarzeniach z kibicami, akcjach społecznych. To nie tylko obowiązek, ale też forma współtworzenia marki klubu, co przekłada się m.in. na finanse klubu, a w dalszej kolejności samego zawodnika. W szczególności w małych społecznościach lokalnych to właśnie młodzi zawodnicy są najlepszym przykładem dla swoich rówieśników.

Klub ma też uzasadnione prawo oczekiwać, że jego koszykarz - w tym także w swoich prywatnych mediach społecznościowych - będzie prezentował się z klasą i poszanowaniem zasad kultury osobistej, a także będzie unikał wypowiedzi obraźliwych i zachowań mogących szkodzić wizerunkowi klubu, jego władz, członków sztabu, zawodników czy sponsorów/partnerów klubu.

W dobie ogromnej popularności i znaczenia Facebooka, X, Instagrama, TikToka czy YouTube'a, granica między prywatnym a klubowym wizerunkiem się zaciera. Zawodnik musi zawsze pamiętać, że reprezentuje klub w przestrzeni publicznej także w sieci.

Dlatego w tym kontekście niezwykle ważne są następujące zasady:

- wszelkie treści publikowane na prywatnych profilach społecznościowych nie mogą szkodzić wizerunkowi klubu, jego przedstawicielom czy sponsorom/partnerom,
- zdjęcia w stroju klubowym są objęte ochroną marki - ich komercyjne użycie wymaga uprzedniej zgody klubu,
- zawodnik musi mieć świadomość, że każde zdjęcie lub nagranie zostaje w sieci poniekąd już na „stałe” i może „odbić się czkawką” w przyszłości,
- zawodnik musi mieć świadomość, że wizerunek to nie tylko twarz, ale cała osobowość (nie tylko postawa sportowa, ale i sposób zachowania, wypowiedzi, ogólna postawa).

Profesjonalne kluby coraz częściej prowadzą w tym celu **szkolenia medialne dla zawodników**, ucząc ich odpowiedzialnego korzystania z mediów społecznościowych. Wystarczy bowiem jedno nietrafione zdjęcie, post lub komentarz, by informacja o klubie, trenerze czy drużynie rozeszła się po sieci w kilka minut

Dodatkowego znaczenia w zakresie komunikacji w mediach nabiera również zastrzeżenie umowne klubu, zgodnie z którym to **klub ma prawo jako pierwszy poinformować media o zawartym kontrakcie**. W dobie mediów społecznościowych informacja o nowym graczku potrafi rozprzestrzenić się bowiem w kilka minut. W związku z tym klub ma prawo ustalić, kiedy i w jakiej formie ogłasza podpisanie kontraktu z nowym zawodnikiem. Pomimo, że na pozór wydaje się to błahostką, ale współcześnie jest to ważny element komunikacji z kibicami, a także promocji klubu i jego sponsorów. Z perspektywy praktyki PR jest to więc standardowa i pożądana klauzula, która ma uchronić klub przed niekontrolowanymi komunikatami oraz zapewnić spójność przekazu wobec sponsorów, partnerów i mediów lokalnych.

5.1.13. „Zmowa milczenia” – czyli o co chodzi w klauzuli poufności?

W świecie sportu o sukcesie coraz bardziej decydują detale, także te znajdujące się obok kwestii stricte sportowych, jak chociażby wzajemne zaufanie, którego fundamentem jest poufność. **Klauzula poufności** nie powinna być postrzegana jako przejaw braku zaufania do zawodnika. Stanowi raczej zabezpieczenie interesów klubu, drużyny i całej społeczności, która ten klub buduje. W praktyce jej celem jest **ochrona przed nieuprawnionym ujawnieniem informacji**, które - choć z pozoru nieistotne - **mogą mieć ogromne znaczenie sportowe, strategiczne, finansowe czy wizerunkowe**.

Z tego też powodu współczesne kontrakty sportowe zawierają szeroko zakrojone klauzule poufności, które mają zapewnić odpowiednią ochronę klubu (w tym jego drużyn) i samego zawodnika przed ujawnieniem informacji, które powinny pozostać wewnętrzne. To nie tylko jeden z przejawów wspomnianej wcześniej lojalności, ale też obowiązek prawny, który powinien obowiązywać nawet po zakończeniu współpracy.

Co w praktyce oznacza, że umowa zawodnicza jest „poufna”?

„Zawodnik przyznaje, iż Umowa ma charakter poufny i zobowiązuje się do zachowania w bezwzględnej tajemnicy przed osobami trzecimi jakichkolwiek informacji:

- dotyczących Umowy, w szczególności zasad i wysokości przyznawanych należności (w tym wynagrodzenia),*
- zawartych przez Klub umów oraz treści regulaminów oraz innych dokumentów wewnętrznych obowiązujących w Klubie,*

- informacji o systemie treningowym,
- informacji dotyczących kadry zespołu,
- rozwiązaniach taktycznych zespołu

- a także innych informacji poufnych lub mogących zostać uznane za poufne przez Klub ...”

W praktyce powyższa klauzula oznacza to, że **koszykarz nie może ujawniać treści swojego kontraktu ani informacji z nim związanych osobom spoza klubu.**

Tajemnica będąca przedmiotem ochrony dotyczy więc przede wszystkim dwóch płaszczyzn:

- samej umowy i związanych z nią relacji finansowych,
- kwestii sportowo-szkoleniowych (know-how)

Najlepiej zakres i istotę klauzuli poufności można skonkludować słowami - to, co dzieje się w szatni, powinno zostać w klubowej szatni.

Dlaczego kluby wymagają poufności?

W sporcie profesjonalnym informacje nabierają niejednokrotnie bardzo dużej wartości biznesowej czy strategicznej, a także siłą rzeczy mają ogromne znaczenie dla rywalizacji sportowej. Zadaniem klauzuli poufności jest ochrona w szczególności następujących obszarów:

- ogólnego interesu klubu - przed ujawnieniem danych, które mogłyby wykorzystać konkurencyjne drużyny,
- zawodników i trenerów klubu - przed plotkami, manipulacją i nieporozumieniami,
- sponsorów i partnerów klubu - przed naruszeniem warunków współpracy i wizerunku,
- atmosfery zespołu - przed konfliktem wynikającym z różnic w wynagrodzeniach lub karach.

Kluby coraz częściej dostrzegają bowiem, że ochrona informacji to nie tylko kwestia prestiżu, lecz realnego bezpieczeństwa organizacyjnego. Ujawnienie danych o strukturze wynagrodzeń lub planach transferowych może prowadzić do nieporozumień między zawodnikami, a nawet konfliktów z innymi klubami czy sponsorami.

Jak długo obowiązuje klauzula poufności?

Obowiązek poufności nie może kończyć się wraz z zakończeniem kontraktu i powinien wykraczać poza okres jego obowiązywania (np. 5 lat po jego zakończeniu).

Co istotne, niektóre informacje poufne stanowią **tajemnicę przedsiębiorstwa** i podlegają „stałej” ochronie na podstawie przepisów prawa. Oznacza to, że **nawet po odejściu z klubu zawodnik nie może:**

- ujawniać treści dokumentów klubowych,
- opowiadać publicznie o taktyce, wynagrodzeniach czy nawet o wewnętrznych konfliktach,
- wykorzystywać wiedzy o klubie w sposób, który mógłby mu zaszkodzić.

Czy w świetle takich rygorów zawodnik może cokolwiek mówić o swojej karierze publicznie?

Oczywiście, tak - ale z umiarem i świadomością granic. Zawodnik naturalnie może:

- udzielać wywiadów na temat swojej kariery, pasji, rozwoju,
- mówić o emocjach związanych z grą, o motywacji czy ogólnej atmosferze w drużynie,
- dzielić się sukcesami w mediach społecznościowych.

Zawodnik nie może jednak:

- publikować szczegółów kontraktu,
- komentować decyzji sztabu, taktyki lub relacji w zespole,
- ujawniać danych finansowych lub personalnych innych zawodników,
- krytykować klubu, sponsorów lub trenerów w sposób naruszający ich dobre imię.

Ważnym obszarem wymagającym szczególnej uwagi i ostrożności są media społecznościowe. Wystarczy jedno zdjęcie (np. tablicy z taktyką czy screen rozmowy z trenerem), by doszło do naruszenia umowy.

Kiedy ujawnienie informacji poufnych można uznać za dozwolone?

Biorąc pod uwagę ochronę interesu prawnego stron, standardem w kontraktach zawodniczych jest dopuszczenie możliwości ujawnienia poufnych informacji w poniższych przypadkach:

- gdy wymagane jest to przez prawo (w tym regulacje koszykarskie) – np. żądanie organów administracyjnych, sądu, urzędu skarbowego czy przekazanie określonych danych do federacji w celu uzyskania licencji,
- gdy klub wyrazi na to uprzednią pisemną (ew. e-mailową) zgodę.

Dobre praktyki dla klubu

Oczywiście wszelkie przypadki zwolnienia zawodnika z obowiązku poufności powinny być precyzyjnie wymienione w treści umowy zawodniczej. Każda inna forma ujawnienia informacji - nawet „nieumyślna” - może zostać przez klub potraktowana jako naruszenie i skutkować karą dyscyplinarną lub finansową, a w skrajnym przypadku nawet jako podstawa do rozwiązania umowy z winy zawodnika.

Ważne jest jednak, by postanowienia umowne o poufności były rozsądne i proporcjonalne. Nie mogą ograniczać prawa zawodnika do obrony prawnej swoich interesów (np. uniemożliwiać mu konsultacji umowy z prawnikiem lub agentem). Poufność nie powinna być też pretekstem do ukrywania nieprawidłowości.

Z perspektywy lokalnych klubów koszykarskich najczęściej popełnianym błędem wydaje się brak konsekwencji w egzekwowaniu tych zasad. Samo zastrzeżenie klauzuli poufności w umowie zawodniczej nie wystarczy. Potrzebne jest też budowanie świadomości wśród zawodników, że poufność to część profesjonalizmu, a nie tylko i wyłącznie narzędzie kontroli. Dobrą praktyką jest omówienie tej kwestii podczas podpisywania umowy i przypominanie o niej przy okazji spotkań drużynowych.

Warto także jasno wskazać w treści umowy, co się dzieje w razie naruszenia tajemnicy. Najczęściej umowa przewiduje **karę umowną** - określoną kwotowo lub procentowo (np. równowartość dwumiesięcznego wynagrodzenia). Taka sankcja ma przede wszystkim charakter prewencyjny i wychowawczy. Jej rolą jest uświadomienie, że ujawnienie poufnych informacji może mieć realne skutki finansowe.

Należy mieć na uwadze, że poufność to nie tylko kwestia postanowień w kontrakcie, ale także kultury organizacyjnej. Klub, który starannie dba o tajemnicę swoich spraw, udowadnia, że działa jak profesjonalna instytucja i to nawet w sytuacji, gdy rywalizuje na niższych poziomach rozgrywkowych. Z kolei dla zawodników to również lekcja i test z odpowiedzialności oraz lojalności względem własnego „pracodawcy”, a nawet wobec poszczególnych członków drużyny.

5.1.14. Obowiązki klubu względem zawodnika – czyli o co klub ma obowiązek zadbać?

Kontrakt zawodniczy nie stanowi spisu zobowiązań tylko jednej ze stron. Prawa jeden ze stron umowy powinny być odzwierciedlone w obowiązkach drugiej strony, gdyż jest to umowa wzajemna. Współczesny klub koszykarski, nawet ten działający lokalnie, nie jest już tylko miejscem treningów i meczów. To także instytucja odpowiedzialna prawnie - za bezpieczeństwo, ubezpieczenie, finanse i transparentną komunikację z zawodnikami oraz ich bezpośrednim otoczeniem (rodzicami czy agentami). Dlatego umowy zawodnicze, także te na poziomie

sportu amatorskiego, coraz częściej i szczegółowiej określają obowiązki klubu wobec zawodnika. Co ciekawe idea takich klauzul leży również w interesie klubu, gdyż służy precyzyjnemu określeniu granic odpowiedzialności, co w konsekwencji ma posłużyć uniknięcie ewentualnych nieporozumień na dalszych etapach współpracy.

Profesjonalizm klubu nie wynika tylko z sukcesów osiągniętych na parkietach koszykarskich. Powinien on być mierzony także dbałością o zdrowie swoich zawodników, należytą organizację czy właściwy obieg i przekaz informacji.

Biorąc pod uwagę wymogi stawiane przez przepisy prawa (w tym regulacje koszykarskie), jak i praktykę funkcjonowania rynku koszykarskiego, **zakres podstawowych obowiązków klubu względem koszykarza kształtuje się w sposób następujący:**

- **warunki do treningu oraz do udziału w rozgrywkach koszykarskich** - obowiązek zapewnienia zawodnikowi właściwych warunków do rozwoju sportowego (tj. do trenowania i gry w rozgrywkach koszykarskich), a także ponoszenia kosztów udziału drużyny klubowej w rozgrywkach (transport, noclegi, wyżywienie, opłaty startowe, opieka trenerska, sprzęt itp.),
- **ubezpieczenie NNW** - wynikający wprost z art. 38 ustawy o sporcie obowiązek zapewnienia zawodnikowi ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków w danym sporcie (czyli w tym przypadku koszykówce, przy czym przepis ustawowy nie dookreśla jednak warunków takiej polisy ubezpieczeniowej, więc chcąc zadbać o ten element, należy doprecyzować go w kontrakcie),
- **opieka medyczna** – przy kontuzjach powstałych w związku z występami w klubie zawodnik powinien mieć zapewnioną przez klub przynajmniej podstawową opiekę medyczną – oczywiście zakres tego zobowiązania powinien być dostosowany i doprecyzowany ` punktu widzenia możliwości organizacyjnych i finansowych klubu (z perspektywy interesu klubu wyłączenia powinny obejmować m.in. schorzenia wrodzone, urazy niezwiązane z występami / treningami w klubie, a także te dolegliwości, których zawodnik nie ujawnił przy zawieraniu kontraktu),
- **przejrzysta komunikacja** - dobrą praktyką powinno być bieżące informowanie o dokonywanych zmianach w regulaminach związkowych czy klubowych, które dotyczą relacji zawodnik – klub (w szczególności tych, które zwiększają zakres obowiązków graczy lub zmieniają zasady wykonywania). Ponadto klub powinien informować chociażby o nowych umowach sponsorskich i zobowiązaniach zawodników w tym zakresie,
- **powołania do kadr** - klub ma obowiązek zwolnić zawodnika w oficjalnych terminach FIBA;

- **zobowiązania finansowe** - klub ma obowiązek terminowo regulować zobowiązania finansowe względem zawodnika (wynagrodzenie, premie, itp.).

5.1.15. Mechanizm wynagrodzeniowy zawodników w lokalnym klubie koszykarskim

Wynagrodzenie zawodnika to temat, który w wielu lokalnych klubach koszykarskich wywołuje ogrom emocji. Z jednej strony trenerzy i działacze chcą docenić wysiłek młodych sportowców, którzy spędzają na parkiecie i salach treningowych długie godziny. Z drugiej - od strony zarządczej - pojawia się obawa czy wprowadzenie mechanizmu wynagrodzeniowego nie zamieni klubu w podmiot zawodowy, z wszystkimi konsekwencjami podatkowymi, ubezpieczeniowymi i prawnymi.

Dla klubów lokalnych pójście taką drogą to konieczność uporządkowania sposobu wypłat. Jeśli zawodnik przestaje być amatorem i zaczyna otrzymywać wynagrodzenie w zamian za udział w meczach, treningach czy działaniach promocyjnych, powstaje stosunek zobowiązaniowy wykraczający dalece poza relację amatorską, w której gracze co najwyżej otrzymują określone zwroty kosztów gry dla klubu. Klub staje się wówczas płatnikiem i musi dokonać stosownych rozliczeń publicznoprawnych, zaś zawodnik nabywa prawa do związanych z nimi świadczeń (np. chorobowych).

Z tego powodu każda umowa zawierająca wynagrodzenie powinna być precyzyjna oraz zrozumiała. Powinna jednoznacznie określać wysokość świadczenia, terminy płatności, formę wypłaty (przelew a nie gotówka), ewentualne potrącenia oraz zasady przyznawania premii (nagród). Zawodnik musi wiedzieć, za co i kiedy dostaje pieniądze, a klub – jakie obowiązki z tego wynikają.

Na czym polega istota wynagrodzenia zawodniczego?

Wynagrodzenie w umowie zawodniczej to świadczenie pieniężne, które klub wypłaca zawodnikowi w zamian za wykonywanie czynności sportowych (czyli grę, treningi, uczestnictwo w obozach), a także działania promocyjne i inne obowiązki klubowe.

To podstawowa różnica w porównaniu z amatorskim statusem zawodniczym, gdyż:

- **amator** - otrzymuje co najwyżej zwrot kosztów (rekompensatę wydatków),
- **zawodnik profesjonalny** - otrzymuje wynagrodzenie, czyli pieniądze za wykonane świadczenia zawodnicze („pracę”).

Jakie są rodzaje wynagrodzenia zawodniczego?

Wynagrodzenie koszykarza może dzielić się na kilka elementów:

Rodzaj świadczenia	Charakter i cel
Wynagrodzenie podstawowe	Ryczałtowa miesięczna kwota wypłacana przez cały okres trwania kontraktu zawodniczego.
Nagrody drużynowe	Nagrody za wyniki – np. zwycięstwa, awans do fazy play-off, zdobycie tytułu.
Nagrody indywidualne	Za osiągnięcia osobiste – np. liczba punktów, udział w meczu, wyróżnienie MVP.
Dodatki rzeczowe	Zakwaterowanie, wyżywienie, sprzęt, transport – pokrywane przez klub.
Świadczenia marketingowe	Wynagrodzenie za udział w kampaniach sponsorów i działaniach promocyjnych (przy czym raczej standardem jest ich zaliczanie w poczet wynagrodzenia podstawowego)

Dobre praktyki dla klubu

Z perspektywy klubu dobrą praktyką jest wskazanie w umowie **kwot brutto i dokładnego terminu wypłaty wynagrodzenia**, np. „do 10. lub 15. dnia każdego miesiąca”.

Zawodowy kontrakt może również przewidywać możliwość „łatwych” **potrąceń z wynagrodzenia** - np. w przypadku:

- **kar dyscyplinarnych** nałożonych przez klub lub związek,
- **strat finansowych** poniesionych przez klub z winy zawodnika (np. naruszenie wizerunku sponsora i związanych z tym nałożonych na klub kar umownych czy odszkodowań),
- **nieusprawiedliwionej absencji.**

Wynagrodzenie sportowca to nie tylko kwestia finansowa, ale także element motywacji oraz dyscypliny. Dobrze skonstruowany system płatności może budować odpowiedzialność i lojalność zawodników. Regularność i przejrzystość w tym zakresie może działać nawet lepiej niż premie czy nagrody. Zawodnicy, którzy wiedzą, że klub traktuje ich poważnie i dotrzymuje terminów, czują się częścią stabilnej organizacji – a to przekłada się na atmosferę i wyniki.

Jednocześnie **klub musi przewidzieć sytuacje, w których kwota wynagrodzenia może zostać obniżona**. To szczególnie ważne przy długotrwałych kontuzjach, nieusprawiedliwionych nieobecnościach czy zawieszeniu rozgrywek z przyczyn niezależnych (np. decyzją związku sportowego lub władz). Umowa zawodnicza może przykładowo przewidywać proporcjonalne obniżenie wynagrodzenia w takich przypadkach – na przykład pełna wypłata przez pierwszy miesiąc niezdolności koszykarza do gry, 75% za drugi, a 50% za każdy kolejny. Takie postanowienia chronią klub przed nadmiernym obciążeniem finansowym w sytuacji braku lub ograniczonego świadczenia ze strony zawodnika.

Wysokość należnych zawodnikowi kwot być również pochodną jego obecności na zajęciach. **Stąd też kluby powinny prowadzić harmonogramy treningów wraz z ewidencją uczestnictwa**. Ma to znaczenie nie tylko w relacji z zawodnikami. Z racji tego, że takie wyliczenia stanowią podstawę do późniejszych wypłat, to stają się istotnym dowodem w razie ewentualnej kontroli. W tym kontekście należy również zastrzec w treści umowy zawodniczej, że **zawodnik ma obowiązek poinformować klub o każdej sytuacji, która wpływa na jego obecność na zajęciach czy zdolność do świadczenia usług sportowych** (np. o chorobie, kontuzji, zawieszeniu czy innym zobowiązaniu).

Uwaga praktyczna: jeśli klub pozostaje w modelu amatorskim i ogranicza się do zwrotu kosztów (zakwaterowanie, wyżywienie, dojazdy), powinien trzymać się precyzyjnych limitów i dokumentowania, by nie wejść nieświadomie w reżim „zawodowy”.

5.1.16. Kiedy klub może zakończyć współpracę z zawodnikiem – i jak zrobić to bezpiecznie?

W sporcie, podobnie jak w życiu, żadne porozumienie nie trwa wiecznie. Nawet najlepiej zapowiadająca się współpraca między klubem a zawodnikiem może napotkać trudności – kontuzje, problemy z dyscypliną, zmiany organizacyjne czy po prostu koniec sezonu. **Dlatego dobrze skonstruowana umowa sportowa musi precyzyjnie określać kiedy, w jakich okolicznościach i w jaki sposób może dojść do jej rozwiązania**. Brak takich postanowień to jedna z najczęstszych przyczyn konfliktów w klubach koszykarskich.

W praktyce rozwiązanie umowy to nie tylko koniec współpracy, ale także moment, w którym wchodzi w grę konkretne konsekwencje finansowe i wizerunkowe. Klub, który nie zadba o przejrzyste procedury, naraża się na zarzut działania niezgodnego z zasadami fair play - nie tylko sportowego, ale i prawnego.

Automatyczne wygaśnięcie umowy

Zasadą jest, że **umowa wygasa z upływem okresu, na jaki została zawarta – czyli po zakończeniu sezonu koszykarskiego**, jeśli nie zostanie przedłużona. To najprostszy i najbezpieczniejszy sposób zakończenia współpracy,

ponieważ żadna ze stron nie musi składać dodatkowych oświadczeń. Warto jednak w umowie dodać postanowienia, że wygaśnięcie nie wyłącza obowiązku poufności czy rozliczenia wszystkich należności (np. zwrotu sprzętu klubowego).

Rozwiązanie z przyczyn nadzwyczajnych

Sport, jak każda dziedzina życia, podlega wpływowi czynników, których nikt nie przewidzi – **pandemii, decyzji władz państwowych, zawieszenia czy przedterminowego zakończenia rozgrywek**. W takiej sytuacji klub powinien móc – zgodnie z zasadą siły wyższej – rozwiązać umowę ze skutkiem natychmiastowym, bez obowiązku wypłaty odszkodowania. Zawodnik otrzymuje wówczas jedynie świadczenie proporcjonalne do miesiąca, w którym rozgrywki zostały zakończone. Takie rozwiązanie, choć niepopularne, chroni klub przed stratami w sytuacjach, na które nie ma wpływu.

To niezwykle istotne, bo lokalne kluby często funkcjonują w warunkach ograniczonego budżetu i brak takiego postanowienia w kontakcie może w praktyce oznaczać konieczność ponoszenia kosztów wobec zawodników, którzy nie mogą już realizować świadczeń sportowych.

Wypowiedzenie z winy zawodnika

Najwięcej emocji budzi sytuacja, w której **klub musi rozwiązać umowę z winy / tudzież szerzej – z przyczyn leżących po stronie zawodnika**. Tu przepisy i praktyka są jednoznaczne – zawodnik nie może traktować kontraktu jak luźnego porozumienia, a obowiązki wynikające z niego mają charakter profesjonalny, nawet w sporcie amatorskim.

Do najczęściej wskazywanych w umowach zawodniczych przypadków, w których klub powinien być uprawniony do jednostronnego rozwiązania kontraktu z przyczyn leżących po stronie zawodnika należą:

- nieusprawiedliwione nieobecności na meczach, treningach lub wydarzeniach klubowych,
- zatajenie kontuzji lub chorób, które uniemożliwiają pełne uczestnictwo w zajęciach,
- naruszenie zasad dyscypliny lub wizerunku klubu, np. obraźliwe wypowiedzi, konflikty z trenerem, zachowania niegodne zawodnika,
- używanie środków dopingujących lub narkotyków,
- udział w sportach ekstremalnych lub innych aktywnościach z wysokim ryzykiem kontuzji,
- utrata licencji zawodnika z winy sportowca (np. brak badań, uchybienia formalne),
- ukaranie przez związek sportowy dyskwalifikacją lub zawieszeniem na więcej niż trzy mecze,

- kara pozbawienia wolności lub tymczasowy areszt.

Warto zauważyć, że dobrze napisany kontrakt nie pozostawia tu miejsca na dowolność – zawsze wymaga pisemnego potwierdzenia przyczyny wypowiedzenia. Klub powinien też działać proporcjonalnie, a rozwiązanie umowy powinno być ostatecznością – poprzedzoną upomnieniem lub ostrzeżeniem, jeśli oczywiście charakter naruszenia na to pozwala.

Wypowiedzenie z winy klubu

Zasada **równości stron** wymaga, by także zawodnik miał prawo do rozwiązania umowy w przypadku poważnych naruszeń umowy ze strony klubu. Zazwyczaj dotyczy to dwóch sytuacji:

- określonego w umowie opóźnienia w wypłacie wynagrodzenia, po bezskutecznym wezwaniu do zapłaty,
- braku obowiązkowego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (art. 38 ustawy o sporcie).

Choć w praktyce lokalnej może rzadko dochodzić do takich sporów, to klub powinien jednak szczególnie pamiętać, że zaniedbanie formalnych obowiązków może skutkować rozwiązaniem umowy z jego winy i koniecznością wypłaty świadczenia kompensacyjnego (np. wynagrodzenia za pełen okres obowiązywania umowy zawodniczej).

Dobre praktyki dla klubu

By proces rozwiązania umowy zawodniczej przebiegał bez konfliktów, lokalne kluby powinny zastosować kilka prostych zasad:

- **jasno określać w umowie przesłanki wypowiedzenia** – nie ogólnikowo, lecz poprzez konkretne przykłady naruszeń,
- **prowadzić dokumentację** – obecności, zgłoszeń chorób, komunikacji z zawodnikiem,
- **informować zawodnika o konsekwencjach naruszeń** – zanim dojdzie do wypowiedzenia,
- **zachować zasadę proporcjonalności** – reagować adekwatnie do przewinienia,
- **unikać emocjonalnych decyzji** – rozwiązanie kontraktu powinno być przemyślane i uzasadnione, nie odwetowe.

Rozwiązanie umowy to moment, w którym sprawdza się dojrzałość organizacyjna klubu. Nie chodzi o to, by karać zawodników, ale by jasno i odpowiedzialnie reagować, gdy współpraca przestaje być możliwa. Dobrze skonstruowane postanowienia kontraktowe chronią obie strony: klub przed roszczeniami i stratami, a zawodnika - przed arbitralnymi decyzjami.

5.1.17. Dyscyplina kontraktowa w lokalnym klubie koszykarskim

W świecie sportu – nawet tym lokalnym, opartym na pasji i społecznej pracy – obowiązuje zasada, że słowo dane w umowie ma znaczenie. **Kary umowne** to nie przejaw nieufności wobec zawodnika, lecz narzędzie, które pomaga utrzymać porządek i odpowiedzialność w codziennym funkcjonowaniu klubu. Dobrze sformułowana klauzula sankcyjna to nie „straszak”, ale gwarancja, że wszyscy uczestnicy współpracy grają według tych samych zasad.

W lokalnych klubach koszykarskich szczególne znaczenie ma edukacyjny charakter takich zapisów. Młody zawodnik, który dopiero uczy się profesjonalizmu, musi zrozumieć, że każde działanie – nieobecność, brak dyscypliny, niestosowanie się do regulaminów czy ujawnianie informacji – niesie konsekwencje. Z kolei klub, działający często w ograniczonych ramach budżetowych, potrzebuje narzędzi, które pozwolą chronić jego reputację, organizację i relacje z partnerami.

Po co klubowi kara umowna?

Z prawnego punktu widzenia kara umowna to ustalone w kontrakcie z góry świadczenie pieniężne, które zawodnik zobowiązuje się zapłacić, jeśli naruszy określone postanowienia umowy. Jej zaletą jest prostota – klub nie musi udowadniać faktycznej wysokości szkody, wystarczy wykazać, że naruszenie miało miejsce.

W praktyce oznacza to, że klub może szybko i skutecznie reagować na sytuacje, w których zawodnik:

- **złożył nieprawdziwe dane lub oświadczenia** (np. zataił kontuzję lub inne zobowiązania),
- **naruszył obowiązek lojalności wobec klubu** (np. grał dla innej drużyny bez zgody klubu),
- **ujawnił informacje poufne,**
- **złamał zasady dotyczące wizerunku lub udziału w akcjach promocyjnych,**
- **nie przestrzegał zasad antydopingowych czy zakazu udziału w zakładach bukmacherskiego,**
- **zachował się w sposób godzący w dobre imię klubu** (np. obraźliwe wpisy w mediach społecznościowych).

Kara umowna może wynosić x% kwoty wynagrodzenia i powinna mieć charakter proporcjonalny, ale też odczuwalny. W istocie chodzi bowiem o to, by sankcja nie była symboliczna, lecz rzeczywiście działała prewencyjnie.

Kara a odszkodowanie – to nie to samo

Częstym błędem w interpretacji umów zawodniczych jest przekonanie, że zapłata kary zamyka sprawę. Tymczasem zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego (art. 484 § 1), zapłata kary umownej nie wyklucza możliwości dochodzenia odszkodowania, jeśli rzeczywista szkoda klubu była większa.

Dlatego kontrakty sportowe – również w lokalnych klubach – zwykle zawierają dodatkowe zastrzeżenie, że **„Klub ma prawo dochodzić od Zawodnika odszkodowania na zasadach ogólnych w zakresie przewyższającym wysokość kary umownej”**. W praktyce oznacza to, że jeśli np. nieodpowiedzialne zachowanie zawodnika (naruszenie wizerunku, ujawnienie poufnych danych, odmowa udziału w wydarzeniu sponsora) spowoduje wymierne straty finansowe, klub może domagać się pełnego pokrycia szkody, nawet ponad wartość samej kary.

Należy jednak pamiętać, że **brak powyższego zastrzeżenia przy karze umownej nie pozwala dochodzić odszkodowania ponad wysokość kary umownej**.

5.1.18. Rozstrzyganie sporów kontraktowych

Każda współpraca, nawet najlepiej uregulowana, może doprowadzić do sporu. W kontraktach zawodniczych standardem jest postanowienie, że strony będą dążyły do polubownego rozwiązania sporów, zanim skierują sprawę do arbitrażu (np. do Sportowego Trybunału Arbitrażowego przy PZKosz czy zagranicznego Basketball Arbitral Tribunal). Postępowanie arbitrażowe jest szybsze, mniej formalne i bardziej dostosowane do specyfiki środowiska sportowego niż proces sądowy.

5.1.19. Postanowienia końcowe kontraktu – małe rzeczy, które robią różnicę

Ostatnie postanowienia kontraktu zawodniczego niestety często traktowane po macoszemu, a mają one ogromne znaczenie w razie sporu. To tam ustala się m.in., że:

- wszelkie zmiany umowy zawodniczej wymagają formy pisemnej,
- umowa obejmuje całość uzgodnień stron, a wcześniejsze ustalenia (nawet ustne) przestają obowiązywać,
- kopie elektroniczne (PDF, e-mail) mają taką samą moc jak oryginał,
- doręczenia elektroniczne oświadczeń (np. na adres e-mail) są prawnie skuteczne.

Dla klubów lokalnych to szczególnie ważne. Uporządkowana dokumentacja i jasna ścieżka komunikacji mogą przesądzić o wyniku ewentualnego sporu. W praktyce wystarczy, że klub posiada potwierdzenie wysłania wiadomości e-mail o karze lub wypowiedzeniu, by udowodnić, że zawodnik został skutecznie poinformowany.

5.1.20. Podsumowanie

W małych organizacjach sportowych, gdzie relacje opierają się głównie na zaufaniu, warto podkreślać, że **profesjonalne dokumenty** nie są wyrazem braku wiary w drugą stronę. Powinny być przede wszystkim **narzędziem porządku i uczciwości**. To właśnie dzięki nim lokalne kluby mogą funkcjonować jak profesjonalne kluby sportowe – odpowiedzialne, przejrzyste i bezpieczne dla młodych zawodników, którym pomagają stawiać pierwsze kroki w świecie profesjonalnego sportu. Dowodzą, że klub działa transparentnie, odpowiedzialnie i zgodnie ze standardami obowiązującymi w większych organizacjach.

Dla lokalnych klubów koszykarskich uporządkowanie kwestii umów zawodniczych powinno być szczególnie ważne, choćby z racji mniejszego zabezpieczenia finansowego. Jedna nieprecyzyjna deklaracja, jeden brak dokumentu czy zbyt szybki podpis może stać się źródłem problemów, których można było uniknąć dzięki prostym, ale przemyślanym oświadczeniom. **Profesjonalizm w sporcie zaczyna się bowiem nie od wielkich budżetów, ale od świadomego i uczciwego działania, również w dokumentach.**

Prawidłowo zrozumiane klauzule i przepisy nie ograniczają, a wręcz przeciwnie, mogą dać przewagę organizacyjną i pomóc zbudować stabilną przyszłość klubu koszykarskiego na każdym poziomie. Dobrze napisany kontrakt w lokalnym klubie to nie biurokracja, lecz swoista mapa współpracy. Uczy obie strony umowy zawodniczej odpowiedzialności, chroni zdrowie i budżet, porządkuje komunikację i marketing, a przede wszystkim wzmacnia zaufanie w relacjach z zawodnikami, ich rodzicami i agentami. Należy po raz kolejny podkreślić, że profesjonalizm zaczyna się od jasnych zasad. Jeśli zostaną spisane mądrze i precyzyjnie, to klub zyska spokój organizacyjny, lepszy wizerunek i przestrzeń na to, co najważniejsze, czyli koncentracja na rozwoju sportowym.

6. PIŁKA NOŻNA

6.1.1. Wstęp

Celem niniejszego rozdziału jest omówienie kluczowych zagadnień prawnych związanych z zagadnieniami funkcjonowania piłkarzy powiązanych z lokalnymi klubami na rynku piłkarskim, w tym omówienie statusu zawodników, zasad rejestracji i uprawniania piłkarzy, podstawowych informacji dotyczących zmian przynależności klubowej oraz kontraktów piłkarskich, relacji z agentami piłkarskimi czy wreszcie odpowiedzialności dyscyplinarnej sportowców.

6.1.2. Piramidalna struktura regulacyjna w piłce nożnej

Piłka nożna, będąca najpopularniejszą dyscypliną sportową na świecie, posiada nie tylko wymiar sportowy, ale także złożoną strukturę organizacyjną i regulacyjną. System, w którym funkcjonują kluby piłkarskie – od największych drużyn zawodowych po lokalne, często prowadzone społecznie zespoły młodzieżowe – ma charakter piramidalny i ściśle hierarchiczny, opierając się na współzależności instytucji działających na różnych poziomach.

U jego szczytu znajduje się międzynarodowa instytucja regulująca i nadzorująca światowy futbol, tj. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) – międzynarodowa federacja piłkarska, która jest najwyższym organem zarządzającym światowym futbolem. FIFA ustala podstawowe zasady funkcjonowania rynku piłkarskiego, w tym ogólne standardy regulacji dyscyplinarnych, przepisy dotyczące transferów, ochrony zawodników nieletnich, zasad rejestracji i uprawniania piłkarzy czy też nadzoru nad kształtem regulacji piłkarskich przyjmowanych przez krajowe federacje. Jej decyzje i regulacje mają charakter nadrzędny wobec przepisów związków kontynentalnych i krajowych.

Najistotniejszą regulacją dot. kwestii rejestracji zawodników, ich zmian przynależności klubowej etc. jest Regulamin FIFA w sprawie statusu i transferów piłkarzy (ang. FIFA Regulations on Status and Transfer of Players, "RSTP"), podsumowujący wszelkie kluczowe informacje w tym zakresie. Warto

jednocześnie zaznaczyć że niezwykle istotne znaczenie ma interpretacja postanowień RSTP przez organy dyscyplinarne i jurysdykcyjne FIFA, w tym w szczególności FIFA Football Tribunal, które to kształtują zasady zastosowania wielu ogólnych postanowień RSTP w praktyce.

Drugim poziomem tej piramidy są związki kontynentalne, tzw. konfederacje piłkarskie - w przypadku Europy jest to Union of European Football Associations (UEFA). UEFA pełni funkcję pośrednią między FIFA a krajowymi federacjami, implementując część globalnych przepisów na poziomie europejskim oraz wprowadzając własne regulacje dotyczące organizacji rozgrywek (takich jak Liga Mistrzów czy Liga Europy), procedury licencyjnej klubów, zasad tzw. „finansowego fair play” oraz ochrony integralności rozgrywek. W praktyce UEFA odpowiada za koordynację współpracy między federacjami krajowymi i nadzorowanie ich zgodności z przepisami międzynarodowymi. Konfederacje nie mają jednakże kompetencji w zakresie ustalania zasad dotyczących rejestracji zawodników czy transferów piłkarskich.

Na trzecim poziomie znajdują się krajowe federacje piłkarskie. W Polsce jest to Polski Związek Piłki Nożnej (PZPN). To właśnie PZPN jest centralnym organem regulacyjnym krajowego futbolu. Jego statut i regulaminy stanowią fundament dla wszystkich działań w obszarze piłki nożnej w Polsce. PZPN odpowiada za organizację rozgrywek centralnych, prowadzenie systemu rejestracji i uprawniania zawodników, licencjonowanie klubów, wydawanie licencji trenerskich i sędziowskich czy stosowanie przepisów dyscyplinarnych. To PZPN jako Polski związek sportowy w rozumieniu Ustawy o sporcie z dn. 25 czerwca 2010 r. uprawniony jest do przyjmowania przepisów regulujących zasady organizacji i funkcjonowania rynku piłkarskiego w Polsce, w tym zasad rejestracji i kontraktowania piłkarzy czy też zmian ich przynależności klubowej. Co istotne, regulacje PZPN muszą być co do zasady zgodne z globalnie obowiązującymi regulacjami FIFA, w tym RSTP.

U podstawy piramidalnej struktury regulacyjnej w piłce nożnej znajdują się wojewódzkie związki piłkarskie (WZPN), które stanowią bezpośrednie zaplecze funkcjonowania klubów lokalnych. Ich rola jest niezwykle istotna: organizują rozgrywki regionalne, szkolenia dla trenerów i sędziów, prowadzą ewidencję zawodników na poziomie województw oraz zajmują się sprawami dyscyplinarnymi dotyczącymi rozgrywek amatorskich i młodzieżowych. WZPN-y są także pierwszym punktem kontaktu dla organizacji obywatelskich prowadzących kluby — wspierają je w procesach rejestracji, licencjonowania i interpretacji przepisów.

Taki piramidalny model zarządzania futbolem zapewnia spójność przepisów, jednolite standardy działania oraz skuteczny nadzór nad prawidłowym przebiegiem rozgrywek i procesów transferowych. Jednocześnie gwarantuje, że nawet najmniejszy klub, działający na poziomie lokalnym, funkcjonuje w ramach globalnego systemu piłkarskiego i podlega wspólnym zasadom gry.

6.1.3. Status piłkarza oraz zasady jego rejestracji i uprawnień

Dla prawidłowego funkcjonowania każdego klubu piłkarskiego kluczowym elementem jest dokonywanie rejestracji piłkarzy, ich uprawnianie do rozgrywek oraz prowadzenie polityki transferowej. Od spełnienia szeregu formalności, które klub musi wypełnić, uwarunkowane jest skuteczne pozyskanie praw do rejestracji zawodnika, podpisanie z nim kontraktu profesjonalnego lub deklaracji gry amatora, jak również uprawnienie do rozgrywek, a w konsekwencji bezpieczeństwo prawne klubu oraz ochrona interesów zawodników, w szczególności dzieci i młodzieży. Brak zarejestrowania i uprawnienia piłkarza do rozgrywek może mieć bowiem niezwykle poważne skutki, w tym weryfikacja wyniku zawodów piłkarskich jako walkower dla drużyny przeciwnej. W polskim systemie sportowym rejestracja piłkarzy jest ściśle uregulowana przez Polski Związek Piłki Nożnej (PZPN) oraz wojewódzkie związki piłkarskie (WZPN), działające w ramach systemu rejestracji zawodników stworzonego przez FIFA. Poniżej przedstawimy podstawowe zasady dotyczące rejestracji zawodników, ich uprawniania do gry, zmiany przynależności klubowej oraz obowiązki organizacji obywatelskich prowadzących kluby piłkarskie w tym zakresie.

STATUS ZAWODNIKA I POJĘCIE PRZYNALEŻNOŚCI KLUBOWEJ

Pojęcie przynależności klubowej zawodnika najczęściej utożsamiane są z jego potwierdzeniem (zarejestrowaniem) w klubie piłkarskim przez właściwy związek piłki nożnej w wyniku zawarcia pomiędzy klubem a piłkarzem deklaracji gry amatora albo kontraktu profesjonalnego. Podstawą relacji przynależności klubowej może być kontrakt profesjonalny lub deklaracja gry amatora.

Należy przy tym podkreślić, że stosunek powstały w wyniku zawarcia deklaracji albo kontraktu wychodzi daleko poza samą czynność techniczną, jaką jest zarejestrowanie zawodnika. Obejmuje on bowiem wszelkie relacje łączące klub i zawodnika, wynikające zarówno z faktu rejestracji i uprawnienia zawodnika do rozgrywek w barwach klubu, jak również z treści kontraktu oraz tzw. praw ekonomicznych do zawodnika, które klub nabywa poprzez pozyskanie praw rejestracyjnych (tzw. praw federacyjnych) do piłkarza.

Deklarację podpisuje z klubem zawodnik o statusie amatora. Definicję amatora wprowadza Uchwała nr VIII/124 Zarządu PZPN z dnia 14 lipca 2015 r. – jest nim piłkarz, który z tytułu uprawiania sportu piłki nożnej nie otrzymuje wynagrodzenia, względnie innego świadczenia pieniężnego lub rzeczowego, innego niż zwrot rzeczywistych wydatków poniesionych w trakcie jego udziału w oficjalnych rozgrywkach w barwach klubu. Zawodnik o statusie profesjonalisty może odzyskać status amatora nie wcześniej niż po upływie 30 dni od dnia, w którym wystąpił w ostatnim meczu w oficjalnych rozgrywkach swojego dotychczasowego klubu jako zawodnik profesjonalny.

Deklaracja wiąże zawodnika z klubem na okres jej obowiązywania, co do zasady – do końca danego sezonu piłkarskiego, po czym zawodnik odzyskuje status zawodnika wolnego (tj. niezwiązanego stosunkiem przynależności klubowej z żadnym klubem) i jest uprawniony zmienić swoją przynależność na wybrany przez siebie klub. Posiadanie deklaracji jest obowiązkowe w przypadku amatorów występujących w rozgrywkach Ekstraklasy, I, II lub III ligi oraz Ekstraligi oraz I ligi kobiet, natomiast w odniesieniu do lig niższych taki obowiązek mogą wprowadzić prowadzące takie rozgrywki właściwe wojewódzkie związki piłkarskie (przy czym jeśli zawodnik rozegra w takich rozgrywkach choć jedno spotkanie bez podpisania deklaracji, przyjmuje się, że taką deklarację zawodnik podpisał). Rozwiązanie deklaracji amatora w trakcie sezonu rozgrywkowego możliwe jest wyłącznie na podstawie zgodnego, pisemnego oświadczenia stron.

Definicja zawodnika profesjonalnego znajduje się zarówno w przepisach FIFA, jak i amatora. FIFA wskazuje, że profesjonalistą jest piłkarz, który posiada pisemny kontrakt z klubem i otrzymuje od klubu za jego aktywność piłkarską więcej niż ponoszone przez niego wydatki (art. 2.2 FIFA RSTP). PZPN natomiast definiuje takiego zawodnika jako posiadającego z klubem umowę zawartą wg wzoru PZPN (kontrakt) lub otrzymującego z tytułu uprawiania piłki nożnej lub działalności z tym związanej wynagrodzenie, względnie inne świadczenie pieniężne lub rzeczowe, wyższe od zwrotu kosztów efektywnie poniesionych w związku z grą w piłkę.

Zgodnie z przepisami PZPN, zawodnikiem może być każda osoba fizyczna, która:

- posiada obywatelstwo polskie lub - w przypadku cudzoziemców - pozwolenie na pracę lub stosowną zgodę wynikającą z prawa powszechnego lub decyzji administracji publicznej na pobyt w Polsce
- złożyła w klubie **deklarację gry amatora** albo posiada **status zawodnika profesjonalnego**
- uzyskała zgodę rodziców lub opiekunów prawnych (jeśli jest niepełnoletnia),
- została zarejestrowana w systemie informatycznym PZPN (Extranet)

REJESTRACJA ZAWODNIKA

Każdy zawodnik, który ma występować w barwach klubu piłkarskiego w rozgrywkach organizowanych przez PZPN lub wojewódzkie związki piłkarskie, musi zostać zarejestrowany do klubu w systemie Extranet i uprawniony do konkretnych rozgrywek. **Rejestracja jest potwierdzeniem przynależności do konkretnego klubu oraz warunkiem uzyskania uprawnieniem do gry w meczach ligowych, pucharowych czy towarzyskich.**

Rejestracja i uprawnienie piłkarza ma znaczenie nie tylko formalne, ale również ochronne – zapobiega nadużyciom, takim jak występowanie zawodników bez uprawnień, nielegalne transfery czy gra nieletnich bez zgody ich opiekunów. Umożliwia też prowadzenie centralnej bazy danych, dzięki której PZPN może monitorować przebieg kariery zawodnika, jego historię przynależności klubowej i status licencyjny.

Najistotniejszymi regulacjami dotyczącymi rejestracji zawodników do klubów piłkarskich są FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players (RSTP), wyznaczający zasady międzynarodowych zmian przynależności klubowej i rejestracji zawodników do klubów piłkarskich, a także wprowadzający podstawowe zasady, które krajowe związki piłkarskie zobowiązane są implementować na poziomie krajowym. Tematyka rejestracji zawodników do polskich klubów piłkarskich oraz zmiany przynależności klubowej uregulowana została w Uchwale nr VIII/124 Zarządu PZPN z dnia 15 lipca 2015 r., ze zm. oraz przez regulaminy rozgrywek właściwych wojewódzkich związków piłkarskich.

Wszystkie procesy związane z rejestracją i ewidencją zawodników prowadzone są obecnie w ramach systemu **Extranet PZPN**, który jest zintegrowaną bazą danych zarządzaną przez związek centralny i wojewódzkie związki piłkarskie. System umożliwia klubom m.in. rejestrację nowych zawodników, aktualizację danych osobowych i medycznych, składanie wniosków o uprawnienie do gry, zgłaszanie zawodników do rozgrywek czy też obsługę transferów krajowych między klubami,

Każdy klub musi posiadać dostęp do systemu Extranet, nadawany przez właściwy wojewódzki związek piłkarski, oraz wyznaczonego administratora danych, odpowiedzialnego za poprawność wprowadzanych informacji i bezpieczeństwo danych osobowych zawodników.

Aby skutecznie zarejestrować zawodnika, klub musi przedłożyć w systemie Extranet oraz w wersji papierowej (jeśli wymaga tego WZPN) szereg dokumentów, w podstawę przynależności klubowej piłkarza do klubu (kontrakt profesjonalny lub deklarację gry amatora), wniosek o rejestrację zawodnika przygotowany na specjalnym formularzu PZPN, oświadczenie rodziców/opiekunów o zgodzie na grę (dla zawodników niepełnoletnich), dokument tożsamości zawodnika czy też ważne zaświadczenie lekarskie o zdolności do uprawiania sportu. Dopiero po zweryfikowaniu dokumentacji przez właściwy związek zawodnik może otrzymać uprawnienie do gry, które jest podstawą do występowania w oficjalnych rozgrywkach.

Dokumenty niezbędne do rejestracji zawodnika do klubu piłkarskiego w Polsce:

- wyrejestrowanie z klubu odstępującego
 - informacja o karach dyscyplinarnych;
 - umowa transferowa, decyzja właściwego organu związkowego o rozwiązaniu stosunku przynależności klubowej bądź oświadczenie klubu o wygaśnięciu kontraktu bądź deklaracji gry amatora;
 - pisemną zgodę zawodnika lub rodziców bądź opiekunów prawnych (w przypadku zawodnika U18)
 - kontrakt (w przypadku zawodnika profesjonalnego) lub deklaracja gry amatora
- dowód uregulowania opłat regulaminowych, określonych przepisami związkowymi

Zawodnik podlegający rejestracji przez klub nie może być zgłoszony i potwierdzony (zarejestrowany) do innego klubu oraz musi być zarejestrowany w systemie Extranet (mieć utworzone konto zawodnika). W przypadku gdy zawodnik takiego konta nie posiada, musi je samodzielnie założyć przy użyciu specjalnej aplikacji mZawodnik.

UPRAWNIENIE DO GRY ZAWODNIKA

Odrębnym od kwestii rejestracji zawodnika zagadnieniem jest jego uprawnienie do gry. Przepisy związkowe wskazują, że w zawodach piłki nożnej w ramach systemu rozgrywek PZPN mogą występować wyłącznie zawodnicy potwierdzeni (zarejestrowani) do klubu oraz uprawnieni do gry. W konsekwencji, po zarejestrowaniu zawodnika **klub składa do właściwego związku wniosek o uprawnienie do gry w określonych rozgrywkach, w których klub uczestniczy**. Klub ponosi pełną odpowiedzialność za prawdziwość danych zawartych w wystąpieniu o uprawnienie, a także za możliwość uprawnienia zawodnika do konkretnych rozgrywek. W trakcie obowiązującego uprawnienia zawodnika do gry, organ prowadzący rozgrywki może podjąć decyzję o zawieszeniu bądź cofnięciu uprawnienia w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości w dokumentach, na podstawie których dokonano uprawnienia do gry.

Wniosek o uprawnienie zawodnika do rozgrywek rozpatrywany jest przez organ prowadzący rozgrywki, który po weryfikacji dokumentów nadaje zawodnikowi status „uprawniony”. Zawodnik uzyskuje prawo do gry **z chwilą potwierdzenia**

uprawnienia w systemie Extranet. Bez tego potwierdzenia udział zawodnika w meczu jest traktowany jako występ nieuprawniony, co może skutkować walkowerem i sankcjami dyscyplinarnymi wobec klubu.

Dokumenty niezbędne do uprawnienia zawodnika do klubu piłkarskiego w Polsce:

- wyrejestrowanie z klubu odstępującego
- informacja o karach dyscyplinarnych;
- umowa transferowa, decyzja właściwego organu związkowego o rozwiązaniu stosunku przynależności klubowej bądź oświadczenie klubu o wygaśnięciu kontraktu bądź deklaracji gry amatora;
- pisemną zgodę zawodnika lub rodziców bądź opiekunów prawnych (w przypadku zawodnika U18)
- kontrakt (w przypadku zawodnika profesjonalnego) lub deklaracja gry amatora
- dowód uregulowania opłat regulaminowych, określonych przepisami związkowymi

6.1.4. PIŁKARSKI KONTRAKT PROFESJONALNY

Kontrakt piłkarski stanowi podstawę przynależności klubowej zawodnika do klubu piłkarskiego. Kontrakt piłkarski to nie tylko formalność, ale kluczowy dokument regulujący prawa i obowiązki obu stron – zawodnika i klubu. Dla organizacji obywatelskich jest on gwarancją przejrzystości, bezpieczeństwa i profesjonalizmu w działalności sportowej, zabezpieczając interesy klubu. Przestrzeganie zasad FIFA i PZPN w zakresie zawierania i realizacji kontraktów zapewnia klubowi wiarygodność, a zawodnikowi – ochronę prawną i stabilność rozwoju kariery. W świecie, w którym sport coraz częściej łączy pasję z profesjonalizmem, prawidłowo skonstruowany kontrakt stanowi fundament nowoczesnego i odpowiedzialnego zarządzania klubem piłkarskim.

KONTRAKT PIŁKARSKI W REGULACJACH FIFA I UEFA

Przepisy FIFA, w tym w szczególności Regulamin FIFA w sprawie statusu i transferów piłkarzy (ang. *FIFA Regulations on Status and Transfer of Players*, RSTP), nie wskazują wprost formy prawnej kontraktu piłkarskiego bądź jego szczegółowych postanowień. Oficjalny komentarz FIFA do RSTP ogranicza się do

wskazania, że musi on zostać zawarty w formie pisemnej i podpisany przez obie jego strony, określać podstawowe zobowiązania stron, wynagrodzenie zawodnika oraz okres jego obowiązywania.

Niemniej jednak, art. 18 RSTP zawiera postanowienia wpływające na zasady kontraktowania piłkarzy. Po pierwsze, wskazuje on możliwy okres obowiązywania kontraktu. Kontrakt nie może zostać zawarty na okres krótszy niż do zakończenia sezonu piłkarskiego, ani na okres dłuższy niż pięć lat, przy czym od takiego maksymalnego okresu obowiązywania kontraktu są dwa odstępstwa – kontrakt zawodnika niepełnoletniego nie może być dłuższy niż trzy lata, a okres pięcioletni może zostać wydłużony o ile jest to dopuszczalne na podstawie krajowego prawa powszechnego.

Ponadto, RSTP wskazuje, że obowiązywania kontraktu nie może być uzależnione od przejścia przez zawodnika badań medycznych lub uzyskania pozwolenia na pracę, a w przypadku gdy klub trzeci jest zainteresowany rozpoczęciem negocjacji z zawodnikiem związanym kontraktem z innym klubem w celu podpisania kontraktu po wygaśnięciu jego obecnego stosunku przynależności klubowej, klub taki powinien poinformować obecny klub rejestracji o rozpoczęciu negocjacji z zawodnikiem, przy czym negocjacje takie nie mogą rozpocząć się wcześniej niż 6 miesięcy przed zakończeniem okresu obowiązywania obecnego kontraktu.

Najistotniejszą regulacją FIFA dotyczącą relacji kontraktowych są jednak postanowienia RSTP dotyczące zasad rozwiązywania kontraktów piłkarskich, o których szerzej mowa w dalszej części niniejszego poradnika.

UEFA jako konferencja piłkarska nie przyjmuje regulacji związanych z piłkarskim rynkiem kontraktowo-transferowym, pozostawiając tę kompetencję FIFA oraz krajowym związkom piłkarskim. Jest natomiast podmiotem bezpośrednio zaangażowanym w sektorowy dialog społeczny w sektorze zawodowej piłki nożnej, prowadzony przez Komisję Europejską z udziałem kluczowym interesariuszy europejskiego rynku piłkarskiego: EFC (European Football Clubs – przedstawiciela środowiska klubów), FIFPro Division Europe (reprezentującego piłkarzy) oraz European Leagues (środowisko lig zawodowych). W ramach takiego dialogu strony wypracowały treść Porozumienia dotyczącego minimalnych wymagań dla standardowych kontraktów zawodników w sektorze zawodowej piłki nożnej na terenie Unii Europejskiej oraz pozostałym terytorium UEFA z dnia 19 kwietnia 2012 r. Porozumienie to – zgodnie z ustaleniami stron piłkarskiego dialogu społecznego oraz Komisji Europejskiej – musiało zostać zaimplementowane we wszystkich federacjach piłkarskich należących do UEFA do 2020 roku, co w sposób znaczący ukształtowało obecnie obowiązujące regulacje PZPN dotyczące kontraktów piłkarskich, w tym w szczególności Uchwałę nr VI/90 Zarządu PZPN z dnia 16 czerwca 2023 r.

FORMA PRAWNA KONTRAKTU PIŁKARSKIEGO W POLSCE

Jak już wskazano, przepisy FIFA nie określają formy prawnej kontraktu piłkarskiego. Zagadnienie to nie zostało także w sposób bezpośredni uregulowane w polskim prawie powszechnie obowiązującym. Jedynie porozumienie dotyczące minimalnych wymagań dla kontraktów piłkarskich z dnia 19 kwietnia 2012 roku, o którym mowa powyżej, wskazuje, że kontrakt jest umową zatrudnienia piłkarza w klubie, co mogłoby pociągnąć za sobą konkluzję, że kontrakt powinien być umową o pracę. Niemniej jednak, mając na względzie bardzo dużą specyfikę zasad współpracy piłkarza z klubem, a także szereg wymaganych na poziomie globalnym postanowień (takich jak właściwość piłkarskich sądów arbitrażowych, zasada stabilności kontraktów bardzo ograniczając możliwość ich rozwiązania etc.), taka forma relacji stron jest w Polsce pod kątem prawnym niemal niemożliwa. Stąd też najczęściej kontrakty piłkarskie w Polsce zawierane są w formie umowy cywilnoprawnej, często wykonywanej przez zawodnika w ramach prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, o czym decydują strony.

ZAWARCIE KONTRAKTU PIŁKARSKIEGO W POLSCE

W określonym czasie zawodnik może być związany z klubem piłkarskim tylko jednym obowiązującym kontraktem. Stąd też piłkarz może podpisać kontrakt wyłącznie w następujących sytuacjach:

- a) gdy nie jest związany kontraktem z innym klubem;
- b) gdy dotychczasowy kontrakt zawiera klauzulę odstępnego, na podstawie której, w przypadku zapłaty oznaczonej kwoty odstępnego, kontrakt ulega automatycznemu rozwiązaniu, zaś Klub odstępujący został powiadomiony pisemnie o skorzystaniu z tej klauzuli i kwota odstępnego została zapłacona;
- c) gdy okres obowiązywania dotychczasowego kontraktu zawodnika upłynie w ciągu 6 miesięcy, przy czym wejście w życie nowego kontraktu może nastąpić dopiero po wygaśnięciu dotychczasowego kontraktu;
- d) gdy klub odstępujący zawrze z klubem pozyskującym umowę transferu czasowego – na czas obowiązywania transferu czasowego.

Przed podpisaniem kontraktu klub zobowiązany jest do udostępnienia zawodnikowi przepisów właściwych regulacji PZPN, regulacji wewnątrzklubowych oraz przeprowadzić badania lekarskie, od których ważność kontraktu nie może być uzależniona. Natomiast zawodnik zobowiązany jest do poinformowania klubu o wszelkich umowach, których jest stroną lub które go dotyczą, a które są związane z wykonywaniem przez niego obowiązków zawodnika. Brak uprzedniej informacji zwalnia klub z obowiązku respektowania zobowiązań zawodnika wynikających z wyżej wymienionych umów.

TREŚĆ KONTRAKTU PIŁKARSKIEGO W POLSCE

Wymogi odnośnie treści kontraktu piłkarskiego wskazuje Uchwała nr VI/90, precyzyjnie punktując niezbędne element takiego dokumentu. Wszelkie postanowienia kontraktu sprzeczne z treścią Uchwały VI/90 lub z celami I zasadami uprawiania piłki nożnej są nieważne. Jeżeli nieważnością dotknięta jest tylko część kontraktu, kontrakt pozostaje w mocy co do pozostałej części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością Kontrakt nie zostałby zawarty. Ponadto, postanowienia kontraktu oraz regulaminu wewnątrzklubowego nie mogą być mniej korzystne niż przepisy Uchwały nr VI/90.

Kontrakt powinien określać wszelkie prawa i obowiązki ustalone pomiędzy stronami związane z profesjonalnym uprawianiem piłki nożnej przez zawodnika, w tym:

- a) wynagrodzenie indywidualne zawodnika, należne z tytułu profesjonalnego uprawiania piłki nożnej na rzecz klubu;
- b) wynagrodzenie dodatkowe zawodnika, w tym wynagrodzenie uzależnione od wyniku sportowego osiągniętego przez klub;
- c) inne świadczenia klubu na rzecz zawodnika o charakterze niepieniężnym;
- d) świadczenia zawodnika na rzecz klubu.

Artykuł 7 Uchwały nr VI/90 zawiera katalog postanowień każdego kontraktu piłkarskiego. Dzielią się one na najważniejsze, które kontrakt musi posiadać pod rygorem nieważności (data rozpoczęcia i zakończenia kontraktu, wynagrodzenie indywidualne zawodnika z terminami, walutą i częstotliwościami płatności), postanowienia obligatoryjne (jednakże bez rygору nieważności), a także zobowiązania klubu i zawodnika, które w kontrakcie powinny być wskazane.

OKRES OBOWIĄZYWANIA KONTRAKTU

Kontrakt pod rygorem nieważności musi zawierać datę rozpoczęcia (dzień/miesiąc/rok), jak również datę zakończenia (dzień/miesiąc/rok) kontraktu, przy czym kontrakt nie może zostać zawarty na okres krótszy niż do dnia zakończenia sezonu rozgrywkowego i nie dłuższy niż 5 lat, przy czym strony mogą uzgodnić, że kontrakt obowiązuje do dnia następującego po dniu ostatniego meczu sezonu rozgrywkowego lub zakończenia miesiąca, w którym odbył się ostatni mecz sezonu rozgrywkowego.

Okres obowiązywania kontraktu może zostać przedłużony na podstawie porozumienia stron, jak również poprzez spełnienie się warunku zastrzeżonego w treści kontraktu poprzez realizację opcji jednostronnego przedłużenia kontraktu przez klub. Aby skutecznie zastrzec możliwość przedłużenia kontraktu zgodnie z ostatnią z tych możliwości, okres przedłużenia nie może być dłuższy niż okres

pierwotny obowiązywania kontraktu (chyba że zawodnik wystąpił do klubu z wnioskiem o dłuższy okres przedłużenia kontraktu od okresu pierwotnego), termin wykonania opcji to trzy miesiące (przy kontraktach na okres 12 miesięcy lub dłużej) lub jeden miesiąc (przy kontraktach krótszych). Wynagrodzenie w dodatkowym okresie obowiązywania kontraktu musi wynieść co najmniej 120% wynagrodzenia za ostatni rok pierwotnego okresu obowiązywania kontraktu, a inne świadczenia pieniężne i niepieniężne (z zastrzeżeniem wynagrodzenia za podpis) muszą zostać zastrzeżone na nie gorszych warunkach. Ponadto, w przypadku tego typu klauzul zawodnik najczęściej zrzeka się swojego uprawnienia do podpisania kontraktu z nowym klubem na sześć miesięcy przed upływem okresu obowiązywania dotychczasowego kontraktu (przy czym oczywiście w przypadku niewykonania opcji w terminie zawodnika nabywa takie prawo).

KONTRAKT ZAWODNIKA NIEPEŁNOLETNIEGO W POLSCE

Kontrakt zawodnika niepełnoletniego musi spełniać wszelkie wymogi kontraktu piłkarskiego wynikające z obowiązujących przepisów PZPN. Jednocześnie, ma on swoją specyfikę, która musi zostać uwzględniona przy jego przygotowywaniu.

Po pierwsze, kontrakt może zostać zawarty przez zawodnika **najwcześniej po ukończeniu 15 roku życia, za zgodą przedstawicieli ustawowych lub innych opiekunów prawnych zawodnika**. Podpisy przedstawicieli ustawowych lub opiekunów prawnych zawodnika powinny znajdować się na kontrakcie, obok podpisu zawodnika. Jego maksymalny okres obowiązywania to **trzy lata**, a wszelkie postanowienia dotyczące dłuższego okresu obowiązywania uznawane są za nieważne. Pierwsza oferta podpisania kontraktu U18 może zostać złożona zawodnikowi najwcześniej na **60 dni przed ukończeniem przez niego 15 roku życia**, i powinna zawierać imię, nazwisko zawodnika, określenie okresu obowiązywania kontraktu, propozycję zasadniczego, miesięcznego wynagrodzenia zawodnika przez cały okres obowiązywania kontraktu, jak również podpis upoważnionych przedstawicieli klubu. Zawodnik jest zobowiązany pisemnie, pod rygorem nieważności, ustosunkować się do złożonej oferty w terminie 14 dni od jej otrzymania lub uznania przesyłki za doręczoną.

Po drugie, stronom kontraktu U18 **nie przysługuje prawo do jego jednostronnego wypowiedzenia lub odstąpienia od kontraktu** – może on zostać rozwiązany wyłącznie przez Piłkarski Sąd Polubowny PZPN lub na podstawie porozumienia stron.

Po trzecie, **kontrakt U18 musi co najmniej:**

a) formułować prawa i obowiązki stron, ze szczególnym uwzględnieniem wieku Zawodnika i terminu obowiązywania Kontraktu U18;

- b) określać wynagrodzenie Zawodnika przez cały okres obowiązywania Kontraktu U18, w wysokości nie mniejszej niż 500 zł miesięcznie brutto;
- c) formułować obowiązek Klubu w zakresie zapewnienia Zawodnikowi realizacji ustawowego obowiązku nauki w okresie obowiązywania takiego kontraktu;
- d) zawierać podpisy Zawodnika, jego przedstawicieli ustawowych oraz upoważnionych przedstawicieli Klubu.

ROZWIĄZANIE KONTRAKTU PIŁKARSKIEGO W PRZEPISACH FIFA

Zagadnienie jednostronnego rozwiązania kontraktu przed upływem jego okresu obowiązywania i konsekwencje takiego działania uznać obecnie należy za przedmiot największego sporu pomiędzy interesariuszami światowego futbolu (w tym w szczególności FIFPro jako stowarzyszenia piłkarzy oraz EFC jako przedstawicieli klubów piłkarskich). Rozwiązanie kontraktu przez zawodnika lub klub zastrzeżone zostało w regulacjach FIFA jako wyjątek od zasady stabilności kontraktów piłkarskich (respektowania takich umów), wyrażonej w art. 13 i 16 RSTP.

Omawiana zasada stabilności kontraktów piłkarskich jest wskazana w RSTP w sposób jasny i nie pozostawia np. możliwości stronom takiego kontraktu do przyjmowania w jego treści przepisów z nią sprzecznych. Zasada ta nie ma jednak charakteru absolutnego. Art. 14 i 15 Regulaminu FIFA w sprawie statusu i transferów zawodników przewidują bowiem trzy podstawy uprawniające do jednostronnego rozwiązania kontraktu w okresie jego obowiązywania: zaistnienie uzasadnionej przyczyny rozwiązania kontraktu (art. 14 RSTP), zaistnienie opóźnień w zapłacie wynagrodzenia zawodnikowi (art. 14bis RSTP) bądź uzasadnionej przyczyny sportowej rozwiązania kontraktu (art. 15 RSTP).

Art. 15 FIFA RSTP wprowadza pojęcie tzw. „uzasadnionej przyczyny sportowej” (ang. *sporting just cause*), uprawniającej zawodnika do przedterminowego, jednostronnego rozwiązania kontraktu piłkarskiego w przypadku kumulatywnego spełnienia się następujących przesłanek:

- a) zawodnik posiada status doświadczonego (uznanego) piłkarza zawodowego (ang. *established professional*);
- b) zawodnik wystąpił w okresie piłkarskiego sezonu rozgrywkowego w mniej niż 10% oficjalnych meczów swojego klubu;
- c) zawodnik złożył klubowi oświadczenie o rozwiązaniu kontraktu w terminie 15 dni następujących po ostatnim meczu klubu jego rejestracji w piłkarskim sezonie rozgrywkowym.

Organ jurysdykcyjny rozważający możliwość rozwiązania kontraktu z uzasadnionej przyczyny sportowej bada indywidualnie sytuację piłkarza w klubie . W przypadku stwierdzenia zaistnienia uzasadnionej przyczyny sportowej na

zawodnika nie nakłada się sankcji sportowych, jednak – w odróżnieniu od uzasadnionej przyczyny – może zostać zasądzone odszkodowanie za przedwczesne rozwiązanie kontraktu.

W przypadku uzasadnionej przyczyny kontrakt może zostać rozwiązany przez każdą z jego stron, bez zagrożenia konsekwencjami jakiegokolwiek rodzaju. Pojęcie „uzasadnionej przyczyny” (ang. just cause) zostało niedawno zdefiniowane w treści art. 14 RSTP jako sytuacja w której strona kontraktu nie może dalej racjonalnie i w dobrej wierze zakładać, że relacja kontraktowa będzie kontynuowana. Mając na względzie nieostry charakter definicji, niewątpliwie określenie katalogu sytuacji faktycznych, których zaistnienie skutkuje możliwością przedterminowego rozwiązania kontraktu na tej podstawie, nadal zostało pozostawione piłkarskim organom jurysdykcyjnym. Organy te, jak wskazuje się w licznych wyrokach CAS, powinny podejmować decyzje przy uwzględnieniu przepisów krajowych federacji właściwych dla danego sporu oraz innych przepisów organizacji piłkarskich. Najczęściej uzasadnioną przyczyną uprawniającą stronę kontraktu do jednostronnego przedterminowego rozwiązania kontraktu jest wielokrotne naganne zachowanie drugiej ze stron kontraktu, a niekiedy ciąg niewłaściwych i sprzecznych z kontraktem działań.

Najczęstszą „uzasadnioną przyczyną” dla rozwiązania kontraktu piłkarskiego jest brak zapłaty zawodnikowi wynagrodzenia. Artykuł 14bis RSTP wprowadza szybką procedurę rozwiązania kontraktu, zapewniając zawodnikowi istnienie przywołanej „uzasadnionej przyczyny”, gdy spełnią się następujące warunki:

- a) klub niezgodnie z prawem nie wypłacił zawodnikowi w terminie co najmniej dwóch, miesięcznych wynagrodzeń (lub wynagrodzenia innego niż miesięczne, o ile należność przekracza równowartość dwumiesięcznego wynagrodzenia);
- b) zawodnik wezwał klub do zapłaty na piśmie, wyznaczając mu co najmniej 15-dniowy termin na zapłatę;
- c) klub nie uregulował całości długu w terminie.

Zasady oraz konsekwencje rozwiązania kontraktu bez uzasadnionej przyczyny uregulowane zostały w art. 17 RSTP i stanowią przedmiot szerokiego orzecznictwa organów jurysdykcyjnych FIFA oraz CAS, a także niedawnego wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie „Diarra” (C-650/22). W przypadku nieuzasadnionego rozwiązania kontraktu, wynagrodzenie za naruszenie powinno zostać obliczone przy wzięciu pod uwagę poniesionej szkody przez drugą stronę relacji umownej, bazując na doktrynie „pozytywnego

interesu" (tj. postawienia się w sytuacji drugiej strony, przy uwzględnieniu stanu faktycznego i okoliczności sprawy).

RSTP precyzuje zasady obliczania odszkodowania wyłącznie w przypadku gdy to klub rozwiązał kontrakt bez uzasadnionej przyczyny lub gdy zawodnik kontrakt rozwiązał z uzasadnionej przyczyny. W takiej sytuacji jeśli zawodnik nie podpisał nowego kontraktu w tzw. okresie rezydualnym (tj. pomiędzy podpisaniem kontraktu a upływem pierwotnego terminu wygaśnięcia kontraktu), powinien on otrzymać odszkodowania w wysokości całości należnego wynagrodzenia na podstawie kontraktu. Jeżeli jednak zawodnik w takim okresie kontrakt podpisał, to w celu obliczenia należnego odszkodowania wartość takiego kontraktu (w okresie rezydualnym) odejmowana jest od wynagrodzenia na podstawie kontraktu do końca pierwotnie uzgodnionego terminu wygaśnięcia kontraktu. FIFA Football Tribunal ma jednakże możliwość do tak obliczonego odszkodowania doliczyć równowartość do trzech miesięcznych pensji (lub do sześciu, o ile okoliczności sprawy były skandaliczne), gdy rozwiązanie kontraktu nastąpiło w związku z zaległymi płatnościami (przy czym odszkodowanie nigdy nie może przekraczać wartości rezydualnej).

Sankcje sportowe mogą zostać nałożone na stronę która rozwiązała kontrakt bez uzasadnionej przyczyny wyłącznie wtedy gdy kontrakt jest w okresie ochronnym. Sankcja sportowa dla zawodnika to tymczasowy zakaz gry w oficjalnych meczach (cztery miesiące, w szczególnych sytuacjach do sześciu miesięcy), a dla klubu zakaz rejestracji nowych zawodników.

"Okres ochronny" to okres 3 pełnych sezonów lub lat, następujących po wejściu w życie kontraktu, o ile kontrakt został podpisany przed ukończeniem przez zawodnika profesjonalnego 28 urodzin, bądź okres 2 pełnych sezonów lub lat, następujących po wejściu w życie kontraktu, o ile kontrakt został podpisany po 28 urodzinach zawodnika

ROZWIĄZANIE KONTRAKTU PIŁKARSKIEGO W PRZEPISACH PZPN

PZPN zobowiązany jest do wprowadzenia do swoich wewnętrznych unormowań odpowiednich regulacji chroniących stabilność kontraktową. Podstawowym celem przedmiotowej regulacji jest osiągnięcie przez narodowe federacje piłkarskie jedynie oczekiwanych przez FIFA rezultatów (tj. zapewnienia stabilności relacji kontraktowych), a środki użyte do ich realizacji pozostają w ich wewnętrznej gestii. Stąd też przyjęty przez PZPN w treści art. 9 uchwały nr VI/90 z dnia 16 czerwca 2023 r. model unormowania przedmiotowego zagadnienia jest zgoła inny

niż ten wskazany w RSTP. O ile bowiem FIFA zdecydowała się jedynie na bardzo generalne wskazanie możliwości rozwiązania kontraktu piłkarskiego w przypadku uzasadnionej przyczyny (z zastrzeżeniem art. 14bis RSTP), pozostawiając określenie jej zaistnienia w danym indywidualnym przypadku piłkarskim organom jurysdykcyjnym, to uchwała PZPN, oprócz możliwości poddania konkretnej sytuacji faktycznej pod ocenę Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN, wprowadza katalog warunków, których spełnienie umożliwia jednostronne rozwiązanie kontraktu przez klub bądź zawodnika w trybie przyspieszonym, na podstawie pisemnego oświadczenia złożonego drugiej stronie kontraktu .

Art. 9 uchwały nr VI/90 wskazuje katalog sytuacji faktycznych, w których jednostronnego rozwiązania kontraktu może dokonać zarówno zawodnik, jak i klub piłkarski. Jak się wydaje, oddaje on najczęściej występujące w praktyce polskiego rynku piłkarskiego naruszenia postanowień kontraktowych oraz zasad piłkarskich.

Katalog sytuacji uprawniających zawodnika do przedterminowego rozwiązania kontraktu zawiera pięć pozycji. Najistotniejszą z nich jest możliwość rozwiązania kontraktu przez piłkarza w przypadku opóźnienia przez klub jego rejestracji z wypłatą indywidualnie należnego zawodnikowi wynagrodzenia przez okres co najmniej dwóch miesięcy. Innymi sytuacjami stwarzającymi zawodnikowi podstawę do jednostronnego rozwiązania kontraktu są m.in. zaniechanie zgłoszenia zawodnika do rozgrywek ligowych przez klub lub zaniechanie objęcia zawodnika obowiązkowym ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków w sporcie , niezapewnienie zawodnikowi przez klub leczenia lub rehabilitacji po kontuzji doznanej w wyniku uczestnictwa we współzawodnictwie sportowym lub treningu czy też przeniesienie klubu do niższej klasy rozgrywkowej na skutek zdarzeń innych niż rywalizacja sportowa .

Katalog przesłanek umożliwiających klubowi jednostronne rozwiązanie kontraktu jest o wiele szerszy. Podzielić go można na sytuacje wynikające z winy zawodnika oraz przez piłkarza niezawinione. Do pierwszej grupy należą w szczególności skazanie zawodnika prawomocnym wyrokiem wydanym przez sąd powszechny za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu, ukaranie zawodnika dyskwalifikacją nie krótszą niż trzy miesiące czy też udział zawodnika w jakichkolwiek zakładach bukmacherskich . Generalną zasadą, w tym przypadku, jest obowiązek złożenia przez klub albo zawodnika oświadczenia o rozwiązaniu kontraktu w terminie 1 miesiąca od daty zdarzenia stwarzającego podstawę do jego rozwiązania.

Przesłanki uprawniające do jednostronnego rozwiązania kontraktu bez winy zawodnika stanowią swoisty odpowiednik sportowej uzasadnionej przyczyny z art. 15 FIFA RSTP, jednak zastrzeżonej na rzecz klubów. Należą do nich m.in. wystąpienie zawodnika w mniej niż 10% oficjalnych meczów rozegranych przez klub w rozgrywkach mistrzowskich i pucharowych w pierwszej drużynie seniorów w całym piłkarskim sezonie rozgrywkowym , niewystąpienie zawodnika z powodu choroby lub kontuzji w rozgrywkach meczowych lub pucharowych w pierwszej

drużynie seniorów klubu przez okres co najmniej 181 dni czy też spadek klubu do niższej klasy rozgrywkowej na skutek rywalizacji sportowej .

Stronie, która otrzymała oświadczenie o jednostronnym rozwiązaniu kontraktu przez drugą stronę, przysługuje uprawnienie do złożenia w terminie siedmiu dni od jego doręczenia wniosku do Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN o ustalenie bezskuteczności rozwiązania kontraktu. Oświadczenie złożone w sytuacjach, o których mowa powyżej, wywołuje skutki prawne z dniem upływu terminu na złożenie wniosku o ustalenie jego bezskuteczności. W przypadku złożenia wniosku jego skuteczność prawna następuje z dniem wydania decyzji przez PSP PZPN w pierwszej instancji o oddaleniu wniosku bądź pozostaje ona zawieszona do ewentualnej pozytywnej decyzji podjętej w postępowaniu odwoławczym. W przypadku, gdy PSP uzna zasadność wniosku dopiero w postępowaniu odwoławczym, decyzja taka co do zasady nie skutkuje unieważnieniem mocy prawnej oświadczenia i przywróceniem mocy prawnej kontraktu, a jedynie stwarza prawo drugiej strony do odszkodowania.

Należy wskazać, że wymienione powyżej sytuacje statuują jedynie podstawę do rozwiązania kontraktu w trybie przyspieszonym, na podstawie pisemnego oświadczenia jednej ze stron. W innych przypadkach rażącego naruszenia przez klub lub zawodnika obowiązków kontraktowych strona pokrzywdzona nadal uprawniona jest do wystąpienia do Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN o rozwiązanie kontraktu z winy drugiej ze stron. Jak podkreślono w uchwale, wniosek w tym zakresie może być złożony zwłaszcza w razie zobowiązania zawodnika przez klub do indywidualnych treningów nieuzasadnionych względami medycznymi lub obiektywnymi względami szkoleniowymi.

6.1.5. ZMIANY PRZYNALEŻNOŚCI KLUBOWEJ PIŁKARZA

Zmiana przynależności klubowej zawodnika piłki nożnej, powszechnie utożsamiana z pojęciem transferu piłkarskiego, stanowi jeden z podstawowych elementów rynku piłkarskiego i jego cechą charakterystyczną. To bowiem transfery piłkarzy stanowią przedmiot zainteresowania kibiców z całego świata, zastanawiających się nad przyszłymi losami gwiazd futbolu. Mają one także kluczowe znaczenie dla funkcjonowania klubów piłkarskich, w tych lokalnych, gdyż to od skuteczności działania klubu na rynku transferowym bardzo często zależy sukces sportowy klubu.

W 2024 roku kluby przeprowadziły 22.779 transferów międzynarodowych piłkarzy. Liczba transferów krajowych prawdopodobnie może być nawet czterdzieści - pięćdziesiąt razy większa. Również kwoty wypłacane przez kluby z tytułu realizacji transferów definitywnych i czasowych są porażające – w samym 2024 roku sumowały się one na kwotę 8,59 miliarda dolarów.

KLUCZOWE REGULACJE DOTYCZĄCE ZMIANY PRZYNALEŻNOŚCI KLUBOWEJ

Nie ulega wątpliwości, że kluczową cezurą czasową w historii kształtowania się regulacji piłkarskich dotyczących zmiany przynależności klubowej zawodnika piłki nożnej był wyrok Europejskiego Trybunału Sprawidliwości (obecnie: Trybunału Sprawidliwości Unii Europejskiej) z dnia 15 grudnia 1995 r. w sprawie C-415/93 Bosman. Trybunał orzekł bowiem, że dotychczasowe przepisy FIFA i UEFA, uniemożliwiające swobodną zmianę przynależności klubowej piłkarza po wygaśnięciu dotychczasowego kontraktu łączącego go z klubem, stanowią naruszenie prawa unijnego, w tym swobody przepływu pracowników, a w konsekwencji powinny zostać zmienione. Lata 1996-2001 można umownie określić czasem największych zmian systemu transferowego w historii światowej piłki nożnej. Następstwem wskazanego powyżej orzeczenia Trybunału był bowiem gwałtowny wzrost liczby zmian przynależności klubowej piłkarzy, którzy – po usunięciu barier – rozpoczęli swobodnie zmieniać kluby. Począwszy od 2001 roku podstawowe zasady dotyczące przynależności klubowej i jej zmiany pomiędzy klubami należącymi do różnych krajowych związków piłkarskich określa FIFA RSTP (FIFA Regulations on Status and Transfer of Players) Część postanowień FIFA RSTP krajowe federacje piłkarskie są zobowiązane wprowadzić do swoich regulacji wewnętrznych, zapewniając jednolitość regulacji.

Jak już wskazane powyżej, przepisy FIFA regulują jedynie – i to bardzo ogólnie – relacje kontraktowe i transferowe o wymiarze międzynarodowym. Dlatego też niezwykle istotne znaczenie dla międzynarodowej praktyki rynkowej ma orzecznictwo organów jurysdykcyjnych FIFA, w tym w szczególności FIFA Football Tribunal oraz jej izb, w tym w szczególności Dispute Resolution Chamber (DRC) oraz FIFA Player's Status Chamber, a także Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu z siedzibą w Lozannie (CAS), który rozpatruje odwołania od ww. organów FIFA. Co istotne, organy FIFA oraz CAS nie tylko interpretują postanowienia regulacji związkowych, lecz również kształtują zasady dotyczące relacji kontraktowych i zmiany przynależności klubowej piłkarzy o wymiarze międzynarodowym w zakresie nieuregulowanym przez federacje. Mówiąc wprost – wskazują one, czy dany mechanizm lub klauzula umowna, która nie została wprost uregulowana w przepisach związkowych, jest czy nie jest zgodna z treścią i „duchem” tychże przepisów.

W Polsce kluczowe znaczenie w zakresie zmiany przynależności klubowej piłkarzy ma niewątpliwie Uchwała nr VIII/124 Zarządu PZPN z dnia 14 lipca 2015 r., która po jej przyjęciu była już wielokrotnie aktualizowana.

TRYBY ZMIANY PRZYNALEŻNOŚCI KLUBOWEJ

W celu zapewnienia zawodnikowi możliwości gry w nowym klubie, niezbędne jest przeniesienie praw do rejestracji piłkarza na nowy klub, w tym wygaszenie praw do rejestracji piłkarza w dotychczasowym klubie, jako że zgodnie z FIFA RSTP zawodnik w danym czasie może być zarejestrowany jedynie do jednego klubu piłkarskiego. Niezależnie od trybu zmiany przynależności klubowej, do jej przeprowadzenia niezbędne są co najmniej dwa elementy: zakończenie stosunku przynależności klubowej zawodnika w dotychczasowym klubie, poprzez wyrejestrowanie z niego zawodnika, a także zawiązanie stosunku przynależności klubowej w nowym klubie, w tym zawarcie kontraktu lub deklaracji gry amatora jako podstawy takiego stosunku.

Zmiana przynależności klubowej nie może być w żadnym przypadku zrównywana wyłącznie z transferami zawodnika, choć bardzo często jest z nią utożsamiana. O ile bowiem w świetle uchwały nr VIII/124 Zarządu PZPN, pojęcie „zmiana przynależności klubowej” oznacza wszelkie możliwe na rynku transferowym tryby przeniesienia praw do rejestracji zawodnika na dany klub piłkarski, w tym na podstawie umowy transferowej, oświadczenia klubu o wygaśnięciu kontraktu czy decyzji właściwego organu związkowego lub sądu polubownego, to transfer piłkarski obejmuje wyłącznie zmianę barw klubowych przez zawodnika w trakcie obowiązywania stosunku przynależności klubowej w dotychczasowym klubie, na podstawie umowy transferowej. Jednocześnie należy zauważyć, że to rozróżnienie nie jest tak oczywiste w języku angielskim, gdzie wszystkie formy zmiany klubu rejestracji zawodnika określane są mianem transfer.

Systematyka podziału trybów zmiany przynależności klubowej budzi wiele wątpliwości. FIFA ze względu na oparcie swoich danych na dokonywanych transakcjach w ramach systemu FIFA TMS poniekąd zmuszona jest do wyróżniania trybów zmian klubu rejestracji zawodnika w kontekście instrukcji transferowych zamieszczonych w systemie, poprzez które kluby zgłaszają każdy transfer. Stąd też proponuje ona wyróżnienie sześciu głównych trybów – transferów definitywnych, transferów czasowych, powrotów piłkarzy z transferu czasowego i przedłużeń transferów czasowych, transferów definitywnych na zakończenie transferu czasowego oraz zmiany przynależności klubowej zawodnika, który nie był związany obowiązującym kontraktem (najpopularniejsza forma zmiany przynależności klubowej – ponad 60% ogólnej liczby).

W praktyce rynku piłkarskiego występuje kilka trybów zmiany przynależności klubowej piłkarzy. Możemy je podzielić na dwie podstawowe kategorie – zmiany przynależności klubowej w wyniku wygaśnięcia lub rozwiązania kontraktu profesjonalnego oraz takie, które dla swojej skuteczności wymagają zgody dotychczasowego klubu rejestracji piłkarza.

Zmiana przynależności klubowej piłkarza bez zgody dotychczasowego klubu	Zmiana przynależności klubowej piłkarza za zgodą dotychczasowego klubu
a) pozyskanie "zawodnika wolnego" b) pozyskanie zawodnika w wyniku wykonania klauzuli odstępnego	a) transfer definitywny b) transfer czasowy c) transfer czasowy z opcją transferu definitywnego d) wymiana zawodników

Pozyskanie zawodnika bez przynależności klubowej ("zawodnika wolnego") jest nieskomplikowanym procesem. Po potwierdzeniu statusu piłkarza klub musi wynegocjować warunki kontraktu profesjonalnego i go podpisać, a następnie zarejestrować do klubu i uprawnnić do rozgrywek. O wiele bardzo skomplikowana jest procedura zmiany przynależności klubowej zawodnika, gdzie niezbędne jest podpisanie umowy transferowej pomiędzy dotychczasowym klubem rejestracji zawodnika a klubem pozyskującym, określającej zasady zmiany przynależności klubowej, w tym odszkodowanie należne dotychczasowemu klubowi za przedwczesne rozwiązanie kontraktu z piłkarzem.

TRANSFER PIŁKARSKI

Przepisy FIFA RSTP nie zawierają definicji transferu piłkarza, w tym w szczególności transferu definitywnego. Natomiast zgodnie z par. 2 ust. 11 uchwały nr VIII/124 Zarządu PZPN z 14 lipca 2015 r. transfer oznacza „zmianę przynależności klubowej na podstawie umowy zawartej pomiędzy klubem odstępującym a klubem pozyskującym, stosownie do której piłkarz będący zawodnikiem klubu odstępującego, na podstawie obowiązującego kontraktu bądź obowiązującej deklaracji gry amatora, w chwili zawierania umowy transferu, zmienia przynależność do klubu pozyskującego. Niedopuszczalny jest transfer zawodnika wolnego. Transfer może mieć charakter definitywny lub czasowy”.

Transferem jest tak więc przeniesienie praw do rejestracji zawodnika (przynależności klubowej, praw federacyjnych do zawodnika) z klubu odstępującego zawodnika na rzecz klubu pozyskującego, na podstawie umowy transferowej, najczęściej w zamian za zapłatę przez klub pozyskujący klubowi odstępującemu ekwiwalentu transferowego. Może on zostać przeprowadzony jedynie w okresach rejestracyjnych (okienkach transferowych) i podlega notyfikacji w systemie FIFA TMS (w przypadku transferu międzynarodowego) bądź do krajowego związku piłkarskiego (w przypadku transferu krajowego).

Wyróżnia się trzy rodzaje transferów: definitywny, czasowy oraz wymianę zawodników.

Realizacja transferu definitywnego skutkuje nieodwoływanym przeniesieniem na klub pozyskujący praw do rejestracji zawodnika oraz – całości lub części – praw ekonomicznych do zawodnika. Oznacza to, że klub odstępujący zbywa uprawnienie do rejestracji piłkarza po zakończeniu stosunku przynależności klubowej zawodnika w klubie pozyskującym, a jego kontrakt lub deklaracja gry amatora z zawodnikiem ulega bezwarunkowemu rozwiązaniu, natomiast klub pozyskujący nabywa wyłączne prawa federacyjne na czas trwania zawartego z zawodnikiem kontraktu. Jednocześnie, klub ten uprawniony jest do przedłużenia okresu obowiązywania kontraktu o ile uzgodni to z zawodnikiem.

Transfer czasowy, nazywany potocznie również wypożyczeniem, zawiera wiele podobieństw do transferu definitywnego. Niemniej jednak posiada szereg cech charakterystycznych, skutkujących uznawaniem go za odrębny tryb zmiany przynależności klubowej.

Po pierwsze, w ramach tego rodzaju transferu zmiana przynależności klubowej następuje jedynie na czas określony, a klub pozyskujący najczęściej nie pozyskuje jakichkolwiek praw ekonomicznych do piłkarza. Oznacza to, że klub, do którego zawodnik jest wypożyczony, uprawniony jest do rejestracji zawodnika i wystawiania go w rozgrywkach wyłącznie w określonym w umowie czasie, bez możliwości jego dalszego transferowania do klubu trzeciego. Co więcej, w kontrakcie zawierającym na czas wypożyczenia nie może znaleźć się klauzula odstępnego, jako że po okresie obowiązywania transferu czasowego prawa do rejestracji muszą wrócić do klubu wypożyczającego.

Po drugie, kontrakt zawodnika w klubie odstępującym nie ulega rozwiązaniu, a jedynie zawieszeniu na okres obowiązywania transferu czasowego. Tak więc po zakończeniu wypożyczenia, prawa do rejestracji zawodnika powracają do klubu odstępującego.

Po trzecie, zgodnie z art. 10 FIFA RSTP międzynarodowy transfer czasowy może dotyczyć wyłącznie zawodnika profesjonalnego. PZPN postanowił nie wprowadzać tego ograniczenia do przepisów wewnętrznych, dzięki czemu pomiędzy polskimi klubami piłkarskimi może być wypożyczany także piłkarz – amator.

Jednocześnie, powszechnie stosowana w praktyce rynku piłkarskiego jest tzw. klauzula wykupu w umowie transferu czasowego, umożliwiająca pozyskanie praw do rejestracji zawodnika w trybie definitywnym poprzez zapłatę przez klub wypożyczający określonej w umowie kwoty.

Szczególny rodzaj transferu stanowi transakcja dotycząca więcej niż jednego zawodnika, w której oba kluby odgrywają jednocześnie rolę klubu odstępującego i pozyskującego (tzw. wymiana zawodników). Transfery takich zawodników odbywają się na podstawie jednej umowy transferowej lub więcej niż jednej, lecz wzajemnie powiązanych, umów transferowych. W praktyce rynku transferowego

tego typu transakcje nie są zbyt częste. Warto podkreślić, że wymiana zawodników może mieć charakter mieszany, tj. część zawodników w ramach umowy transferowych jest na zasadzie transferu definitywnego, a część w ramach transferu czasowego.

TRANSFER PIŁKARSKI ZAWODNIKA NIEPEŁNOLETNIEGO

Zakaz międzynarodowych transferów zawodników niepełnoletnich został wprowadzony do przepisów FIFA w 2001 r. w celu zapewnienia niepełnoletnim zawodnikom „stabilnego środowiska i edukacji”. Zakaz ten ma zastosowanie zarówno co do profesjonalistów, jak i amatorów. Niemniej jednak, zgodnie z art. 19 FIFA RSTP kluby mogą złożyć wniosek o dopuszczenie transferu niepełnoletniego zawodnika lub jego pierwszych rejestracji w kraju innym niż kraj pochodzenia do subkomitetu FIFA PSC, powołując się na jeden z wyjątków od ogólnego zakazu. Jakie więc wyjątki przewidują przepisy?

Pierwszy wyjątek dotyczy zmiany miejsca zamieszkania rodziców zawodnika z przyczyn niezwiązanych z piłką nożną. Powołując się na ten wyjątek trzeba pamiętać, że organ FIFA będzie badać takie przesłanki jak ocena prawdziwego zamiaru i motywacji rodziców zawodnika. Ilekroć rodzice piłkarza brali pod uwagę karierę piłkarską syna - wyjątek ten nie ma zastosowania.

Drugi wyjątek dotyczy zmiany przynależności klubowej niepełnoletniego zawodnika powyżej 16 roku życia, który ma miejsce wewnątrz terytorium Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). W takim przypadku nowy klub musi spełnić szereg minimalnych zobowiązań dotyczących zakwaterowania, wyżywienia, warunków treningowych oraz edukacji zawodnika. Należy przy tym zaznaczyć, że wyjątek ten ma również zastosowanie do transferów zawodników z paszportem UE z klubów mających siedzibę w krajach spoza UE / EOG do klubów mających siedzibę w krajach UE / EOG.

Kolejny wyjątek dotyczy zmiany przynależności klubowej zawodnika mieszkającego do 50 km od granicy państwa do klubu z sąsiadującego państwa, którego siedziba mieści się do 50 km od granicy.

Ponadto, zgodnie z tzw. „zasada 5 lat”, regulacje ustanowione dla międzynarodowego transferu zawodników U18 nie mają zastosowania do każdej osoby poniżej 18 roku życia, która nigdy wcześniej nie była zarejestrowana w klubie i nie jest obywatelem kraju, w którym chce się zarejestrować po raz pierwszy, lecz mieszka w nim nieprzerwanie przez co najmniej ostatnie 5 lat.

W ostatnim czasie FIFA skodyfikowała dwa kolejne wyjątki od zasady zakazu międzynarodowych transferów niepełnoletnich zawodników, które wcześniej były akceptowane przez organy jurysdykcyjne FIFA oraz CAS, tj. zmianę klubu w związku z realizacją programu akademickiego za granicą na czas trwania

wymiany oraz zmianę klubu w związku ze zmianą miejsca zamieszkania z przyczyn humanitarnych.

TRANSFER POMOSTOWY

W praktyce funkcjonowania piłkarskiego rynku transferowego w ostatnich latach coraz bardziej popularne stały się nieuczciwe praktyki klubów piłkarskich polegające na realizacji tzw. transferów pomostowych, czyli sekwencji zmian przynależności klubowej piłkarza spowodowanej innymi okolicznościami niż cel sportowy. Po co kluby stosują transfery pomostowe? Najczęściej z dwóch powodów – po pierwsze jest on stosowany jako mechanizm umożliwiający niezapłacenie ekwiwalentu za wyszkolenie byłym klubom treningowym piłkarza (klub „sztucznie pośredniczący” przy transakcji jest klubem zagranicznym najniższej kategorii treningowej FIFA), po drugie zaś jest to sposób na sztuczne zaniżenie kwoty transferowej (następuje to w szczególności gdy klub ma obowiązek zapłaty części kwoty transferowej na rzecz wcześniejszego klubu rejestracji),

Praktyka ta została formalnie zakazana na rynku piłkarskim na podstawie zmian do FIFA RSTP, które weszły w życie 1 lipca 2020 r. Transfer pomostowy został zdefiniowany w ramach Regulaminu FIFA jako więcej niż jedna, powiązana ze sobą krajowa lub międzynarodowa zmiana przynależności klubowej zawodnika mająca na celu ominięcie obowiązujących przepisów piłkarskich lub oszukanie osoby fizycznej lub prawnej. Jest on zakazany i podlega weryfikacji odpowiednich organów FIFA w każdym przypadku, gdy dwa lub więcej transfery danego zawodnika mają miejsce w okresie 16 tygodni, a także gdy warunek ten nie został spełniony, ale zachodzi uzasadnione podejrzenie transferu pomostowego.

UMOWA TRANSFEROWA

Umowa transferu praw do rejestracji zawodnika stanowi cywilnoprawną umowę nienazwaną, zawieraną w ramach swobody umów wynikającej z Kodeksu Cywilnego. Kreuje stosunek zobowiązaniowy pomiędzy dotychczasowym klubem pozyskującym prawa do rejestracji zawodnika (zobowiązanym do rozwiązania kontraktu z piłkarzem i jego wyrejestrowania z klubu), klubem pozyskującym (zobowiązanym do podjęcia działań w celu podpisania kontraktu lub deklaracji gry amatora z piłkarzem i jego zarejestrowaniem do klubu) oraz samym zawodnikiem, który na taką zmianę przynależności klubowej musi wyrazić zgodę w treści umowy bądź na podstawie niezależnego oświadczenia, najczęściej stanowiącego załącznik do umowy.

W konsekwencji, jej przedmiotem jest przeniesienie praw do rejestracji i uprawnienia zawodnika do rozgrywek w barwach klubu, a także – w przypadku

transferu definitywnego – najczęściej praw ekonomicznych do zawodnika, tj. prawa do udziału w zyskach z przyszłej zmiany przynależności klubowej piłkarza.

Zgodnie z Uchwałą nr VIII/124 Zarządu PZPN z dnia 14.07.2015 r., zmiana przynależności klubowej zawodnika w trybie transferu następuje na podstawie umowy zawartej pomiędzy zainteresowanymi klubami w formie pisemnej, za zgodą zawodnika wyrażoną również w formie pisemnej.

Treść stosunku prawnego powstałego poprzez zawarcie umowy transferowej powinna zostać ustalona, z poszanowaniem prawa i regulacji piłkarskich, wedle uznania jego stron. Mając na względzie ogromne zróżnicowanie transakcji na rynku transferowym, treść umów transferowych często znacząco się od siebie różni. Jej przedmiotem jest jednak praktycznie zawsze przeniesienie praw do rejestracji i uprawnienia zawodnika do rozgrywek w barwach klubu na klub pozyskujący, a także – w przypadku transferu definitywnego – także praw ekonomicznych do zawodnika, tj. prawa do udziału w zyskach z przyszłej zmiany przynależności klubowej piłkarza.

Najczęściej kluczowym świadczeniem klubu pozyskującego zawodnika w związku z realizacją umowy transferowej jest świadczenie pieniężne, płatne do klubu odstępującego jako odszkodowanie za przedwczesne rozwiązanie stosunku przynależności klubowej zawodnika i zgodę na przeniesienie praw do jego rejestracji na klub pozyskujący. Świadczenie to, nazywane powszechnie kwotą transferową, może mieć charakter ryczałtowy i bezwarunkowy, stanowiąc tzw. podstawową kwotę transferową, jak również być uzależnioną od zdarzenia przyszłego, najczęściej związanego z wynikami sportowymi klubu pozyskującego bądź postawą zawodnika (tzw. warunkowa kwota transferowa). Do najczęściej występujących w praktyce rynku tego rodzaju zastrzeżeń umownych należy tzw. „sell-on clause”, czyli klauzula na mocy której klub odstępujący prawa do zawodnika nabywa uprawnienie do udziału w zysku/przychodach uzyskanych z tytułu następnego transferu zawodnika.

Umowy transferowe, oprócz postanowień związanych z jej przedmiotem, tj. regulujących zasady przeniesienia praw do zawodnika na klub pozyskujący, zapłatę kwoty transferowej, zasady płatności kwot warunkowych czy też inne klauzule dotyczące np. prawa odkupu lub pierwokupu, zawierają również dodatkowe postanowienia, klasyczne dla umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcami. Do takich zapisów zaliczyć można m.in. klauzulę poufności, oznaczenie czasu i miejsca zawarcia umowy, wskazanie prawa właściwego dla relacji umownej stron czy też tzw. klauzulę całości porozumienia czy też klauzulę salwatoryjną w rozumieniu art. 58 par. 3 KC.

PRZEBIEG STANDARDOWEGO TRANSFERU

ETAP 1: NEGOCJACJE

- ustalenie podstawowych warunków realizacji transferu, w tym warunków finansowych
- początkowe negocjacje klub zamierzający pozyskać zawodnika powinien prowadzić z klubem dotychczasowej rejestracji piłkarza, a dopiero po zgodzie takiego klubu – z zawodnikiem i jego agentem (pośrednikiem transakcyjnym)

ETAP 2: ZAWARCIE UMOWY TRANSFEROWEJ

- ustalenie treści umowy, w tym warunków, od których realizacja transferu jest uzależniona czy też prawa właściwego dla interpretacji umowy
- doprecyzowanie skutków braku płatności kwoty transferowej w terminie (przy czym zgodnie z przepisami PZPN nieuregulowanie kwoty transferowej nie może skutkować powrotem zawodnika do klubu odstępującego)
- podpisanie umowy przez jej strony

ETAP 3: REALIZACJA WARUNKÓW SKUTECZNOŚCI UMOWY TRANSFEROWEJ

- przeprowadzenie badań medycznych zawodnika (od których wyniku – z niezrozumiałych względów – nie można uzależnić skuteczności umowy transferowej zgodnie z przepisami PZPN)
- podpisanie kontraktu z zawodnikiem
- podpisanie porozumienia o rozwiązaniu kontraktu pomiędzy klubem odstępującym a zawodnikiem

ETAP 4: POTWIERDZENIE TRANSFERU

- w przypadku transferu praw do rejestracji piłkarza o wymiarze międzynarodowym konieczne jest w pierwszej kolejności wprowadzenie przez kluby biorące w transakcji odpowiednich instrukcji transferowych w ramach systemu FIFA TMS, które muszą być jednolite, a następuje wydanie tzw. ITC, czyli międzynarodowego certyfikatu transferowego przez związek właściwy dla klubu odstępującego na rzecz związku krajowego klubu. Wydanie ITC stanowi formalne potwierdzenie skutecznej realizacji zmiany przynależności klubowej piłkarza i umożliwia klubowi pozyskującemu zarejestrowanie piłkarza do klubu i jego uprawnienie do rozgrywek.
- w przypadku transferu pomiędzy polskimi klubami piłkarskimi za potwierdzenie dokonania zmiany przynależności klubowej uznać należy zarejestrowanie

OKRESY REJESTRACYJNE

Okresy rejestracyjne zostają wyznaczone przez krajowe federacje piłkarskie (np. PZPN), zgodnie z wytycznymi FIFA, w tym w szczególności art. 6 Regulaminu FIFA RSTP. Wskazuje on, iż w danym roku kalendarzowym krajowa federacja może wyznaczyć jedynie dwa okresy, podczas których kluby mogą rejestrować nowych zawodników, przy czym pierwszy z nich powinien się rozpoczynać po zakończeniu sezonu rozgrywkowego i trwać od 8 do 12 tygodni, a drugi trwać w trakcie sezonu rozgrywkowego przez okres nie krótszy od 4 tygodni i nie dłuższy niż 8 tygodni.

Terminy tych okresów nie zostały zharmonizowane globalnie przez FIFA. W konsekwencji, kluby z różnych krajów uprawnione są do rejestrowania nowych piłkarzy w różnych terminach (przykładowo dla klubów skandynawskich grających systemem „wiosna - jesień” dłuższe, nawet 12-tygodniowe okienko ma miejsce w miesiącach styczeń – marzec, podczas gdy dla zdecydowanej większości europejskich klubów dłuższe okienko otwarte jest od 1 lipca do 30 sierpnia), a dla możliwości realizacji transferu międzynarodowego wiążący jest termin „otwarcia okienka” w klubie pozyskującym piłkarza.

PZPN unormował zasady funkcjonowania okresów rejestracyjnych w Polsce w § 23 uchwały nr VIII/124 Zarządu PZPN z dn. 14 lipca 2015 r. Zmiana przynależności klubowej piłkarzy do klubów uczestniczących w rozgrywkach Ekstraklasy I lub II ligi mężczyzn oraz Ekstraligi i I ligi kobiet nastąpić może od 1 lipca do 31 sierpnia lub od 1 lutego do ostatniego dnia lutego. Wyjątek od tych ogólnych zasad dotyczy klubów uczestniczących w rozgrywkach UEFA, dla których PZPN „otwiera” wyjątkowo okienko rejestracyjne wcześniej.

W okresie rejestracyjnym klub pozyskujący musi złożyć komplet dokumentów niezbędnych do zarejestrowania piłkarza (w przypadku transferu krajowego) lub – w przypadku transferu międzynarodowego – uzupełnić dane w systemie FIFA TMS, a następnie federacja klubu pozyskującego musi zażądać tzw. międzynarodowego certyfikatu transferowego piłkarza (ITC, ang. *International Transfer Certificate*).

Czy nigdy klub nie może zarejestrować zawodnika „poza okienkiem”? Oczywiście w przepisach piłkarskich przewidziane zostały pewne odstępstwa od ogólnego zakazu. Należy do nich m.in. możliwość zarejestrowania piłkarza profesjonalnego, którego kontrakt wygaś przed końcem uprzedniego okresu rejestracyjnego (przy czym PZPN nie dopuszcza takiej możliwości w okresie od 31 marca do dnia

zakończenia danego sezonu) czy też możliwość tymczasowej rejestracji zawodnika, który przedstawił przed krajową izbą ds. rozwiązywania sporów sportowych lub FIFA DRC (organ jurysdykcyjny FIFA) wniosek o rozwiązanie jego dotychczasowego kontraktu z uzasadnionej przyczyny. W ostatnich latach lista ta wydłużyła się także o sytuacji zastępstwa zawodniczki przebywającej na urlopie macierzyńskim lub z niego wracającej.

6.1.6. EKWIWALENTY ZA WYSZKOLENIE W PRZEPISACH FIFA I PZPN

Istotnym od lat elementem systemu rynku kontraktowo-transferowego są mechanizmy mające na celu zrekompensować koszty poniesione przez kluby treningowe zawodnika na jego rozwój sportowy. Ich głównym celem jest zachęcenie klubów do inwestowania w futbol młodzieżowy oraz rozwój utalentowanych zawodników. Mechanizmy ten nie mają formy kary, lecz zwrotu kosztów, a należna opłata zależy od wielu czynników, w tym wieku zawodnika oraz kategorii ligowej klubu pozyskującego.

Obecny system wspierania szkolenia młodych zawodników FIFA (FIFA training rewards) składa się z dwóch odrębnych mechanizmów: FIFA training compensation oraz FIFA solidarity contribution, które co do zasady w obecnej formie zostały przyjęte w 2001 roku. Choć zasady przyznawania środków na podstawie każdego z tych mechanizmów są różne, to ich kluczowy cel - redystrybucja środków finansowych pomiędzy kluby w celu zachowania wyrównanego współzawodnictwa sportowego zgodnie z faktycznym okresem szkolenia zawodnika w klubie – pozostaje niezmienny. Tylko FIFA solidarity contribution ma zastosowanie do piłki kobiecej.

Mechanizm obowiązujący w Polsce wzorowany jest na FIFA training compensation. Niemniej jednak, system ekwiwalentu za wyszkolenie PZPN posiada swoje własne, indywidualne zasady, a poprzez liczne zmiany w ostatnich latach coraz bardziej odbiega od swojego szwajcarskiego odpowiednika.

FIFA SOLIDARITY CONTRIBUTION

Zgodnie z mechanizmem solidarnościowym FIFA do 5% jakiegokolwiek kwoty transferowej zapłaconej w związku z transferem zawodnika o statusie profesjonalisty powinno zostać odjęte od łącznej kwoty transferowej i podzielone pomiędzy kluby zaangażowane w szkolenie zawodnika pomiędzy rokiem kalendarzowym 12 urodzin zawodnika a rokiem kalendarzowym 23 urodzin zawodnika. Klub rejestracji zawodnika w latach kalendarzowych pomiędzy 12 a 15 (włącznie) urodzinami zawodnika otrzyma po 0,025% kwoty transferowej za

sezon, podczas gdy rejestracji od 16 do 23 urodzin otrzymają po 0,05% kwoty transferowej. Oczywiście jeśli transfer nastąpi przed zakończeniem roku kalendarzowego 23 urodzin piłkarza, opłata solidarnościowa jest proporcjonalnie obniżana i nie stanowi równowartości 5% kwoty transferowej.

W praktyce rynku transferowego mają miejsce przypadki gdy opłata solidarnościowa płaćta jest przez klub pozyskujący bez potrącenia jakiegokolwiek części kwoty transferowej należnej klubowi odstępującemu. Wynika to z ustaleń stron, które decydują się na zwiększenie łącznej wartości transakcji po to, aby uzgodniona kwota "netto" faktycznie trafiła dla klubu odstępującego.

Warto także podkreślić, że mechanizm solidarnościowy FIFA ma zastosowanie nie tylko do transakcji międzynarodowych, lecz również – w drodze wyjątku – do transakcji krajowych zawodnika, który w latach kalendarzowych pomiędzy 12 a 23 urodzinami był zarejestrowany do klubu z innej federacji krajowej. W takim przypadku "solidarity" płaćta jest wyłącznie dla takiego pojedynczego klubu, podczas gdy kluby należące do tej samej federacji co zawodnik transferowany nie otrzymają takiej płaćtności.

Gdy klub treningowy zawodnika nie istnieje na date realizacji transferu lub podziału środków, podmiotem uprawnionym do opłaty solidarnościowej jest krajowa federacja takiego klubu. Analogiczna zasada ma miejsce w odniesieniu do mechanizmu FIFA training compensation.

FIFA TRAINING COMPENSATION

FIFA training compensation to mechanizm wprowadzający obowiązek zapłaty na rzecz klubu/klubów treningowych zawodnika ekwiwalentu za wyszkolenie w dwóch przypadkach:

- a) gdy zawodnik po raz pierwszy jest zarejestrowany jako profesjonalista (podpisuje kontrakt profesjonalny) w klubie należącym do innego krajowego związku piłkarskiego niż dotychczasowe kluby rejestracji zawodnika, do zakończenia roku kalendarzowego jego 23 urodzin; albo
- b) w każdym przypadku kolejnej zmiany przynależności klubowej zawodnika do zakończenia roku kalendarzowego jego 23 urodzin.

W przypadku pierwszej rejestracji zawodnika jako profesjonalisty, ekwiwalent należny jest dla wszystkich klubów rejestracji piłkarza od początku roku kalendarzowego jego 12 urodzin, jednakże maksymalnie za okres do zakończenia roku kalendarzowego 21 urodzin zawodnika. Odmienna sytuacja ma miejsce w przypadku transferu zawodnika profesjonalnego. W takim przypadku ekwiwalent należny jest wyłącznie ostatniemu klubowi rejestracji piłkarza.

FIFA training compensation nie jest należny gdy

- a) dotychczasowy kontrakt zawodnika został rozwiązany bez uzasadnionej przyczyny;
- b) klub pozyskujący należy do tzw. 4 kategorii training compensation;
- c) dotychczasowy zawodnik profesjonalny w nowym klubie zostaje amatorem i nie odzyskuje statusu profesjonalisty przez okres 30 miesięcy; lub
- d) klub macierzysty nie złożył zawodnikowi oferty nowego kontraktu co najmniej 60 dni przed upływem okresu obowiązywania jego dotychczasowego kontraktu, na co najmniej takich samych warunkach jak poprzednia umowa (wyjątek ten ma zastosowanie wyłącznie do klubów z Unii Europejskiej i EOG)

Wysokość należności z tytułu training compensation uzależniona jest od kategoryzacji klubów oraz klubów biorących udział w transakcji. FIFA dokonała podziału wszystkich konfederacji oraz należących do nich federacji krajowych na cztery kategorie kosztów treningowych, wyznaczając odrębnie dla każdej konfederacji odrębne koszty za każdy rok szkolenia przydzielone dla danej kategorii. Jeśli transfer nie jest transferem wewnątrz Unii Europejskiej, podstawą do obliczenia wysokości ekwiwalentu jest kategoria klubu pozyskującego, pomnożona przez liczbę lat kalendarzowych rejestracji zawodnika w klubie odstępującym (oraz wszystkich poprzednich klubach rejestracji zawodnika do roku kalendarzowego 12 urodzin piłkarza). Natomiast w przypadku transferu zawodnika pomiędzy klubami położonych na terytorium Unii Europejskiej, powyższa zasada ma zastosowanie wyłącznie gdy transfer następuje z klubu o wyższej kategorii do klubu o niższej kategorii, podczas gdy przy transferze odwrotnym ekwiwalent obliczany jest na podstawie średniej kategorii obu klubów.

Niezależnie od tego czy transakcja ma miejsce na terytorium Unii Europejskiej czy nie, za lata kalendarzowe od 12 do 15 urodzin zawodnika przyjmuje się zawsze kategorię nr 4 jako mającą zastosowanie, niezależnie od faktycznej kategorii zaangażowanych klubów.

Confederation	Category I	Category II	Category III	Category IV
AFC		USD 40,000	USD 10,000	USD 2,000
CAF		USD 30,000	USD 10,000	USD 2,000
Concacaf		USD 40,000	USD 10,000	USD 2,000
CONMEBOL	USD 50,000	USD 30,000	USD 10,000	USD 2,000
OFC		USD 30,000	USD 10,000	USD 2,000
UEFA	EUR 90,000	EUR 60,000	EUR 30,000	EUR 10,000

SYSTEM EKWIWALENTU ZA WYSZKOLENIE PZPN

Mechanizm ekwiwalentu za wyszkolenie PZPN został przyjęty w obecnie obowiązującej formie na podstawie Uchwały nr V/88 Zarządu PZPN z dn. 23 maja 2018 r. Płatność związana z mechanizmem PZPN przysługuje dotychczasowemu klubowi zawodnika, którego kontrakt lub deklaracja gry amatora wygasła przed zakończeniem roku kalendarzowego 24 urodzin, za okres szkolenia pomiędzy rokiem ukończenia 12 urodzin a rokiem, w którym ukończył 21 lat. Jednocześnie, gdy zmiana przynależności klubowej nastąpi w roku kalendarzowym 22 lub 23 urodzin zawodnika, kwota ekwiwalentu ulega amortyzacji i wynosi odpowiednio 75% oraz 50% ustalonego ekwiwalentu.

Kwota należnego ekwiwalentu obliczana jest jako iloczyn okresu, w którym zawodnik był zarejestrowany w klubie (pomiędzy rokiem, w którym ukończył 12 lat, a rokiem, w którym ukończył 21 rok życia), współczynnika bazowego odpowiadającego kategorii wiekowej piłkarza oraz tzw. mnożnika (zależnego od kategorii klasy rozgrywkowej klubu pozyskującego).

OBLICZENIE EKWIWALENTU ZA WYSZKOLENIE PZPN

OKRES REJESTRACJI

Okres rejestracji zawodnika w klubie, przy czym jako wartość okresu rejestracji przyjmuje się:

- 1 – w przypadku pełnego roku kalendarzowego
- wartość stanowiącą iloraz liczby dni szkolenia w danym roku kalendarzowym i liczby dni w danym roku – w przypadku niepełnego kalendarzowego roku szkolenia

WSPÓŁCZYNNIK BAZOWY

wartość w PLN netto, odpowiadająca danej kategorii wiekowej zawodnika. Przyjmuje się podział na 3 kategorie współczynnika bazowego:

- I kategoria - 12 – 14 lat – 500 PLN netto
- II kategoria - 15 – 18 lat – 2000 PLN netto
- III kategoria - 19 – 21 lat – 3000 PLN netto

MNOŻNIK

wartość uzależniona od kategorii klasy rozgrywkowej klubu pozyskującego. Przyjmuje się podział na 5 kategorii mnożnika:

- 6 - I kategoria – Ekstraklasa;
- 3 - II kategoria – I liga, II liga Ekstraliga kobiet;
- 1 - III kategoria – III liga, I i II liga kobiet, kluby uczestniczące wyłącznie w rozgrywkach juniorów (chłopców) dowolnej kategorii wiekowej;
- 0,50 - IV kategoria – IV liga, klasa okręgowa, pozostałe klasy rozgrywkowe kobiet, Ekstraklasa i I liga futsalu, kluby uczestniczące wyłącznie w rozgrywkach junierek (dziewcząt) dowolnej kategorii wiekowej oraz kluby V kategorii, w sytuacji pozyskania zawodnika z klubu IV kategorii lub wyższej;
- 0 - V kategoria – A, B, C klasa oraz pozostałe klasy rozgrywkowe futsalu, w sytuacji pozyskania zawodnika z klubu V kategorii.

Ekwiwalent przysługuje tylko ostatniemu klubowi rejestracji zawodnika, z zastrzeżeniem okresu karencji. Karencji to okres 18 miesięcy liczonych od momentu wygaśnięcia kontraktu lub deklaracji gry amatora. Jeśli w tym okresie, po zmianie przynależności do klubu pozyskującego, zawodnik ponownie (1 raz lub więcej) zmieni przynależność klubową, w wyniku której zostanie potwierdzony do klubu zakwalifikowanego do wyższej kategorii klasy rozgrywkowej, to nowy klub pozyskujący będzie zobowiązany do wypłaty na rzecz pierwotnego klubu odstępującego, ekwiwalentu za wykształcenie w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy wartością ekwiwalentu, którą zapłaciłby w przypadku pozyskania zawodnika bezpośrednio z pierwotnego klubu pozyskującego, a wysokością przysługującą pierwotnemu klubowi odstępującemu od poprzedniego klubu pozyskującego.

W przypadku odpłatnego transferu czasowego zawodnika, przeprowadzonego w okresie szkolenia, klubowi odstępującemu nie przysługuje ekwiwalent za wykształcenie za okres wypożyczenia zawodnika. Ekwiwalent za wykształcenie

zawodnika za okres odpłatnego wypożyczenia, przysługuje klubowi, do którego zawodnik został wypożyczony. Gdy transfer czasowy jest nieodpłatny, ekwiwalent za okres wypożyczenia przysługuje klubowi macierzystemu.

Ekwiwalent za wyszkolenie nie przysługuje klubowi odstępującemu w przypadku:

- a) gdy zmiana przynależności zawodnika następuje z klubu V kategorii do klubu V kategorii; oraz
- b) prawomocnego, jednostronnego rozwiązania kontraktu przez zawodnika, z winy klubu odstępującego;
- c) prawomocnego rozwiązania kontraktu z winy klubu, stwierdzonego orzeczeniem właściwego organu PZPN; oraz
- d) gdy zmiana przynależności zawodnika następuje po upływie 12 miesięcy od wygaśnięcia kontraktu lub deklaracji gry amatora w klubie odstępującym.

6.1.7. AGENCI PIŁKARSCY

Relacje klubów, trenerów czy zawodników z agentami piłkarskimi stanowią coraz istotniejszy element funkcjonowania współczesnej piłki nożnej. Choć przez wiele lat dotyczyły głównie profesjonalnych klubów ligowych, obecnie również organizacje obywatelskie prowadzące kluby piłkarskie coraz częściej spotykają się z działalnością agentów – zwłaszcza przy podpisywaniu kontraktów czy realizacji zmiany przynależności klubowej młodych, utalentowanych zawodników.

Prawidłowe uregulowanie tych relacji ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa prawnego klubu, ochrony interesów zawodników (szczególnie niepełnoletnich) i zgodności działań z przepisami PZPN, UEFA oraz FIFA.

CZYM JEST FFAR?

FFAR, czyli FIFA Football Agent Regulations, to najistotniejsza regulacja FIFA dotycząca licencjonowania i funkcjonowania agentów piłkarskich. Jej celem jest stworzenie bardziej przejrzystego i profesjonalnego rynku poprzez ujednolicenie zasad świadczenia usług agencyjnych na całym świecie, co obejmuje m.in. zasady uzyskiwania uprawnień agenta piłkarskiego FIFA, określanie zasad płatności wynagrodzeń dla agentów i ochronę praw graczy, klubów oraz trenerów.

FFAR wszedł w życie w dniu 9 stycznia 2023 r., przy czym system agentów piłkarskich FIFA obowiązuje na globalnym rynku piłkarskim od 1 października 2023 r. Ponowne wprowadzenie przez FIFA systemu licencji dla agentów piłkarskich (analogiczny system obowiązywał już do 2015 roku, kiedy to FIFA zdecydowała się na zniesienie rygorystycznych przepisów odnoszących się do

pośredników przy transakcjach na rynku piłkarskim) wraz z szeregiem nowych, niezwykle niekorzystnych dla pośredników transakcyjnych przepisów (w tym ograniczeniem wysokości prowizji agencyjnej do określonego procentu wynagrodzenia jego klienta, zakaz podwójnej reprezentacji przez agenta przy transakcjach piłkarskich czy obowiązek ujawniania prowizji) spotkało się ze zdecydowanymi protestami. Organizacje zrzeszające agentów (pośredników transakcyjnych), jak również największe agencje piłkarskie rozpoczęły w wielu europejskich jurysdykcjach działania prawne mające doprowadzić do rezygnacji przez FIFA z wprowadzenia FFAR w pierwotnym kształcie. Działanie te szybko przyniosły skutek i FIFA została zmuszona do zawieszenia części kluczowych postanowień dot. współpracy z agentami w dniu 30 grudnia 2023 r. (do czasu orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-209/23 oraz poczynienia przez FIFA stosownych ustaleń z Komisją Europejską, tj. zapewne do co najmniej drugiej połowy 2026 roku), co spowodowało *de facto* powrót do dotychczasowych zasad funkcjonowania doradców przy transakcjach kontraktowo-transferowych, przy czym licencja FIFA nadal pozostaje wymagana dla świadczenia takich usług.

Które z postanowień FFAR pozostają zawieszone?

- wysokość, zasady i terminy zapłaty wynagrodzenia dla agentów;
- ograniczenia podwójnej reprezentacji przez agentów w transakcjach;
- obowiązki dot. raportowania działalności agenta i jego agencji;
- zasad dotyczących jawności i publikacji informacji (w tym klientów agentów, wysokości wynagrodzeń etc.)

Warto także zaznaczyć, że FFAR ma zastosowanie wyłącznie do międzynarodowych transakcji z udziałem agentów, ich licencjonowania i zasad funkcjonowania. Jeśli chodzi o federacje krajowe, FIFA zobowiązała je do przyjęcia własnych, krajowych regulacji dotyczących funkcjonowania agentów piłkarskich wzorowanych na przepisach FFAR (przy czym federacje nie posiadają prawa do udzielania agentom działającym lokalnie krajowych licencji – jedyną licencją uprawniającą do świadczenia usług agencyjnych pozostaje licencja FIFA), a także przekazała im kompetencję do nadzorowania i regulowania transakcji krajowych (tj. zrealizowanych w ramach danej federacji krajowej, np. transfer zawodnika pomiędzy dwoma klubami należącymi do PZPN). W konsekwencji, Uchwałą nr VII/116 z dnia 8 sierpnia 2023 r. Zarządu PZPN przyjął Regulamin Agentów Piłkarskich PZPN (tzw. RAP PZPN), stanowiący implementację FFAR na

polskim poziomie krajowym. Analogicznie do decyzji FIFA z dn. 30 grudnia 2023 r., PZPN w dniu 6 stycznia 2024 r. zawiesił stosowne postanowienia RAP PZPN do czasu rozstrzygnięcia toczącego się postępowania przez Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

KIM JEST AGENT PIŁKARSKI?

Agentem piłkarskim FIFA jest (tylko i wyłącznie) osoba fizyczna posiadająca licencję agenta piłkarskiego (ang. FIFA football agent license) wydaną przez FIFA, która reprezentuje interesy klientów w transakcjach transferowych i negocjacjach kontraktowych na rynku piłkarskim. Licencja agenta jest wydawana na czas nieokreślony, jest nieprzenaszalna i osobista, uprawiając agenta do świadczenia usług na całym świecie. Zawieszenie licencji jest możliwe wyłącznie w przypadku uzasadnionego wniosku agenta (decyduje FIFA), a osoba, która utraciła licencję, musi ponownie przejść pełen cykl aplikowania o uzyskanie licencji (w tym zdanie egzaminu).

W celu uzyskania licencji agenta piłkarskiego FIFA należy spełnić szereg wymogów formalnych. Po pierwsze, osoba fizyczna musi złożyć wniosek przez specjalną platformę FIFA, pomyślnie zdać egzamin przeprowadzany przez FIFA (od 2025 roku jedynie raz w roku!) oraz spełnić dość szczegółowe wymogi kwalifikacyjne. Egzamin na agenta piłkarskiego składa się z 20 pytań, weryfikując wiedzę z zasad funkcjonowania rynku piłkarskiego (pytania są bardzo urozmaicone i mogą dotyczyć nie tylko regulacji transferowych czy kontraktowych, ale również zasad funkcjonowania FIFA Clearing House, przepisów dyscyplinarnych, zasad prowadzenia sporów przed FIFA Football Tribunal czy treści Statutu FIFA), a po jego zdaniu należy jeszcze w terminie opłacić licencję, która jest niezbędna do legalnego prowadzenia działalności agenta.

Co istotne, agenci po zdaniu egzaminu i wypełnieniu formalności związanych z uzyskaniem tytułu licencjonowanego agenta piłkarskiego FIFA zobowiązani są do ciągłego rozwoju zawodowego. W tym celu FIFA utworzyła tzw. Program CPD (Continuing Professional Development), który jest obowiązkowy do utrzymania licencji agenta FIFA. Jego celem jest podnoszenie kwalifikacji agentów poprzez edukację w zakresie przepisów prawnych, takich jak regulacje dotyczące rynku transferowego, oraz praktycznych umiejętności niezbędnych w tej profesji. Agenci muszą co roku (tj. W okresie od 1 października do 30 września) uczestniczyć w specjalnie dla nich utworzonych kursach i szkoleniach FIFA, często zakończonych egzaminem, w celu zdobycia określonej liczby punktów niezbędnych do podtrzymania obowiązywania licencji agenta.

CZYM JEST AGENCJA PIŁKARSKA?

Agencja piłkarska to podmiot zajmujący się świadczeniem usług agencyjnych (agenta piłkarskiego), czyli reprezentowaniem zawodników, trenerów czy klubów na rynku piłkarskim. Głównym celem agencji jest profesjonalne zarządzanie karierą, od analizy umiejętności, przez negocjowanie umów, po zapewnienie wsparcia prawnego, finansowego i rozwoju zawodowego.

Agencja jest powszechnie wybieraną przez agentów formą prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. W ramach agencji może funkcjonować jeden lub więcej agentów piłkarskich, a także inni pracownicy administracyjni, tacy jak asystenci, osoby prowadzące scouting utalentowanych zawodników, wsparcie biurowe etc. Co warto podkreślić, pracownicy lub współpracownicy agencji nie mogą świadczyć usług agenta piłkarskiego lub dokonywać tzw. „pierwszego kontaktu” (ang. *approach*) do potencjalnego klienta. Agenci działający w ramach agencji ponoszą pełną odpowiedzialność za działalność innych agentów w niej funkcjonujących, a także jej pracowników i współpracowników.

NA CZYM POLEGA PRACA AGENTA?

Praca agenta piłkarskiego polega w skrócie na reprezentowaniu interesów swoich klientów (trenerów, zawodników, klubów, federacji krajowych) w negocjacjach kontraktów i transferowych, dążąc do zapewnienia optymalnych warunków finansowych i sportowych dla klienta. Usługi te, zgodnie z FFAR, należy podzielić na dwie główne grupy: usługi agenta piłkarskiego oraz inne usługi świadczone przez agenta piłkarskiego.

Usługi agenta piłkarskiego	Inne usługi
usługi związane z piłką nożną wykonywane dla lub w imieniu klienta, w tym: a) usługi związane z piłką nożną wykonywane przez agenta na rzecz lub w imieniu klienta, w tym wszelkie negocjacje, komunikacja z nimi związana lub przygotowująca do nich, b) inne powiązane działania, których celem, zadaniem lub stojącym za których zamiarem jest zawarcie transakcji	jakikolwiek inne usługi wykonywane przez agenta dla lub w imieniu klienta inne niż usługi agenta piłkarskiego, w tym: a) usługi doradztwa prawnego, finansowego lub podatkowego b) usługi scouting’owe lub doradcze (consulting) c) usługi doradztwa wizerunkowego (zarządzanie wizerunkiem) lub negocjowania umów handlowych

Ponadto, usługi agenta piłkarskiego muszą być związane z tzw. **transakcją**, rozumianą jako:

(a) zatrudnienie, rejestracja lub wyrejestrowanie zawodnika z klubu;

- (b) zatrudnienie trenera w klubie lub federacji krajowej;
- (c) zmiana przynależności klubowej zawodnika z jednego klubu do innego; lub
- (d) rozwiązanie lub zmiana warunków zatrudnienia klienta indywidualnego (zawodnika lub trenera).

Agent oprócz udziału w transakcji może również dokonywać tzw. **kontaktu** (ang. *approach*) wobec potencjalnych klientów. Kontakt ten może mieć charakter bezpośredni i osobisty (np. rozmowa z trenerem lub piłkarzem), a także odbyć się za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość, osoby trzeciej (np. członka rodziny, znajomego) lub organizacji powiązanej z potencjalnym klientem. Szczególne ograniczenia w zakresie dokonywania kontaktu dotyczą **zawodników niepełnoletnich**. Aktywność agenta dot. zawodnika niepełnoletniego lub jego przedstawiciela ustawowego może nastąpić najwcześniej na 6 miesięcy przed ukończeniem przez zawodnika wieku umożliwiającego mu podpisanie kontraktu profesjonalnego (w Polsce jest to 15 lat), przed dokonaniem "kontaktu" niezbędna jest zgoda przedstawicieli ustawowych takiego. Ponadto, agent chcący współpracować z niepełnoletnim zawodnikiem musi posiadać odpowiednią akredytację do współpracy z piłkarzami niepełnoletnimi (konieczność zdania program CDP dot. zawodników U18).

JAKIE MOŻE BYĆ WYNAGRODZENIE AGENTA?

W związku z zawieszeniem w dniu 30 grudnia 2023 r. postanowień FFAR dotyczących wysokości oraz zasad i terminów wypłaty wynagrodzenia agenta, obecnie nie istnieją regulacje ograniczające wysokość wynagrodzenia agenta piłkarskiego, jak również wprowadzające zasady jego wypłaty. W konsekwencji klient oraz agent uprawnieni są do uzgodnienia tych kwestii dowolnie w treści łączącej ich umowy o reprezentowanie.

Niezależnie od stanu obecnego, warto jest jednak przedstawić najistotniejsze zasady dot. reprezentacji przez agenta więcej niż jednej strony konkretnej transakcji i wypłaty wynagrodzenia agentowi na podstawie zawieszonych postanowień FFAR (I RAP PZPN):

- (a) gdy agent reprezentuje klub odstępujący, uprawniony jest on do otrzymania do 10% kwoty transferowej uzgodnionej przez kluby. Agent reprezentujący klub odstępujący nie może jednocześnie reprezentować innej strony transakcji (np. klubu pozyskującego lub zawodnika);
- (b) gdy agent reprezentuje klub pozyskujący lub zawodnika, uprawniony jest on do otrzymania maksymalnie 5% wynagrodzenia piłkarza w nowym klubie do kwoty 200.000 EUR (w przypadku RAP PZPN – 800.000 PLN) oraz 3% nadwyżki ponad tę kwotę. Dopuszczalna jest podwójna reprezentacja przez agenta klubu pozyskującego i zawodnika (wtedy może on otrzymać w związku z transakcją maksymalnie 10% wynagrodzenia piłkarza w nowym

- klubie do kwoty 200.000 EUR lub 800.000 PLN oraz 6% nadwyżki ponad właściwą kwotę);
- (c) wynagrodzenie należne dla agenta zawodnika lub klubu pozyskującego wypłacane jest okresowo, z dołu, co trzy miesiące (chyba że kontrakt został zawarty na okres krótszy niż 6 miesięcy – wtedy wynagrodzenie zostaje wypłacone po zakończeniu okresu obowiązywania kontraktu);
 - (d) agent nie może otrzymać od klubu pozyskującego zawodnika wynagrodzenia uzależnionego od wartości przyszłej transakcji sprzedaży praw do zawodnika (tzw. *sell-on fee*).

UMOWA O REPREZENTOWANIE

Umowa o reprezentowanie stanowi podstawę relacji pomiędzy agentem a jego klientem. Licencjonowany agent piłkarski może świadczyć usługi agenta piłkarskiego wyłącznie wobec klienta, z którym podpisał pisemną umowę o reprezentowanie.

Maksymalny okres obowiązywania umowy o reprezentowanie z klientem indywidualnym (zawodnik/trener) wynosi 2 lata, a jego przedłużenie może nastąpić wyłącznie poprzez zawarcie nowej umowy. Wszelkie postanowienia dotyczące automatycznego przedłużenia umowy na okres dłuższy są zgodnie z przepisami PZPN I FIFA nieważne. Co należy podkreślić, ograniczenie to dotyczy wyłącznie klientów indywidualnych agenta I nie ma zastosowania m.in. do klubów.

Przed podpisaniem umowy o reprezentowanie agent powinien poinformować klienta w formie pisemnej, że powinien uzyskać doradztwo prawne w związku z podpisaniem umowy, a także uzyskać pisemną informację od klienta czy z tego skorzystał.

Co musi zawierać umowa o reprezentowanie, aby była ważna?

- wskazanie stron;
- okres obowiązywania;
- wysokość wynagrodzenia agenta;
- zakres usług agenta piłkarskiego;
- podpisy stron.

Zgodnie z RAP PZPN klient (niezależnie od tego czy jest to klub, zawodnik czy trener) może zawsze negocjować i zawrzeć transakcję bez udziału agenta, niezależnie od postanowień umowy o reprezentowanie. W przypadku transakcji międzynarodowych zgodnie z FFAR taką swobodę ma wyłącznie klient indywidualny (zawodnik/klub).

Spory związane z transakcją o wymiarze międzynarodowym rozstrzygać docelowo ma wyodrębniona izba (Agents' Chamber) FIFA Football Tribunal. Choć miała ona rozpocząć działalność już w 2023 roku, to w związku z zawieszeniem części postanowień FFAR nadal nie funkcjonuje i nie rozstrzygnęła do tej pory ani jednej sprawy. Postępowania przed izbą agencyjną FIFA Football Tribunal mają być zwolnione z kosztów, a od decyzji z uzasadnieniem będzie przysługiwać odwołanie do Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu w Lozannie (CAS). Obecnie, do czasu rozpoczęcia działalności Agents' Chamber, strony umów dotyczących transakcji międzynarodowych najczęściej zastrzegają bezpośrednią kompetencję lozańskiego trybunału CAS.

Spory o wymiarze krajowym w Polsce rozstrzyga Piłkarski Sąd Polubowny PZPN, natomiast odpowiedzialność dyscyplinarną w związku z prowadzeniem przez agentów swojej działalności pełnią właściwe organy dyscyplinarne PZPN.

7. AUTORZY

adw. Grzegorz Knap

Adwokat specjalizujący się w prawie sportowym. Od 2015 roku zajmuje się obszarem prawnym w Legii Warszawa S.A., reprezentując klub w postępowaniach przed FIFA, UEFA, Trybunałem Arbitrażowym ds. Sportu (CAS) oraz krajowymi federacjami i ligami. Współzałożyciel kancelarii LAS Legal Laskowski Knap oraz Fundacji Instytut Prawa Sportowego – pierwszego polskiego think-tanku poświęconego prawu sportowemu – gdzie pełni funkcję członka zarządu. Absolwent m.in. UEFA Football Law Programme. Zaangażowany w rozwój transparentnych i nowoczesnych regulacji prawnych w sporcie oraz edukację prawną środowiska sportowego.

dr Jakub Laskowski

Radca prawny, doktor nauk prawnych, Prezes Zarządu IPS. Dyrektor ds. Prawnych i Administracji Sportowej Legii Warszawa S.A., arbiter Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu z siedzibą w Lozannie (CAS) oraz Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN. Członek Komisji Prawnej Europejskiego Stowarzyszenia Klubów Piłkarskich (ECA) oraz Komisji Dialogu Społecznego PZPN. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

adw. Krzysztof Wróbel

In-house counsel w Grupie Kapitałowej Legii Warszawa. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz Karel de Grote University College w Antwerpii. Ukończył studia podyplomowe FIFA/CIES Sport Management Programme w Akademii Leona Koźmińskiego. Redaktor pierwszej w historii Uniwersytetu Warszawskiego publikacji pokonferencyjnej w całości poświęconej prawu sportowemu.

dr Radosław Niwiński

Radca prawny, doktor nauk prawnych, prawnik Legii Warszawa, a także Legii Warszawa Sekcji Koszykówki Prezes Zarządu Legia Ladies Członek zarządu Instytutu Prawa Sportowego Członek Komisji ds. Piłkarstwa Kobiecego Polskiego Związku Piłki Nożnej. Absolwent międzynarodowego programu naukowego „FIFA Executive Programme in Sports Arbitration. Edition 2020/2021”. Wieloletnie doświadczenie w doradztwie prawnym na rzecz zawodników, agentów czy klubów piłkarskich i koszykarskich, w tym w ramach postępowań arbitrażowych.

adw. Piotr Miękus

Adwokat przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie. Prawnik Legii Warszawa S.A., Posiada wieloletnie doświadczenie w świadczeniu usług prawnych na rzecz klubów piłkarskich, pośredników transakcyjnych oraz zawodników, w tym w postępowaniach przed krajowymi i międzynarodowymi sportowymi sądami arbitrażowymi, m.in. organami jurysdykcyjnymi FIFA oraz UEFA, Komisją Ligi Ekstraklasy S.A., Komisją Dyscyplinarną oraz Najwyższą Komisją Odwoławczą PZPN czy Trybunałem Arbitrażowym ds. Sportu w Lozannie (CAS). Absolwent prestiżowych studiów podyplomowych z międzynarodowego prawa sportowego na Instituto Superior de Derecho y Economía (ISDE) w Madrycie.

Maciej Zielepucha

Doktorant w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego w dyscyplinie nauki prawne. Prawnik w dziale prawnym największego klubu piłkarskiego w Polsce i kancelarii zajmującej się prawem sportowym. Prowadzący zajęcia z postępowania cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego (WPiA UW). Absolwent prawa na WPiA UW (*summa cum laude*) i kursu BLC (*British Law Centre*) *Diploma in English Law & Legal Skills* (dyplom z wyróżnieniem). Autor artykułów o charakterze naukowym i popularnonaukowym (m.in. w „Przeglądzie Sądowym” i „Monitorze Prawniczym”). Prelegent na konferencjach naukowych – głównie z zakresu postępowania polubownego i prawa sportowego.

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
NOWEFIO na lata 2021-2030

Rządowy Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2021-2030
NOWE FIO